

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Α.Τ.Ε.Ι.) ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ: «Ο ΝΟΜΟΣ SOX ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ».

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ ΕΠΙ ΠΤΥΧΙΩ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΡΤΟΝ - ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Α.Ε.Μ. : 2004128

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΥΓΓΙΤΣΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ , ΜΑΪΟΣ 2011

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ
Α.Τ.Ε.Ι. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να περιγράψει τον νόμο των Sarbanes - Oxley, ο οποίος ψηφίστηκε/επικυρώθηκε το 2002 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και ουσιαστικά, αποτελεί ένα νομοθέτημα για την εταιρική διακυβέρνηση και τον εσωτερικό έλεγχο, κατά κύριο λόγο, των εταιρειών, των οποίων οι τίτλοι διαπραγματεύονται στα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών. Αναφέρονται τα γεγονότα που οδήγησαν στην ψήφιση του νόμου έτσι, ώστε να κατανοηθούν οι λόγοι της θέσπισής του και ακολουθεί μια περιγραφή όλων των διατάξεων που αυτός περιλαμβάνει, με στόχο τον εντοπισμό των μεγάλων αλλαγών που εισήχθησαν στον τομέα της εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς και τους σκοπούς που επιδιώκει να ικανοποιήσει με την εφαρμογή του. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο εδάφιο 404, το οποίο αποτελεί ίσως και το σημαντικότερο κομμάτι του νόμου και πραγματεύεται την υποχρέωση των διοικήσεων των εταιρειών για την υιοθέτηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου των διαδικασιών, που σχετίζονται με την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και την αξιολόγησή τους σε ετήσια βάση. Στο σημείο αυτό, παραθέτονται και τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν για την συμμόρφωση με το εδάφιο αυτό και γίνεται αναφορά στα υπάρχοντα πλαίσια, πάνω στα οποία αναπτύσσονται τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, συμπεριλαμβάνονται κάποιες έρευνες για το κόστος που υπαγορεύει για τις υπόχρεες εταιρείες ο νόμος και εντοπίζονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από την εφαρμογή του. Εν τέλει, γίνεται μια σύντομη μνεία στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου στην Ευρώπη και στη επίδραση του νόμου SOX σε αυτό. Επιπλέον, γίνεται μια αξιολόγηση της επίτευξης του στόχου του, με αναφορά σε κριτικές που έχουν δημοσιευτεί για το θέμα αυτό και τίθεται το εύλογο ερώτημα για την ύπαρξη συνδυετικής σχέσης μεταξύ της παρούσας οικονομικής κρίσης στην Αμερική και της αποτελεσματικότητας των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων του νόμου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΝΟΜΟΥ «SARBANES OXLEY»

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	2
2.1 Το σκάνδαλο της Enron και η κατάρρευση της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen...2	
2.2 WorldCom.....	3
2.3 Adelphia Communication Corporation.....	4
2.4 Global Crossing.....	4
2.5 Peregrine Systems.....	5
3. Ο ΝΟΜΟΣ SARBANES – OXLEY, ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝΤΕΚΑ ΤΙΤΛΩΝ ΤΟΥ.....	6
3.1 Πεδίο Εφαρμογής του SOX.....	7
3.2 Αναφορά στα Βασικά Στοιχεία του Νόμου.....	7
3.3 Περιγραφή των έντεκα τίτλων του Νόμου.....	10
3.3.1 Συμβούλιο Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων.....	10
3.3.2 Ανεξαρτησία Ελεγκτών.....	11
3.3.3 Εταιρική ευθύνη.....	14
3.3.4 Ενισχυμένες γνωστοποιήσεις επί των οικονομικών καταστάσεων.....	16
3.3.5 Σύγκρουση συμφερόντων των αναλυτών.....	17
3.3.6 Επιτροπή πόρων και αρμοδιότητες.....	18
3.3.7 Μελέτες και εκθέσεις.....	18
3.3.8 Εταιρική και ποινική ευθύνη για απάτη.....	19
3.3.9 Ευθύνη για την εταιρική απάτη.....	19
3.3.10 Δηλώσεις εισοδήματος εταιρειών.....	20
3.3.11 Εταιρικά ποινικά αδικήματα και ενισχυμένες ποινές.....	20
3.4 Αναφορά στα υπάρχοντα πλαίσια για την ανάπτυξη συστημάτων εσωτ. ελέγχου.....	20
3.4.1 COSO Internal Control Framework.....	21

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

3.5 Αναλύοντας το Εδάφιο	
404.....	26
3.5.1 Γενικά.....	26
3.5.2 Ρόλος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (SEC) καθώς και του Συμβουλίου Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB) σύμφωνα με το εδάφιο 404.....	27
3.5.3 Η εφαρμογή των διαδικασιών ελέγχου από τη Διοίκηση - Σχεδιασμός και Αξιολόγηση.....	29
3.5.4 Βήματα που ακολουθούνται για τον σχεδιασμό της αξιολόγησης που απαιτείται από το άρθρο 404.....	30
3.6 Δημοσιοποιούμενα Έντυπα.....	40
4. ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ.....	42
4.1 Έρευνα της “ARC Morgan”.....	42
4.2 Έρευνα της “Lord & Benoit”.....	43
4.3 Τρόποι μείωσης κόστους.....	44
5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ & ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ...46	
5.1 Μειονεκτήματα - κόστη.....	46
5.2 Πλεονεκτήματα - οφέλη.....	48
6. ΠΛΑΙΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	50
7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	51
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56
ΑΝΑΦΟΡΕΣ	58
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	61

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

CEO : CHIEF EXECUTIVE OFFICER

CFO : CHIEF FINANCIAL OFFICER

COBIT : CONTROL OBJECTIVES INFORMATION TECHNOLOGY

COCO : CRITERIA OF CONTROL

COSO : COMMITTEE OF SPONSORING ORGANIZATIONS

Ε.Ε. : ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ERISA : EMPLOYEE RETIREMENT INCOME SECURITY ACT

GAO : GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE

HR : HUMAN RESOURCES

IT : INFORMATION TECHNOLOGY

PCAOB : PUBLIC COMPANY ACCOUNTING OVERSIGHT BOARD

SEC : SECURITIES AND EXCHANGE COMMISSION

SOX : SARBANES OXLEY

FEI : FINANCIAL EXECUTIVES INTERNATIONAL

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΝΟΜΟΥ «SARBANES - OXLEY»

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο νόμος των Sarbanes - Oxley, επίσης γνωστός ως «SOX», ή «Sarbox», θεσπίστηκε στις ΗΠΑ στις 30 Ιουλίου του 2002, μετά από πρόταση των δύο μελών του αμερικανικού κογκρέσου, των Paul Spyros Sarbanes και Michael Garver "Mike" Oxley από τους οποίους πήρε και την ονομασία του. Ο Paul Spyros Sarbanes (Παύλος Σπύρος Σαρμπάνης), ελληνικής καταγωγής, ο οποίος ήταν μέλος της δημοκρατικής παράταξης, διετέλεσε επί πολλά έτη γερουσιαστής, εκπροσωπώντας την πολιτεία των ΗΠΑ, Μαίρυλαντ, ενώ ο Michael Garver Oxley, ως μέλος κι αυτός της δημοκρατικής παράταξης, υπηρέτησε ως εκπρόσωπος των ΗΠΑ στο Κογκρέσο στην περιοχή του Οχάιο. Η πρόταση των παραπάνω εγκρίθηκε από τη Βουλή με ψήφους 423-3 και από τη Γερουσία 99-0 και θεσπίστηκε ως νόμος από τον τότε Πρόεδρο των ΗΠΑ, George Bush, ο οποίος δήλωσε μάλιστα, ότι περιελάμβανε "τις πιο εκτεταμένες μεταρρυθμίσεις των αμερικανικών επιχειρηματικών πρακτικών από την εποχή του Franklin D. Roosevelt".¹

Η ψήφιση του νόμου αυτού αποτέλεσε μια αντίδραση σε μία σειρά από σκάνδαλα, που κλόνισαν την αγορά των ΗΠΑ την εποχή εκείνη και σκοπό είχε να αποκαταστήσει την χαμένη εμπιστοσύνη των επενδυτών, η οποία είχε φανερά δεχτεί μεγάλο πλήγμα. Ο νόμος περιλαμβάνει μια ευρεία δέσμη μέτρων, τα οποία θέτουν τις βάσεις στην νομοθετική προσέγγιση της αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης. Τα μέτρα αυτά αφορούν, μεταξύ άλλων, τα πρότυπα λειτουργίας των εταιρικών επιτροπών ελέγχου, τις συνθήκες, που διασφαλίζουν την ανεξαρτησία και την καλύτερη εποπτεία των ελεγκτών, την πιστοποίηση της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων από τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη των εταιριών και την απαγόρευση της χορήγησης εταιρικών δανείων σε διευθυντές και ανώτατα στελέχη. Επίσης, θέτει τις προϋποθέσεις, που θα εξασφαλίσουν τη βελτίωση της εταιρικής χρηματοοικονομικής λογιστικής, την αύξηση των γνωστοποιήσεων της εταιρίας, που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις², καθώς και την ενίσχυση των ποινών στα μέλη του Δ.Σ., σε ανώτερα στελέχη, σε ορκωτούς ελεγκτές, αναλυτές και δικηγόρους σε περίπτωση μη συμμόρφωσης ή διαπίστωσης παραλείψεων. Αξίζει να αναφερθεί, πως ο νόμος καθόρισε σημαντικό ρόλο για την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών, η οποία υποχρεώθηκε να θεσπίσει κάποιους κανόνες για την διασφάλιση της τήρησής του. Για το ρόλο της επιτροπής εκτενέστερη περιγραφή ακολουθεί παρακάτω.

¹ Bumiller, Elisabeth (2002-07-31). "Bush Signs Bill Aimed at Fraud in Corporations". The New York Times

² Elisabeth Olhетен- Θ. Σουγιάννη (4-03-2004) «Ο νόμος Sarbanes - Oxley και τα εταιρικά σκάνδαλα», Οικονομικός Ταχυδρόμος

2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Κάνοντας μια σύντομη αναδρομή στα γεγονότα, που προηγήθηκαν της ψήφισης του νόμου, διαπιστώνει κανείς πόσο επιτακτική υπήρξε η ανάγκη για την δημιουργία ενός δυνατού νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση. Η αναφορά στα παρακάτω σκάνδαλα και η περιγραφή των γεγονότων σκοπό έχουν να αναδείξουν τα προβλήματα, που υπήρχαν σχετικά με την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, τα οποία αργότερα ο νόμος SOX ήρθε να ρυθμίσει.

2.1 Το σκάνδαλο της Enron και η κατάρρευση της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen ³

Η Enron Corporation, πριν από την χρεοκοπία της, υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες στον τομέα της εκμετάλλευσης ενέργειας στην Αμερική. Όπως αναφέρουν οι A.Berenson και R.A Orpel Jr στους New York Times, τον Οκτώβρη του 2001, «Στις αρχές του 2001 η επιχείρηση Enron, η μεγαλύτερη εταιρεία εκμετάλλευσης ενέργειας στον κόσμο έδειχνε ασταμάτητη. Η δεκαετής προσπάθειά της να πείσει τους νομοθέτες να αποδεσμεύσουν την αγορά ενέργειας στέφθηκε με επιτυχία ανοίγοντας το δρόμο από την Καλιφόρνια στην Νέα Υόρκη. Οι πωλήσεις της, τα κέρδη της και οι μετοχές της εκτοξεύονταν στα ύψη».

Η Enron είχε δημιουργήσει εταιρείες «ειδικού σκοπού», στις οποίες μετέφερε τις ζημιές της, κατορθώνοντας έτσι να βελτιώνει την κερδοφορία της. Τα στελέχη της επινοώντας αυτή τη μέθοδο μεταφοράς των ζημιών, κατάφεραν να αξιοποιήσουν την εσωτερική πληροφόρηση και να κερδίζουν εκατομμύρια δολάρια εις βάρος των μετόχων της εταιρείας. Επίσης, η εταιρεία κατά την κατάρτιση των οικονομικών αναφορών της, ακολουθούσε διάφορες μη ορθές λογιστικές μεθόδους απεικόνισης των αποτελεσμάτων της, λογίζοντας μη πραγματικά αλλά πιθανολογημένα έσοδα και παραποιώντας έτσι την πραγματική χρηματοοικονομική εικόνα της στους επενδυτές.

Στις 14 Αυγούστου του 2001, ο γενικός διευθυντής της Jeff Skilling, ανακοίνωσε την παραίτησή του και μια μέρα μετά την συσχέτισε με την συνεχή πτώση της αξίας της εταιρείας στο χρηματιστήριο. Το παραπάνω γεγονός σε συνδυασμό με την αδιαφάνεια των λογιστικών βιβλίων δημιούργησε κλίμα δυσπιστίας στους αναλυτές της Wall Street για την εταιρεία, με τη μετοχή της να συνεχίζει να ακολουθεί καθοδική πορεία στο ταμπλό του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης. Τον Οκτώβρη του 2001, η εταιρεία ανακοινώσε αρνητικά αποτελέσματα τρίτου τριμήνου, καθώς και την αντικατάσταση του οικονομικού διευθυντή της Andrew Faston, πλήττοντας για ακόμη μια φορά την

³ Arrthur Gudikunst Ph.D (2003), Enron - A study of failures, Who, How ,Why!

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

εικόνα της και ενισχύοντας την πεποίθηση των αναλυτών για καταστρατήγηση των γενικά παραδεγμένων λογιστικών αρχών από την πλευρά της. Στις αρχές Νοέμβριου του 2001, έγινε μια προσπάθεια εξαγοράς της Enron από μια άλλη εταιρεία εκμετάλλευσης ενέργειας την Dynegy, η οποία όμως απέβη άκαρπη. Στις 8 Νοεμβρίου, ο πρόεδρος ανακοίνωσε, πως η εταιρεία πρέπει να αναδιατυπώσει τις οικονομικές της καταστάσεις αποκαλύπτοντας, ότι από το 1997 παρουσίαζε στους ισολογισμούς της μεγαλύτερα κέρδη. Στις 2 Δεκεμβρίου του 2001, η εταιρεία δήλωσε πτώχευση, απολύοντας χιλιάδες εργαζομένους και μένοντας έτσι στην ιστορία της Αμερικής.

Στις 9 Ιανουαρίου του 2002, το Υπουργείο Δικαιοσύνης ξεκίνησε τη διεξαγωγή ποινικής έρευνας κατά της εταιρείας Arthur Andersen, μια από τις πέντε μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρείες ανά τον κόσμο εκείνη την εποχή, η οποία είχε την ευθύνη του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων της Enron. Στις 10 Γενάρη 2002, η εταιρία ορκωτών λογιστών παραδέχτηκε, ότι καταστράφηκαν όλα τα έγγραφα, που αφορούσαν σε ελέγχους της Enron. Στις 15 Ιουνίου 2002, η Arthur Andersen καταδικάστηκε στο Πρωτοδικείο των Ηνωμένων Πολιτειών για παρακώλυση δικαιοσύνης και παρέδωσε την άδεια της στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Μετά από άσκηση έφεσης της εταιρείας η καταδικαστική απόφαση αναιρέθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο το 2005, ωστόσο μέχρι τότε η ελεγκτική εταιρεία είχε υποστεί ανεπανόρθωτη ζημιά και είχε απολέσει τη φερεγγυότητα της, καθώς και ένα μεγάλο μέρος της πελατείας της έχοντας εκατοντάδες αστικές αγωγές να εκκρεμούν εις βάρος της για την υπόθεση της Enron. Από τους 28.000 εργαζομένους στις ΗΠΑ και 85.000 σε όλο τον κόσμο, η εταιρεία απασχολεί μόνο 200 εργαζομένους σήμερα, χωρίς να έχει κηρύξει πτώχευση ή να έχει επίσημα διαλυθεί.

2.2 WorldCom

Μια νέα αποκάλυψη λογιστικής απάτης λίγους μήνες μετά το σκάνδαλο της Enron έρχεται να προστεθεί στο προσκήνιο αναφορικά με την εταιρεία τηλεπικοινωνιών WorldCom. Ο αμερικάνικος τηλεπικοινωνιακός όμιλος απέκρυβε δαπάνες 3,85 δις δολαρίων κατά τις τελευταίες πέντε τριμηνιαίες αναφορές παραποιώντας τις λογιστικές του καταστάσεις. Η Διοίκηση της World Com ανακοίνωσε, πως θα αναδημοσίευε τα αποτελέσματά της για το 2001 και 1^ο τρίμηνο του 2002.⁴ Τα λογιστικά αυτά λάθη οδήγησαν στην στοιχειοθέτηση κατηγοριών για απάτη κατά της Εταιρείας από την επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των ΗΠΑ για απόκρυψη ζημιών ύψους 1,22 δις δολαρίων και η εταιρεία κήρυξε πτώχευση. Τον Απρίλιο του 2002, ο διευθύνων σύμβουλος Μπερνι Εμπερς παραιτήθηκε

⁴ Ανώνυμος, 26/06/2002, «Το σκάνδαλο της WorldCom κλονίζει τις αγορές», Ημερησία

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

υποκόπτοντας στις πιέσεις, που δημιούργησαν τα τεράστια χρέη της εταιρείας, η κατάρρευση της τιμής της μετοχής και τα ερωτήματα σχετικά με το δάνειο, που ο ίδιος είχε λάβει από την εταιρεία, ύψους 408 εκατομμυρίων δολαρίων⁵.

2.3 Adelphia Communication Corporation

Τον Μάρτιο του 2002, η Adelphia Communication Corporation, μια από τις έξι μεγαλύτερες εταιρείες καλωδιακής τηλεόρασης στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής κήρυξε πτώχευση, όταν αποκαλύφθηκε ένα χρέος της τάξεως των \$2,3 δις από δάνεια, που δόθηκαν από τον όμιλο σε εταιρείες, που ανήκαν σε μέλη της οικογένειας του Τζον Ρήγα, προέδρου και διευθύνοντος συμβούλου, του ομίλου μέσω ενημέρωσης και ψυχαγωγίας.⁶

2.4 Global Crossing

Παράλληλα με το σκάνδαλο της Enron, η Global Crossing, μια από τις μεγαλύτερες εταιρείες τηλεπικοινωνιών και παροχής διαδικτυακών υπηρεσιών, που ιδρύθηκε από τον Garry Winnick το 1997 ανακοίνωσε τη χρεωκοπία της. Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς της Αμερικής (SEC) είχε ζητήσει να διεξαχθεί έρευνα, καθώς είχε σοβαρές ενδείξεις, ότι η εταιρεία χρησιμοποιούσε λογιστικές τακτικές, που μπορούσαν να παραπλανήσουν τους επενδυτές για την πραγματική εικόνα της. Αφορμή για την έρευνα αυτή υπήρξε η έγγραφη επιστολή του Roy Olofson, πρώην οικονομικού διευθυντή της εταιρείας, προς τους δικηγόρους της, η οποία γνωστοποιήθηκε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και ανέφερε με λεπτομέρειες τις περιοχές των οικονομικών καταστάσεων, που περιείχαν ανακρίβειες (συγκεκριμένα τα έσοδα και τις ταμειακές ροές). Στην περίπτωση της Global Crossing υπήρξε σύνδεση του σκανδάλου με πολιτικό της δημοκρατικής παράταξης, ο οποίος αποκόμισε κέρδη από αγοραπωλησίες μετοχών της τάξεως των \$18 εκατομμυρίων από αρχική επένδυση ύψους \$100.000. Ο πρόεδρος της εταιρείας κατάφερε, επίσης, να αποχωρήσει από την εταιρεία με \$730 εκατομμύρια, την ίδια ώρα που οι μέτοχοι έβλεπαν την τιμή της μετοχής να κατακυλάει. Κοινό σημείο με το σκάνδαλο της Enron, αποτέλεσε η Arthur Andersen, η οποία είχε αναλάβει το ελεγκτικό έργο και των δύο εταιρειών.⁷

⁵ Ανώνυμος, 10/08/2002, «Νέο λογιστικό σκάνδαλο στην WorldCom», Καθημερινή

⁶ Ανώνυμος, 19/05/2002, «Πρόσωπα», Το Βήμα

⁷ Andrew Gumbel, 05/02/2002, «SEC launches investigation into collapse of Global Crossing», The Independent

2.5 Peregrine Systems

Το 2002 το λογιστικό σκάνδαλο της Peregrine, μιας εταιρείας πώλησης λογισμικού, την οδήγησε στη χρεοκοπία, ενώ κατηγορητήριο απαγγέλθηκε σε έντεκα διευθυντικά στελέχη της. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών ή SEC υστέρη από δεκατετράμηνη έρευνα, το 2003, κατήγγειλε την εταιρεία για « απάτη ιδιαίτερα μεγάλης αξίας» ισχυριζόμενη, πως παραποιούσε τις πωλήσεις της και διόγκωνε τα έσοδα της διαστρεβλώνοντας την εικόνα των οικονομικών της καταστάσεων. Σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η εταιρεία εμφάνιζε στα έσοδα της τις πωλήσεις λογισμικού στους μεταπωλητές της, ενώ οι τελευταίοι δεν ήταν υποχρεωμένοι στην πραγματικότητα να αγοράσουν τελικά το λογισμικό αυτό, εμφανίζοντας έτσι πιθανολογημένα έσοδα. Η εταιρεία χωρίς να αποδεχτεί ή να απορρίψει την κατηγορία προχώρησε σε μερική διευθέτηση της υπόθεσης. Η Peregrine, αρχικά, είχε ανακοινώσει το 2002 την διεξαγωγή έρευνας από ανεξάρτητη επιτροπή, ενώ ταυτόχρονα παραιτήθηκαν και ο γενικός διευθυντής και ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας Steve Gardner, καθώς και ο οικονομικός διευθυντής Matt Gless. Ο τελευταίος, μάλιστα, κατηγορήθηκε για απάτη από την παραπάνω επιτροπή.⁸

---

⁸ Todd R. Weiss, 01/07/2003, «Peregrine sued by SEC for fraudulent financial reporting», Computer World Newsletter

3. Ο ΝΟΜΟΣ SARBANES – OXLEY, ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΝΤΕΚΑ ΤΙΤΛΩΝ ΤΟΥ

Μέσα σε αυτό το οικονομικό περιβάλλον της αναξιοπιστίας των επενδυτών απέναντι στις αγορές και με τα πολλά και σημαντικά σκάνδαλα που σημειώθηκαν στην Αμερική την εποχή εκείνη, ο νόμος των Sarbanes -Oxley, φάνηκε να επιδιώκει την εξυγίανση επιχειρήσεων. Αναλύοντας τα βασικά στοιχεία του, καθώς και τις διατάξεις, που αυτός συμπεριλαμβάνει, θα μπορέσουμε να περιγράψουμε τις επιπτώσεις του στις επιχειρήσεις, καθώς και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα από την εφαρμογή του.

Πριν ξεκινήσουμε την ανάλυση του νόμου, σκόπιμο είναι να αναφερθούμε στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών (SEC), στην οποία θα γίνεται μνεία σε όλη την ανάλυση του νόμου. Η επιτροπή αυτή ιδρύθηκε στη δεκαετία του 1930 και η αποστολή της ήταν και είναι η προστασία των επενδυτών και η εξασφάλιση της διαφάνειας των συναλλαγών στην κεφαλαιαγορά. Οι νόμοι και οι κανόνες της κεφαλαιαγοράς στις Ηνωμένες Πολιτείες βασίζονται στην απλή αρχή, ότι κάθε συναλλασσόμενος θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε κάποιες βασικές πληροφορίες σχετικά με την επένδυση, που σχεδιάζει να πραγματοποιήσει. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (SEC) επίσης επιβλέπει και ελέγχει τους σημαντικούς παράγοντες της αγοράς τίτλων, όπως τις χρηματιστηριακές αγορές, τους χρηματιστές, τους συμβούλους επενδύσεων και αποσκοπεί στη γνωστοποίηση σημαντικών πληροφοριών, στη θέσπιση νόμων για τίτλους και στην προστασία των επενδυτών, οι οποίοι συναλλάσσονται με τους παραπάνω φορείς.⁹

Εκτός από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, εύστοχη είναι μια σύντομη αναφορά στους σημαντικότερους νόμους, οι οποίοι πριν την ψήφιση του νομοθετήματος των Sarbanes - Oxley αποτέλεσαν το ρυθμιστικό πλαίσιο για την κεφαλαιαγορά των Ηνωμένων Πολιτειών. Αυτοί ήταν ο «Νόμος περί Τίτλων του 1933» (Securities Act of 1933) και ο «Νόμος περί Κεφαλαιαγοράς του 1934» (Securities Exchange Act of 1934). Ο πρώτος απαιτεί την πλήρη και επαρκή χρηματοοικονομική πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού για τους προσφερόμενους τίτλους και καθορίζει μια σειρά από διαδικασίες, με τις οποίες οφείλουν να συμμορφωθούν οι ενδιαφερόμενοι πριν την εισαγωγή των τίτλων προς διαπραγμάτευση στις αμερικάνικες αγορές. Ο δεύτερος θέτει τους κανόνες, σύμφωνα με τους οποίους οι αγοραστές των χρηματοοικονομικών τίτλων μπορούν να προβούν στην αγοραπωλησία αυτών στην δευτερογενή αγορά, καθιερώνοντας παράλληλα την εποπτεία των αγορών, τις ετήσιες και περιοδικές αναφορές, που οι εκδότες θα πρέπει να δημοσιεύουν, την εγγραφή των

⁹ National Bank web site

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

χρηματιστών και των πωλητών των τίτλων σε μητρώα. Τέλος, αυτός ήταν ο νόμος που εκχώρησε την αρμοδιότητα στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να εφαρμόσει το «Νόμο περί Τίτλων του 1933», καθώς ο ίδιος διευθετούσε τα ζητήματα της πρακτικής εφαρμογής του.

3.1 Πεδίο Εφαρμογής του SOX ¹⁰

Ο νόμος εφαρμόζεται στους «εκδότες», των οποίων οι χρηματοοικονομικοί τίτλοι υπάγονται στο άρθρο 12 του «Νόμου περί Κεφαλαιαγοράς του 1934», είτε σε εκείνους, που είναι υποχρεωμένοι να συντάσσουν ετήσιες και περιοδικές αναφορές βάση του άρθρου 15 (δ) του ίδιου νόμου, είτε σε αυτούς που έχουν κάνει δήλωση εισαγωγής των χρηματοοικονομικών τους τίτλων στο χρηματιστήριο σύμφωνα με τις διατάξεις του «Νόμου περί Τίτλων του 1933» και βρίσκονται σε διαδικασία εγγραφής, ακόμη και αν αυτή δεν έχει ολοκληρωθεί και εφόσον οι τελευταίοι δεν έχουν αποσύρει το αίτημα τους. Ειδικότερα ο νόμος εφαρμόζεται :

- ✓ Στις εταιρείες, των οποίων οι τίτλοι είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένο χρηματιστήριο αξιών στην Αμερική και συγκεκριμένα αυτών που είναι στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης (NYSE, NASDAQ) ή σε οποιοδήποτε άλλο.
- ✓ Στις εταιρείες με περισσότερους από 500 επενδυτές και με σύνολο ενεργητικού μεγαλύτερου από δέκα εκατομμύρια δολάρια.
- ✓ Στις εταιρείες με περισσότερους από 300 επενδυτές, που οι μετοχές τους δεν είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο, αλλά έχουν εκδώσει ομολογίες προς διαπραγμάτευση.
- ✓ Στις εταιρείες, που εθελοντικά τον εφαρμόζουν παρά το γεγονός, ότι δεν απαιτείται. Η αίσθηση αξιοπιστίας των επενδυτών απέναντι στις εταιρείες που συμμορφώνονται με το νόμο είναι εκείνη, που οδηγεί, ακόμη και αυτές που δεν υπάγονται στις διατάξεις του νόμου, να τον εφαρμόσουν για να βελτιώσουν την εικόνα τους προς το επενδυτικό κοινό.
- ✓ Στις εταιρείες, που η εισαγωγή των τίτλων τους προς διαπραγμάτευση στο χρηματιστήριο είναι σε εκκρεμότητα.

3.2 Αναφορά στα Βασικά Στοιχεία του Νόμου ¹¹

Τα θέματα των άρθρων, τα οποία ο νόμος εισήγαγε μπορούν να χωριστούν στις εξής κατηγορίες:

¹⁰ Jill Gilbert Welytok ,JD, CPA, «Sarbanes Oxley for Dummies»

¹¹ Allen&Overy, «Sarbanes - Oxley Act of 2002: The most significant corporate governance and securities law reform enacted in the US in years», August 2002

Μεταρρυθμίσεις σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση:

✓ **Επικύρωση Εκθέσεων:** Ο νόμος απαιτεί από τους γενικούς διευθυντές (CEO's) και από τους οικονομικούς διευθυντές (CFO's) των εισηγμένων εταιρειών να πιστοποιούν γραπτώς σε κάθε περιοδικό δελτίο, που περιέχει οικονομικά στοιχεία και υποβάλλεται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς την ακρίβεια των πληροφοριών, που περιλαμβάνονται σε αυτά. Τα άτομα, που υπογράφουν έχουν την ευθύνη για την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της οικονομικής μονάδας και θα πρέπει να πιστοποιούν την αποτελεσματικότητά του. Σε περίπτωση διαπίστωσης σημαντικής ανεπάρκειας, αυτή θα πρέπει να κοινοποιείται στην επιτροπή ελέγχου. Ο νόμος ορίζει επίσης τις ποινές, σε περίπτωση ανακριβούς πιστοποίησης από τα παραπάνω όργανα :

✓ **Επιτροπές Ελέγχου (Audit Committees):** Με βάση τον νόμο οι εισηγμένες εταιρείες υποχρεούνται να συστήσουν επιτροπές ελέγχου, που να αποτελούνται από ανεξάρτητα διευθυντικά στελέχη και των οποίων αρμοδιότητα σε γενικές γραμμές είναι ο διορισμός και η εποπτεία των ελεγκτών.

✓ **Επιστροφή Αμοιβών:** Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις των νόμων σε βαθμό τέτοιο, ώστε να απαιτείται η αναδημοσίευση των οικονομικών αναφορών, οι γενικοί διευθυντές και οι οικονομικοί διευθυντές, που έχουν λάβει κάποια προμολόγηση από τις εταιρείες ή οποιαδήποτε άλλη παροχή, όπως αμοιβές διοικητικού συμβουλίου από τα κέρδη της εταιρείας ή κέρδη από αγοραπωλησίες μετοχών, οφείλουν να επιστρέψουν τα παραπάνω ποσά στην εταιρεία.

✓ **Απαγόρευση Δανεισμού:** Οι εισηγμένες εταιρείες από την ψήφιση του νόμου και μετά απαγορεύεται να χορηγούν προσωπικά δάνεια.

Υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων:

✓ **Συναλλαγές εκτός ισολογισμού:** Οι συναλλαγές εκτός ισολογισμού, όπως τυχόν συμβάσεις της εταιρείας, υποχρεώσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληροφορίες, που μπορούν να επηρεάσουν την οικονομική κατάστασή της σημαντικά και να έχουν επιπτώσεις στην λειτουργία της, την ρευστότητα, το κεφάλαιο και τα έσοδα, θα πρέπει να γνωστοποιούνται σε συνεχή βάση.

✓ **Σημαντικές διορθώσεις:** Ο νόμος απαιτεί όλες οι οικονομικές καταστάσεις, που υποβάλλονται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των Ηνωμένων Πολιτειών, να περιέχουν γνωστοποιήσεις για όλες τις σημαντικές διορθώσεις, που πραγματοποιούνται μετά από σχετική υπόδειξη των ορκωτών ελεγκτών της εταιρείας.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

- ✓ **Οικονομικές Καταστάσεις Pro-Forma:** Είναι εκείνες, που συντάσσονται με βάση γεγονότα, που δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη, αλλά είναι πιθανολογούμενα και βασίζονται σε κάποιες παραδοχές. Ο νόμος επιβάλλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να θέτει κανόνες για να διασφαλίζει μέσω γνωστοποιήσεων, ότι οι οικονομικές αυτές καταστάσεις δεν θα οδηγήσουν σε παραπλάνηση του χρήστη της πληροφορίας και ότι για την κατάρτισή τους, έχουν ακολουθηθεί οι γενικά παραδεγμένες λογιστικές αρχές.
- ✓ **Κώδικας Ηθικής:** Οι εταιρείες θα πρέπει να γνωστοποιούν στις τριμηνιαίες ή ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, την ύπαρξη κώδικα ηθικής για τα ανώτερα στελέχη της και σε περίπτωση που αυτός δεν έχει δημιουργηθεί, να αιτιολογήσουν το γεγονός αυτό.
- ✓ **Αναφορά διοίκησης σχετική με τον εσωτερικό έλεγχο:** Ο νόμος, σε κάθε ετήσια ή τριμηνιαία οικονομική έκθεση που κατατίθεται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, επιβάλλει να περιλαμβάνεται μια μνεία για την ευθύνη της διοίκησης, σχετικά με την οργάνωση και την τήρηση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου, καθώς και μια έκθεση αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας αυτού. Επίσης, ορίζει, πως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς σε τακτά χρονικά διαστήματα και συστηματικά θα πρέπει να επανεξετάζει τις γνωστοποιήσεις, που είχαν κάνει οι εταιρείες στις οικονομικές τους καταστάσεις για να διαπιστώσει την ορθότητά τους αντιπαραβάλλοντας αυτές με τα γεγονότα, που επακολούθησαν και την μετέπειτα πορεία της.

Ποινικές κυρώσεις και πρόστιμα

Μέσα από τις διατάξεις του νόμου, επιβάλλεται μια σειρά από κυρώσεις, ποινικές και χρηματικές σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με αυτόν, καταστροφής και παραποίησης εγγράφων, απάτης σχετικής με την νομοθεσία των χρηματοοικονομικών τίτλων, παραβίασης νόμου σχετικού με την συνταξιοδότηση προσωπικού (ERISA). Ποινές για τα πρόσωπα, που διαπράττουν τα αναφερόμενα παραπάνω προϋπήρχαν, ωστόσο όχι τόσο αυστηρές, όσο εισήγαγε ο νόμος αυτός. Επίσης, προβλέπεται η προστασία των ατόμων που καταγγέλλουν παράνομες πράξεις σε εταιρείες ή συμμετέχουν στις έρευνες για αυτές.

Εποπτεία λογιστικού επαγγέλματος

Ο νόμος προέβλεπε την ίδρυση του Συμβουλίου Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB), το οποίο λειτουργεί ως μηχανισμός εποπτείας των ελεγκτικών εταιρειών που ελέγχουν τις

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

εισηγμένες εταιρείες στις Ηνωμένες Πολιτείες. Εκτενέστερη περιγραφή του αντικειμένου και των αρμοδιοτήτων του συμβουλίου ακολουθεί παρακάτω.

Ανεξαρτησία Ελεγκτών

Καθορίζεται μια σειρά από τις ελεγκτικές εργασίες, οι οποίες είναι αποδεκτό να παρέχονται από τους ελεγκτές των εισηγμένων εταιρειών και απαιτείται η δημοσίευση της πληροφορίας σχετικά με το είδος και το ύψος των αμοιβών των ελεγκτών.

3.3 Περιγραφή των έντεκα άρθρων του νόμου ¹²

Παρατίθεται μια περίληψη των άρθρων του νόμου SOX, όπου αναλύονται περισσότερο τα σημαντικότερα στοιχεία του.

3.3.1 Συμβούλιο Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB)

Πριν την σύσταση της επιτροπής αυτής, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μέσω του «Νόμου περί Τίτλων του 1934» και των προτύπων, που οριζόταν από αυτόν καθώς και οι κρατικοί φορείς μέσω της εξουσίας, που διέθεταν να πιστοποιούν τους λογιστές, αλλά και οι φορείς των επαγγελματικών ενώσεων τους μέσω του Αμερικανικού Ινστιτούτου των Πιστοποιημένων Λογιστών και των προτύπων, που αυτή είχε θεσπίσει, υπήρξαν οι ρυθμιστικές αρχές για το ελεγκτικό επάγγελμα. Οι έλεγχοι στους ορκωτούς λογιστές διενεργούνταν από εθελοντικές επιτροπές του Ινστιτούτου με την συμμετοχή λίγων έμμισθων υπαλλήλων και η πειθαρχική διαδικασία, όπως πολλοί την αντιλαμβάνονταν, δεν ήταν αμερόληπτη και ουσιαστική, εφόσον κυρώσεις επιβάλλονταν μόνο στις μικρές ελεγκτικές εταιρείες, ενώ οι μεγάλες παράμεναν ανενόχλητες. Μετά το ξέσπασμα του σκανδάλου της Enron με την εμπλοκή της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen, κάτι έπρεπε να αλλάξει στο τοπίο.

Για να μπορέσει να διασφαλισθεί η ακεραιότητα και η αντικειμενικότητα του ελεγκτικού επαγγέλματος, ο νόμος SOX προέβλεψε τη δημιουργία του Συμβουλίου Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB). Η σύστασή του έγινε για να προάγει το επίπεδο εμπιστοσύνης των επενδυτών απέναντι στο ελεγκτικό επάγγελμα και παράλληλα, να δημιουργήσει την αίσθηση ότι υπάρχει κρατική εποπτεία σε αυτό. Στόχος του ήταν να αναδιοργανώσει τα πρότυπα, που θα ακολουθούνταν από τους ελεγκτές και έπειτα να ερευνά την συμπεριφορά τους, να επιβάλει πειθαρχικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεων σε αυτούς και να διασφαλίζει τον εκσυγχρονισμό

¹² Jill Gilbert Welytok ,JD, CPA, «Sarbanes Oxley for Dummies» and the law its self

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

του ελεγκτικού επαγγέλματος. Το συμβούλιο αυτό έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες , όπως αυτές περιγράφονται στα εννιά εδάφια του άρθρου :

- ✓ Να καταγράψει όλους τους ελεγκτές, που χορηγούσαν πιστοποιητικά ελέγχου σε εταιρείες εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, ακόμη και εκείνους, που έδρευαν εκτός των αμερικανικών συνόρων , εφόσον χορηγούσαν εκθέσεις ελέγχου στις πιο πάνω εταιρείες.
- ✓ Να προσδιορίσει κανόνες για την ποιότητα του ελέγχου, την ηθική, την ανεξαρτησία και ορισμένους άλλους που σχετίζονται με την προετοιμασία της έκθεσης ελέγχου.
- ✓ Να διοργανώνει έρευνες και πειθαρχικές διαδικασίες και να επιβάλλει ποινές στις εταιρείες που παραβιάζουν τους κανόνες , που εκείνη έχει θεσπίσει.
- ✓ Να εξασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του νόμου Sarbanes - Oxley, όπως την εφαρμογή των κανόνων για τα επαγγελματικά πρότυπα συμπεριφοράς κα.
- ✓ Να προετοιμάζει τον οικονομικό προϋπολογισμό της επιτροπής και να διοικεί το προσωπικό της.
- ✓ Να προβαίνει σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια ή καθήκον, όταν απαιτείται.

Το συμβούλιο αυτό απαρτίζεται από πέντε μέλη, δύο εκ των οποίων θα πρέπει να είναι ορκωτοί ελεγκτές λογιστές και οι υπόλοιποι τρεις με κατάρτιση οικονομικής κατεύθυνσης. Η θητεία του συμβουλίου είναι πενταετής και κανένα από τα μέλη του δεν πρέπει να λαμβάνει καμία αμοιβή από εταιρεία ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Οι αμοιβές του παραπάνω συμβουλίου καταβάλλονται από τις συνδρομές των ελεγκτών, που υποχρεούνται να εγγραφούν στη λίστα του συμβουλίου και άρα στην ουσία πληρώνουν οι ίδιοι την αμοιβή για τον έλεγχό τους μέσω αυτής της συνδρομής. Οι ελεγκτές ή ελεγκτικές εταιρείες, που πραγματοποιούν πάνω από εκατό ελέγχους ετησίως, ελέγχονται κάθε χρόνο, ενώ εκείνες που πραγματοποιούν κάτω από εκατό, κάθε τρία χρόνια. Το συμβούλιο επίσης είναι υπεύθυνο να διασφαλίσει την εναρμόνιση των ελεγκτών με τις διατάξεις του νόμου, που αφορούν τον χρόνο διαφύλαξης των εγγράφων, εκείνων που σχετίζονται με το ελεγκτικό έργο, καθώς και με τις εκθέσεις ελέγχου.

3.3.2 Ανεξαρτησία ελεγκτών

Ο ρόλος του ελεγκτή είναι παρά πολύ σημαντικός για τους χρήστες των πληροφοριών των οικονομικών καταστάσεων, εφόσον πιστοποιεί με τη γνώμη του, πως οι τελευταίες απεικονίζουν ακριβοδίκαια την οικονομική κατάσταση της εταιρείας και έχουν συνταχθεί με βάση τις γενικά αποδεκτές αρχές και κανόνες της λογιστικής. Παρά το γεγονός, ότι οι ελεγκτές πληρώνονται από τις ίδιες τις εταιρείες για τους ελέγχους, που πραγματοποιούν σε αυτές, οφείλουν να παραμένουν

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

ανεξάρτητοι και αμερόληπτοι στη σχέση τους με τους πελάτες τους. Είναι πολλές οι φορές, που στα πλαίσια της συνεργασίας με τους τελευταίους, τους ζητείται εκτός από τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, να παρέχουν και άλλες συμβουλευτικού χαρακτήρα. Σε αυτή την περίπτωση, ωστόσο, γεννούνται πολλά ερωτηματικά σχετικά με τη διατήρηση της ανεξαρτησίας τους. Ο νόμος των Sarbanes - Oxley ήρθε να επιλύσει το θέμα αυτό απαριθμώντας μια σειρά από υπηρεσίες, που οι ελεγκτές απαγορεύεται να παρέχουν σε εισηγμένες εταιρείες, που ελέγχουν. Αφορμή για τις διατάξεις αυτές υπήρξε το σκάνδαλο της Arthur Andersen, όπου παρατηρήθηκε, πως τα χρόνια πριν την χρεοκοπία της Enron, η ελεγκτική εταιρεία είχε εισπράξει 25 εκατομμύρια δολάρια από την αντίστοιχη ελεγχόμενη, ως αμοιβή για ελεγκτικές υπηρεσίες και άλλα 27 εκατομμύρια δολάρια ως αμοιβή για άλλες υπηρεσίες συμβουλευτικού χαρακτήρα.

Από τις διατάξεις των άρθρων περί ανεξαρτησίας των ελεγκτών αξίζει να επικεντρωθούμε στα παρακάτω:

✓ **Απαγόρευση των ελεγκτών να παρέχουν συγκεκριμένες κατηγορίες μη ελεγκτικών υπηρεσιών στις ελεγχόμενες εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης:**

Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν :

1. Υπηρεσίες τήρησης λογιστικών βιβλίων και οποιεσδήποτε άλλες, που σχετίζονται με τα λογιστικά αρχεία και τις οικονομικές καταστάσεις. Αν η προαναφερόμενη υπηρεσία δεν είχε απαγορευτεί, ενδεχομένως οι ελεγκτές να ήλεγχαν τα βιβλία και τις οικονομικές καταστάσεις, που οι ίδιοι θα είχαν προετοιμάσει, γεγονός που αυτόματα θα έθιγε την αυτονομία τους.
2. Υπηρεσίες σχεδιασμού και εφαρμογής πληροφοριακών συστημάτων για οικονομικές εφαρμογές. Δεν είναι δυνατόν μια λογιστική εφαρμογή ή σύστημα, που έχει σχεδιαστεί από τον ελεγκτή να ελέγχεται ταυτόχρονα από αυτόν. Ωστόσο, πριν την εφαρμογή του νόμου, πολλές χρηματοοικονομικές εφαρμογές και λογιστικά προγράμματα πουλήθηκαν από ελεγκτικές εταιρείες στους πελάτες τους.
3. Υπηρεσίες σχετικές με εκτιμήσεις και αποτιμήσεις στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού. Οι εκτιμήσεις σχετίζονται άμεσα με την απεικόνιση των στοιχείων αυτών στις οικονομικές καταστάσεις και δεν μπορούν να πραγματοποιούνται από τους ίδιους τους ελεγκτές.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

4. Υπηρεσίες αναλογιστικών μελετών, εφόσον προσδιορίζουν τα ποσά που θα συμπεριληφθούν στις οικονομικές καταστάσεις και έτσι, η ενδεχόμενη εμπλοκή του ελεγκτή μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση συμφερόντων, σε περίπτωση που γεννηθούν ερωτήματα κατά τη διάρκεια του ελέγχου.
5. Υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου. Παρατηρείται το φαινόμενο οι εταιρείες να ζητούν από τους ελεγκτές να τους βοηθήσουν με τον έλεγχο των λογιστικών βιβλίων τους και την θέσπιση των σημείων ελέγχου στην διαδικασία κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο, αυτό αντιβαίνει στις αρχές της ανεξαρτησίας, εφόσον ο εξωτερικός ελεγκτής στα πλαίσια της διενέργειας του τακτικού ελέγχου καλείται να αξιολογήσει και το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου της ελεγχόμενης.
6. Υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης. Δεν είναι εφικτό ο εξωτερικός ελεγκτής να ενεργεί σαν όργανο λήψης αποφάσεων της ελεγχόμενης εταιρείας, εφόσον αργότερα θα πρέπει να αξιολογήσει την διοίκηση της και να πιστοποιήσει τις εκθέσεις της αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο.
7. Υπηρεσίες ανθρώπινων πόρων (HR). Οι ελεγκτικές εταιρείες δεν μπορούν να προσφέρουν υπηρεσίες σχετικές με το ανθρώπινο δυναμικό και την στελέχωση των ελεγχόμενων από εκείνες εταιρειών, εφόσον αυτό μπορεί να θίξει την αντικειμενικότητά τους. Εάν για παράδειγμα, για την κάλυψη διευθυντικών θέσεων και στελεχών σε εταιρείες μεσολαβήσει μια ελεγκτική εταιρεία, ενδεχομένως τα άτομα αυτά που προσλήφθηκαν, να νιώθουν ευγνωμοσύνη απέναντί της και σε περίπτωση, που θα πρέπει να ορίσουν άλλο ελεγκτή να μην είναι αντικειμενικοί στις αποφάσεις τους. Επίσης, για την ελεγκτική εταιρεία, στην οποία θα ανατεθεί το έργο του ελέγχου μέσω αυτής της οδού δεν είναι βέβαιο, ότι μπορεί να διατηρήσει την ανεξαρτησία της.
8. Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και υπηρεσίες συμβούλων επενδύσεων ή επενδυτικές τραπεζικές υπηρεσίες.
9. Νομικές υπηρεσίες.
10. Λοιπές υπηρεσίες εμπειρογνώμονα μη σχετιζόμενες με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων. Οι ελεγκτές μπορούν, μέσα στα πλαίσια του ελεγκτικού τους έργου, να γνωμοδοτήσουν σχετικά με θέματα που προκύπτουν κατά τη διαδικασία του ελέγχου. Δεν μπορούν ωστόσο να δώσουν γραπτή γνώμη για ρυθμιστικά θέματα, αγωγές ή διοικητικές υποθέσεις στις όποιες η ελεγχόμενη έχει εμπλακεί.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Όλοι οι παραπάνω κανονισμοί δεν έχουν ουσιαστικές οικονομικές επιπτώσεις για τις ελεγκτικές εταιρείες, εφόσον, επί της ουσίας, οι εταιρείες χρησιμοποιούν περισσότερες ελεγκτικές εταιρείες για τις υπηρεσίες που επιθυμούν να λαμβάνουν και οι ίδιες απλά έχουν περισσότερους σε αριθμό πελάτες.

✓ **Προέγκριση λήψης υπηρεσιών από ελεγκτικές εταιρείες:** Όλες οι ελεγκτικές υπηρεσίες αλλά και οι μη ελεγκτικές, εκτός από αυτές που κατονομάζονται παραπάνω, τις οποίες λαμβάνουν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, θα πρέπει να προεγκρίνονται από την επιτροπή ελέγχου και το ύψος τους να γνωστοποιείται στις οικονομικές καταστάσεις για την ενίσχυση της διαφάνειας.

✓ **Εναλλαγή ελεγκτών:** Ο νόμος προβλέπει πως η ελεγχόμενη εταιρεία θα πρέπει να εναλλάσσει τους ελεγκτές της κάθε πέντε έτη, με την αιτιολογία πως μεταξύ ελεγχόμενου και ελεγκτή αναπτύσσονται σχέσεις οικειότητας και θίγεται η αντικειμενικότητα των τελευταίων.

✓ **Πάροδος έτους** πριν από την πρόσληψη από την ελεγχόμενη ενός ελεγκτή μέλους της προηγούμενης ελεγκτικής ομάδας.

3.3.3 Εταιρική ευθύνη

Το άρθρο περί εταιρικής ευθύνης περιλαμβάνει τα παρακάτω :

✓ **Επιτροπές Ελέγχου (Audit Committees)**

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, ο νόμος θεσμοθέτησε την σύσταση Επιτροπών Ελέγχου στις εισηγμένες εταιρείες. Αυτές έχουν την αρμοδιότητα να διορίζουν τους ελεγκτές των οικονομικών καταστάσεων, να προεγκρίνουν τις αμοιβές τους, καθώς και οποιοσδήποτε άλλης φύσης υπηρεσίες, που λαμβάνονται και γενικότερα να εποπτεύουν το έργο τους. Οι ελεγκτές μετά την εφαρμογή του νόμου θα πρέπει να αναφέρονται κατευθείαν στην επιτροπή ελέγχου και όχι στην διοίκηση της εταιρείας. Όλες οι σημαντικές λογιστικές πολιτικές, που ακολουθεί η εταιρεία, οι εναλλακτικοί χειρισμοί, που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στην απεικόνιση των οικονομικών καταστάσεων και οι επιπτώσεις από την επιλογή μιας από αυτές τις μεθόδους, καθώς και οποιαδήποτε άλλη σημαντική επικοινωνία των ελεγκτών με την διοίκηση, θα πρέπει να αναφέρονται σε αυτή.

Τα μέλη της οφείλουν να είναι ανεξάρτητα, να εκλέγονται από το διοικητικό συμβούλιο των εισηγμένων εταιρειών και να είναι άτομα, που δεν συνδέονται με την επιχείρηση. Ως τέτοια, θα πρέπει να μην λαμβάνουν καμία αμοιβή από αυτή εκτός από τη διευθυντική αμοιβή. Ωστόσο, ο νόμος δεν διευκρινίζει, πώς ορίζεται η «διευθυντική αμοιβή». Ένα τουλάχιστον πρόσωπο από την παραπάνω επιτροπή θα πρέπει να έχει επιστημονική κατάρτιση οικονομικής κατεύθυνσης, δηλαδή να έχει

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

εκπαίδευση και εμπειρία σχετική με τις γενικά παραδεγμένες αρχές της λογιστικής, τον εσωτερικό έλεγχο και τις οικονομικές καταστάσεις.

Επιπρόσθετα, κάθε επιτροπή ελέγχου θα πρέπει να ορίσει και να διατηρήσει διαδικασίες για την λήψη και την διαχείριση (i) των καταγγελιών, που σχετίζονται με την εφαρμογή των λογιστικών πρακτικών και με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των εταιρειών (ii) των ανωνύμων και εμπιστευτικών παραπόνων, που εκφράζονται από τους εργαζομένους, είτε για λογιστικής φύσεως θέματα, είτε για ζητήματα σχετικά με τον έλεγχο.

✓ **Εταιρική ευθύνη σχετική με τις οικονομικές αναφορές**

Η παραπάνω επιτροπή επιβάλλεται να διασφαλίζει μέσα από τους κανόνες, που η ίδια θέτει, ότι οποιαδήποτε περιοδική οικονομική αναφορά, που εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 13 και 15 (δ) του «Νόμου περί Κεφαλαιαγοράς του 1934», έχει πιστοποιηθεί από τον γενικό διευθυντή ή τον οικονομικό διευθυντή. Τα πρόσωπα αυτά υπογράφοντας τις αναφορές πιστοποιούν, πως τις έχουν ελέγξει και ότι με βάση τη γνώση τους, αυτές δεν περιέχουν αναληθείς πληροφορίες και σημαντικές παραλείψεις, αλλά απεικονίζουν δίκαια και από κάθε πλευρά την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα της λειτουργίας της εταιρείας. Επίσης, αυτοί θα πρέπει να βεβαιώνουν, πως στις τριμηνιαίες ή ετήσιες αναφορές έχουν γνωστοποιήσει στην επιτροπή ελέγχου και στους ελεγκτές κάθε σημαντική παράλειψη ή αδυναμία, που εντοπίστηκε στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, η οποία θα μπορούσε να έχει επίπτωση στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων που η εταιρεία εκδίδει, καθώς και κάθε απάτη που αποκαλύφθηκε, στην οποία εμπλοκή είχε, είτε κάποιο μέλος της διοίκησης, είτε κάποιος εργαζόμενος, που ο ρόλος του είναι επουσιώδης για τον εσωτερικό έλεγχο της εταιρείας.

Το εδάφιο 302 του παρόντος άρθρου, προβλέπει την ευθύνη της διοίκησης για να καθορίσει ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου που η ίδια θα αξιολογεί. Όλες οι εταιρείες υποχρεούνται να έχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες με τέτοια λεπτομέρεια, ώστε να μπορούν να ακολουθηθούν σωστά από αυτούς, που τις εκτελούν και με τέτοιο τρόπο, που να μην είναι δύσκολη και επαχθής η εφαρμογή τους από τον χρήστη. Η διοίκηση επίσης, υποχρεούται να επιτηρεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, καθώς και τις διαδικασίες και θα πρέπει να οργανώνει ένα πλάνο για να ελέγχονται αυτές ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

✓ **Επιρροή Ελεγκτών**

Ο νόμος ρυθμίζει τη σχέση μεταξύ της επιτροπής ελέγχου, των ελεγκτών και της διοίκησης μέσα από μια ευρεία δέσμη διατάξεων, που περιλαμβάνει στοχεύοντας στο να αποθαρρύνει τη διοίκηση από την άσκηση επιρροής στους ελέγχους και στους ελεγκτές. Επιπλέον, δίνει οδηγίες στην

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να υιοθετήσει κανόνες, που να απαγορεύουν στα πρόσωπα της διοίκησης να επηρεάζουν, να χειραγωγούν, να κατευθύνουν ή να παραπλανούν τους εξωτερικούς ελεγκτές, με αποτέλεσμα η εικόνα των οικονομικών καταστάσεων να μην είναι η πραγματική και να παραπληροφορεί το χρήστη τους.

✓ **Επιστροφή αμοιβών**

Μια σημαντική διάταξη, που ενισχύει την εταιρική ευθύνη, είναι αυτή που προβλέπει την επιστροφή των αμοιβών από τα διευθυντικά στελέχη σε περίπτωση, που οι οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να επαναδιατυπωθούν λόγω της εξακρίβωσης μη συμμόρφωσης της εταιρείας με τις απαιτήσεις του νόμου ή όταν αποδεικνύεται, πως τα στελέχη έχουν επηρεάσει με οποιοδήποτε τρόπο την γνώμη στην έκθεση ελέγχου. Κάθε επιπρόσθετη αμοιβή, προμοδότηση κινήτρου παραγωγικότητας, παροχή σε είδος ή από κέρδη αγοραπωλησίας μετοχών της εισηγμένης εταιρείας, που είχε ληφθεί κατά την προηγούμενη δωδεκάμηνη περίοδο από τα μέλη της διοίκησης θα πρέπει να επιστρέφεται σε εκείνη.

✓ **Απαγόρευση αγοραπωλησίας χρεογράφων σε συγκεκριμένες περιόδους**

Οι γενικοί διευθυντές των εισηγμένων εταιρειών, τα διευθυντικά στελέχη και οποιοσδήποτε άλλος βρισκόμενος μέσα στην εταιρεία απαγορεύεται να πουλήσουν τις μετοχές τους κατά τις περιόδους επονομαζόμενες ως «Περίοδοι Συσκότισης» («Black-Out Periods»). Περίοδος συσκότισης ορίζεται ως εκείνη, κατά την οποία έχει ανασταλεί η ικανότητα του συμμετέχοντος σε αυτή να αποφασίζει για την αγορά ή πώληση μετοχών ή τη λήψη δανείου ή τη διάθεση των ιδίων κεφαλαίων. Σε περίπτωση, που ο κανόνας αυτός καταστρατηγηθεί, τότε όσον αφορά τα έσοδα ή τα κέρδη από τις παραπάνω συναλλαγές η εταιρεία διατηρεί το δικαίωμα να απαιτήσει την επιστροφή τους.

3.3.4 **Ενισχυμένες γνωστοποιήσεις επί των οικονομικών καταστάσεων**

Αυτό το άρθρο αποτελεί το πιο σημαντικό ίσως κομμάτι του νόμου και περιλαμβάνει τα εξής θέματα:

✓ **Υποχρεώσεις Γνωστοποιήσεων στις περιοδικές αναφορές**

Οι γνωστοποιήσεις είναι απαραίτητες κατά την κατάρτιση των οικονομικών εκθέσεων :

- Σε περίπτωση, που έχουν γίνει σημαντικές αλλαγές στις τριμηνιαίες ή ετήσιες οικονομικές εκθέσεις, ύστερα από υπόδειξη των ελεγκτών για τη συμμόρφωση με τις γενικά παραδεγμένες αρχές της λογιστικής.
- Σε περίπτωση, που υπάρχουν συναλλαγές εκτός ισολογισμού και άλλες, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά την οικονομική θέση της επιχείρησης.

✓ **Ενισχυμένες Διατάξεις για τη σύγκρουση συμφερόντων**

Στη διάταξη αυτή, αναφέρεται η απαγόρευση για την χορήγηση δανείων από τις εταιρείες ή τις θυγατρικές αυτών στα διευθυντικά της στελέχη. Αυτή περιλαμβάνει ακόμη και την ανανέωση των δανείων ή πιστώσεων, που έχουν ήδη χορηγηθεί ή την παράτασή τους. Για την συνέχιση των δανείων ή πιστώσεων, που είχαν ήδη συναφθεί κατά την ημερομηνία της ψήφισης του νόμου, δεν εφαρμόζεται η ίδια διάταξη με την προϋπόθεση, ότι αυτά δεν θα ανανεωθούν ή θα τροποποιηθούν.

✓ **Υποχρέωση γνωστοποίησης της αλλαγής της μετοχικής σύνθεσης**

Τα μέλη της διοίκησης και τα στελέχη, που κατέχουν μετοχές, καθώς και οι κύριοι μέτοχοι οφείλουν να γνωστοποιούν τις αλλαγές στις μεταβολές των μεριδίων τους σε μετοχές ή άλλους τίτλους, δύο μέρες μετά την αγορά ή πώληση αυτών.

✓ **Υποχρέωση γνωστοποίησης ύπαρξης κώδικα ηθικής για τα ανώτερα διευθυντικά στελέχη**
Στο θέμα αυτό έγινε αναφορά στην εισαγωγή των βασικών στοιχείων του νόμου.

✓ **Υποχρέωση γνωστοποίησης ύπαρξης ενός τουλάχιστον μέλους της επιτροπής ελέγχου που να είναι οικονομικός εμπειρογνώμονας**

✓ **Υποχρέωση να γίνεται τακτικός έλεγχος από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς των γνωστοποιήσεων που αναφέρονται στις περιοδικές εκθέσεις**

✓ **Υποχρέωση ύπαρξης συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τη διαδικασία που σχετίζεται με τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και αξιολόγησής του από τη διοίκηση μέσω της σύνταξης ετήσιας έκθεσης, καθώς και πιστοποίηση αυτής από τους εξωτερικούς ελεγκτές.**

Το άρθρο υπ' αριθμό 404 αυτό, είναι το σημαντικότερο ίσως όλου του νόμου, καθώς θεσπίζει την υποχρέωση υιοθέτησης συστήματος εσωτερικού ελέγχου από τη διοίκηση και παράλληλα την αξιολόγησή του, γι' αυτό και γίνεται ξεχωριστή ανάλυση παρακάτω.

3.3.5 Σύγκρουση συμφερόντων των αναλυτών

Το άρθρο αυτό περιλαμβάνει μία μόνο διάταξη, η οποία αναφέρεται στα μέτρα, που έχουν σχεδιαστεί για να βοηθήσουν τον επενδυτή να ανακτήσει την χαμένη του εμπιστοσύνη στις οικονομικές εκθέσεις και του παρέχουν προστασία σε περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων.

Η διάταξη αυτή θεσπίζει μέτρα που:

- ✓ Περιορίζουν την ικανότητα των τραπεζιτών να προεγκρίνουν τις εκθέσεις έρευνας επενδύσεων.
- ✓ Διασφαλίζουν πως οι οικονομικοί αναλυτές δεν εποπτεύονται από άτομα που σχετίζονται με τραπεζικές επενδυτικές δραστηριότητες.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

- ✓ Απαγορεύουν την υπό μορφή αντιποίνων συμπεριφορά από τους εργοδότες των αναλυτών, σε περίπτωση που αυτοί διατυπώνουν αρνητικές εκθέσεις.
- ✓ Απαιτούν κάθε περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων να γνωστοποιείται για να μπορεί να ενημερωθεί το επενδυτικό κοινό.

3.3.6 Επιτροπή πόρων και αρμοδιότητες

Το άρθρο αυτό αποτελείται από τέσσερα εδάφια, μέσω των οποίων δίνεται εξουσία στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να αφαιρεί το δικαίωμα της άσκησης επαγγέλματος (σε χρηματιστές, διαπραγματευτές, συμβούλους, αναλυτές κα), από πρόσωπα, τα οποία έχουν αντιεπαγγελματική και ανήθικη συμπεριφορά.

Επίσης αυτό γενικά καθορίζει τα επαγγελματικά πρότυπα συμπεριφοράς για τους πληρεξουσίους των εταιριών, συνεπώς και για τους δικηγόρους αυτών. Ο νόμος καθιστά σαφές, ότι κάθε δικηγόρος ενώπιον της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μπορεί να αποκαλύψει εμπιστευτικές πληροφορίες των πελατών του στους ανακριτές, όταν πιθανολογεί, ότι θα αποτρέψει τη νομική παραβίαση ή ότι θα βοηθήσει για να διορθώσει τις ζημιές που υπέστησαν οι επενδυτές. Τέλος, το άρθρο αυτό, καθορίζει και τα προσόντα, που πρέπει να έχουν τα πρόσωπα που συνεργάζονται με τους χρηματιστές και διαπραγματευτές των εταιριών.

3.3.7 Μελέτες και εκθέσεις

Ο νόμος απαιτεί από την Γενική Ελεγκτική Υπηρεσία των Ηνωμένων Πολιτειών (“Comptroller General of the Unites States”, director του “GAO”) και από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να εκπονήσουν ορισμένες μελέτες και να κοινοποιήσουν τα συμπεράσματά τους. Οι μελέτες αυτές πραγματεύονται τη συρρίκνωση των ελεγκτικών εταιριών και τα αποτελέσματά της στις αγορές τίτλων, το ρόλο των οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας της λειτουργίας των αγορών κινητών αξιών και χρεογράφων, όπως επίσης και τις παραβάσεις νόμων περί χρεογράφων, καθώς και τις απαραίτητες ενέργειες, που απαιτούνται για την συμμόρφωση με αυτούς.

3.3.8 Εταιρική και ποινική ευθύνη για απάτη

Οι διατάξεις του άρθρου αυτού στην ουσία συνθέτουν το ποινολόγιο, που ακολουθείται σε περίπτωση παραβίασης των λοιπών άρθρων του ίδιου νόμου. Οι ποινές αναφέρονται στις εξής παραβάσεις:

✓ **Παραποίηση Εγγράφων:** Οποιοσδήποτε παραποιεί, καταστρέφει ή αλλοιώνει έγγραφα ή αρχεία της εταιρείας με την πρόθεση να δυσχεραίνει, να παρακωλύσει ή να παρεμποδίσει κρατικές έρευνες ή έρευνες σχετικές με την χρεοκοπία μιας εταιρείας μπορεί να καταδικαστεί με ποινή κάθειρξης έως είκοσι έτη.

✓ **Μη διατήρηση Ελεγκτικών Εγγράφων:** Ο νόμος επιβάλλει την διατήρηση για επτά έτη των ελεγκτικών αρχείων και γι' αυτό όλες οι ελεγκτικές εταιρείες θα πρέπει να διαφυλάττουν όλα τα σχετικά με τον έλεγχο αρχεία, έγγραφα, φακέλους εργασίας, αλληλογραφίες, τα οποία περιέχουν γνώμες, οικονομικά στοιχεία και πορίσματα. Σε περίπτωση μη τήρησης των ανωτέρω προβλέπονται και οι αντίστοιχες ποινές, που θα εφαρμοστούν.

✓ **Παραβίαση νομοθεσίας που ρυθμίζει τα θέματα περί τίτλων:** Σε τέτοια περίπτωση ο νόμος προβλέπει πως δεν μπορεί να υπάρξει παραγραφή χρεών σε ενδεχόμενη χρεοκοπία της επιχείρησης.

✓ **Παραβίαση μέτρων προστασίας υπαλλήλων, που παρέχουν πληροφορίες σχετικές με την καταστρατήγηση νόμων ή τη διαπίστωση απάτης από τις εισηγμένες εταιρείες:** Το νομοθέτημα αυτό προβλέπει μέτρα προστασίας για τους υπαλλήλους, που παρέχουν πληροφορίες σε κάποια αρμόδια αρχή ή βοηθούν στις έρευνες για την αποκάλυψη παράνομων πράξεων ή αντιδεοντολογικών συμπεριφορών, που παρατηρούνται μέσα στην επιχείρηση. Η κάλυψη αυτή, διασφαλίζει, πως οι εργαζόμενοι αυτοί δεν θα απομακρυνθούν από την εργασία τους. Η ποινή για την παραβίαση της παροχής προστασίας των ατόμων αυτών από τα διευθυντικά στελέχη μπορεί να φτάσει και την εικοσιπενταετή κάθειρξη. Το εδάφιο αυτό, επιπροσθέτως, αναφέρει και κάποια άλλα θέματα, όπως την επιμήκυνση του δικαιώματος αγωγής των προσώπων, που διαπιστώνουν απάτες σχετικές με διαπραγματεύσιμους τίτλους.

3.3.9 Εταιρικά ποινικά αδικήματα και ενισχυμένες ποινές

Μέσω αυτού του άρθρου, αυξάνονται οι ποινές, που σχετίζονται με την διαπίστωση απάτης, από πέντε σε είκοσι έτη φυλάκισης και για αυτές, που σχετίζονται με παραβίαση του «Νόμου Περί Συνταξιοδότησης των υπαλλήλων του 1974» ορίζεται πρόστιμο 500.000\$ και δεκαετή φυλάκιση. Επίσης, για τους υπεύθυνους πιστοποίησης των οικονομικών περιοδικών εκθέσεων των εισηγμένων

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

εταιρειών ορίζει, ότι αν αυτοί προβούν σε υπογραφή ανακριβών εκθέσεων, αντιμετωπίζουν ποινή για καταβολή προστίμου, που μπορεί να φτάσει τα δέκα εκατομμύρια δολάρια ή και ποινή κάθειρξης έως και είκοσι έτη. Οι παραπάνω ποινές μπορούν να μεταβληθούν σε περίπτωση, που αποδειχθεί, πως οι υπογράφοντες την πιστοποίηση έπραξαν με δόλο και πρόθεση. Σε τέτοια περίπτωση, προβλέπεται πρόστιμο πέντε εκατομμυρίων δολαρίων και ποινή κάθειρξης έως είκοσι έτη.

3.3.10 Δηλώσεις Εισοδήματος Εταιρειών

Στο άρθρο αυτό ορίζεται, πως οι δηλώσεις εισοδήματος των εταιρειών, που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, θα πρέπει να υπογράφονται από τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας.

3.3.11 Ευθύνη για την εταιρική απάτη

Οι διατάξεις αυτού του άρθρου είναι επιπρόσθετες στις διατάξεις των υπολοίπων του νόμου, που προβλέπουν ποινές σε περίπτωση διαπίστωσης απάτης και συγκεκριμένα προβλέπουν τα παρακάτω:

- ✓ Τροποποιούν τον ποινικό νόμο για να θέσουν μια μεγαλύτερη ποινή εικοσαετούς κάθειρξης σε περιπτώσεις αλλοίωσης εγγράφων ή παρεμπόδισης διαδικασιών.
- ✓ Δίνουν την εξουσία στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να διατάξει το προσωρινό πάγωμα των εκτάκτων αμοιβών των στελεχών των διοικήσεων των εταιρειών ή των εργαζομένων, μέχρι να ολοκληρωθούν οι έρευνες για την διαλεύκανση υπόθεσαν απάτης.
- ✓ Απαγορεύουν τον διορισμό ατόμων σε διευθυντικές θέσεις, που στο παρελθόν έχουν εκδοθεί σε βάρος τους καταδικαστικές αποφάσεις για εμπλοκή σε απάτη και παραβίαση νόμων.

3.4 Αναφορά στα υπάρχοντα πλαίσια για την ανάπτυξη συστημάτων εσωτερικού ελέγχου

Πολλά είναι εκείνα τα πλαίσια, που θα μπορούσε μια επιχείρηση να υιοθετήσει για να οργανώσει σωστά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της. Ενδεικτικά αναφέρουμε το COSO, που εκδόθηκε από τις μεγαλύτερες εταιρείες Ορκωτών Λογιστών το 1992 και είναι διαδεδομένο στον ιδιωτικό τομέα της Ευρώπης, αλλά και στις επιχειρήσεις των ΗΠΑ με διεθνείς δραστηριότητες, το COCO, που κυκλοφόρησε το 1995 από το Καναδικό Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών και χρησιμοποιείται από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα στον Καναδά, το ISO 9000, που εκδόθηκε από το διεθνή Οργανισμό Τυποποίησης, το Deep Learning Framework, που δημιουργήθηκε το 1990 από τον Peter Senge και πολλά άλλα. Επίσης, για τον έλεγχο των πληροφοριακών συστημάτων (IT) υπάρχει το ISO 17799 του 2000, που αναπτύχθηκε στην Μεγάλη Βρετανία και αποτελεί έναν

πρακτικό κώδικα με καταγεγραμμένες οδηγίες και κατευθύνσεις για την ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων και το COBIT, που εκδόθηκε το 1996, αλλά από τότε ανανεώνεται συνεχώς και καθορίζει ένα σύνολο από κανόνες και πρότυπα για χρήση και έλεγχο της τεχνολογίας των πληροφοριακών συστημάτων. Για τους σκοπούς της εργασίας θα ασχοληθούμε μόνο με το σύστημα COSO, εφόσον αυτό κατά κύριο λόγο είναι, που προτείνεται για την εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με το νόμο των Sarbanes - Oxley.

3.4.1 COSO Internal Control Framework ¹³

Ο νόμος αναφέρει, πως η διοίκηση επιβάλλεται να γνωστοποιήσει το πλαίσιο που ακολούθησε για να εφαρμόσει και να σχεδιάσει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας και το οποίο, θα πρέπει να είναι αναγνωρισμένο. Στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, το πιο διαδεδομένο είναι το COSO, το οποίο σχεδιάστηκε το 1992 και η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αναγνωρίζει ότι πληρεί τις προδιαγραφές της, ωστόσο δεν είναι υποχρεωτική η εφαρμογή του. Το πλαίσιο αυτό υποστηρίζει, πως η ίδρυση ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου προϋποθέτει ένα ισχυρό περιβάλλον ελέγχου, που συνεπάγεται τη δέσμευση των διοικητικών οργάνων και διευθυντικών στελεχών να το διαμορφώσουν και να είναι κατάλληλο και ικανό για να εξασφαλίζει ακεραιότητα για την επιχείρηση. Η φράση «τόνος στην κορυφή» (*«tone at the top»*), χρησιμοποιείται συχνά από το πλαίσιο COSO, για να περιγράψει την παραπάνω δέσμευση και αναφέρεται στο κατά πόσο τα άτομα που βρίσκονται στην κορυφή του οργανισμού, ενδιαφέρονται και φροντίζουν για την λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Το COSO δίνει έναν ορισμό για τον εσωτερικό έλεγχο και παρέχει τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία η διοίκηση, το συμβούλιο και τα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να αξιολογήσουν τα συστήματα ελέγχου. Επίσης, παρέχει οδηγίες στους οργανισμούς, που δημοσιεύουν εκθέσεις αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, για τον τρόπο που θα τις συντάξουν. Τέλος, περιλαμβάνει και κάποια εργαλεία αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από την εταιρεία.

Σύμφωνα με το COSO, ο εσωτερικός έλεγχος, είναι μια διαδικασία που διενεργείται από το διοικητικό συμβούλιο, τη διεύθυνση της εταιρείας και κάποια μέλη του προσωπικού και είναι σχεδιασμένη, ώστε να παρέχει λογική διαβεβαίωση, για την επίτευξη των αντικειμενικών στόχων στις

---

¹³ Denise Dickins, Margaret O'Hara, John Reisch, «Frameworks for establishing and evaluating internal controls: a primer and case study», East Carolina University, Journal of Case Research in Business and Economics

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

ακόλουθες κατηγορίες: (1) αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των λειτουργιών της εταιρείας, (2) αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών, (3) συμμόρφωση με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς.

Το πλαίσιο αυτό καθορίζει πέντε αλληλοεξαρτώμενες συνιστώσες για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου, οι οποίες είναι άρρηκτα δεμένες με τους παραπάνω τρεις στόχους. Με βάση το μέγεθος και τη δομή της εταιρείας, αυτές μπορούν να διαμορφωθούν με διαφορετικό τρόπο, ωστόσο όλες θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν στην διαδικασία ανάπτυξης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου όλων των εταιρειών ανεξαιρέτα. Οι πέντε αυτές συνιστώσες, κατά την εφαρμογή του εδαφίου 404, στο οποίο και θα αναφερθούμε στη συνέχεια, θα πρέπει να τεκμηριώνονται, να δοκιμάζονται και να αξιολογούνται από τη διοίκηση και είναι οι ακόλουθες :¹⁴

✓ Περιβάλλον Ελέγχου (Control Environment) :

Το περιβάλλον ελέγχου είναι η βάση για όλες τις υπόλοιπες συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου και διαμορφώνει το γενικότερο πνεύμα του οργανισμού επηρεάζοντας την συνείδηση των ατόμων. Οι παράγοντες που επηρεάζουν το περιβάλλον ελέγχου ενός οργανισμού είναι :

- *Η ύπαρξη ακεραιότητας και ηθικών αξιών* (συμπεριλαμβανομένου του κώδικα δεοντολογίας (*code of conduct*) και των προγραμμάτων καταπολέμησης της απάτης). Τα στοιχεία αυτά αποτελούν θεμέλιο για το περιβάλλον του ελέγχου και επηρεάζουν τον σχεδιασμό, την διεύθυνση και την παρακολούθηση των συνιστωσών του. Η διοίκηση μπορεί να προωθήσει τα παραπάνω, δημιουργώντας έναν κώδικα κατευθυντηρίων αρχών συμπεριφοράς ή δεοντολογίας για την επιχείρηση και προχωρώντας στις απαραίτητες ενέργειες για την διασφάλιση της τήρησής του.
- *Η δέσμευση για την ικανότητα και την εξέλιξη των ανθρώπων*. Η ικανότητα συνίσταται στην γνώση και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την εκτέλεση των στόχων των εργασιών των ατόμων και εξαρτώνται από τη νοημοσύνη, τις δυνατότητες και την εμπειρία του προσωπικού, αλλά και από την παροχή βοήθειας από την πλευρά της διοίκησης για την βελτίωσή τους.
- *Η φιλοσοφία και ο τρόπος λειτουργίας της διοίκησης* μπορούν να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό την οργάνωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- *Η οργανωτική δομή της εταιρείας*. Περιλαμβάνει την εξέταση των βασικών τομέων αρμοδιοτήτων και ευθυνών και την καθιέρωση των κατάλληλων γραμμών υποβολής αναφορών,

¹⁴ July 2004, "Sarbanes Oxley Act: Section 404" Practical Guidance for Management", PriceWaterhouseCoopers.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

έτσι ώστε να καθορίζεται το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι δραστηριότητες της οντότητας σχεδιάζονται, εκτελούνται, ελέγχονται και παρακολουθούνται.

- *Η εκχώρηση εξουσίας και η ανάθεση ευθυνών.* Η διοίκηση αναθέτει τις αρμοδιότητες και την ευθύνη λειτουργίας της επιχείρησης στα άτομα που βρίσκονται μέσα σε αυτή. Στο τμήμα αυτό περιλαμβάνεται, ο γνωστός για τους ελεγκτές, «διαχωρισμός καθηκόντων» (*«segregation of duties»*). Η επιτροπή COSO ορίζει το διαχωρισμό των καθηκόντων ως «την κατάλληλη κατανομή ή ανάθεση εργασίας στα άτομα με στόχο την ελάττωση των πιθανοτήτων για λάθη και απάτες». Για παράδειγμα, ο ταμίας της επιχείρησης δεν θα πρέπει να κάνει εγγραφές στα λογιστικά βιβλία. Όσο πιο σωστά έχει γίνει η διαδικασία του διαχωρισμού καθηκόντων, τόσο περισσότερο μειώνεται και ο κίνδυνος για ενδεχόμενη απάτη. Με τη διαίρεση των ευθυνών επιτυγχάνεται καλύτερη λειτουργία και παρακολούθηση των δραστηριοτήτων ενός οργανισμού. Θα πρέπει να θεσπιστεί διαδικασία ελέγχου για να εντοπίσει περιπτώσεις σύγκρουσης ρόλων και συμφερόντων κατά την εκτέλεση των διαδικασιών. Με αυτό τον τρόπο, προλαμβάνεται η διαρροή απόρρητων πληροφοριών, οι παραλείψεις και οι ενδεχόμενες συγκρούσεις αρμοδιοτήτων. Όταν ο διαχωρισμός γίνεται σωστά μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό μηχανισμό εσωτερικού ελέγχου μέσα στον οργανισμό. Οι έλεγχοι που σχετίζονται με αυτόν, βασίζονται σε μια διαδικασία η οποία επιτρέπει ή απαγορεύει την πρόσβαση σε υπολογιστικά ή πληροφοριακά συστήματα, όπως επίσης την ανάθεση, αφαίρεση ή αλλαγή των καθηκόντων των ατόμων.

- *Οι πολιτικές και πρακτικές ανθρωπίνων πόρων.* Αυτές είναι το μέσο για να μεταφέρονται στους εργαζομένους ενός οργανισμού τα αναμενόμενα επίπεδα ακεραιότητας, ηθικής συμπεριφοράς και ικανοτήτων. Περιλαμβάνει τις πρακτικές που σχετίζονται με την πρόσληψη, τις αμοιβές, την εξέλιξη και την αξιολόγηση του προσωπικού.

- *Η συμμετοχή όσων ασχολούνται με την εταιρική διακυβέρνηση* (Διοικητικού Συμβουλίου, Επιτροπής Ελέγχου) στην διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, η οποία συνίσταται στην αποτελεσματική επίβλεψη του συστήματος αυτού και είναι και αυτή ένας σημαντικός παράγοντας για τη διαμόρφωση ενός ορθού περιβάλλοντος ελέγχου.

✓ **Εκτίμηση Κινδύνου (Risk Assessment) :**

Κάθε οντότητα αντιμετωπίζει ποικίλους κινδύνους από εξωτερικούς και εσωτερικούς παράγοντες που πρέπει να αξιολογηθούν. Εκτίμηση κινδύνου σημαίνει, εντοπισμός και ανάλυση των σχετικών ρίσκων και των επιπτώσεών τους στην επίτευξη των στόχων της εταιρείας. Οι κίνδυνοι επηρεάζουν

την ικανότητα του οργανισμού να επιβιώσει και να παραμείνει ανταγωνιστικός στην αγορά που δραστηριοποιείται, να διατηρήσει την οικονομική του ισχύ, την θετική του εικόνα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, προϊόντων αλλά και των ίδιων των ανθρώπων που βρίσκονται μέσα σε αυτόν. Τα διοικούντα όργανα είναι εκείνα που θα καθορίσουν τον τρόπο διαχείρισης κινδύνου. Μέσα σε ένα οικονομικό περιβάλλον συνεχώς εξελισσόμενο, με τις συνθήκες να αλλάζουν αλματωδώς, η διοίκηση θα πρέπει να χρησιμοποιήσει μηχανισμούς που να επιτρέπουν τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ειδικών κινδύνων, που προκύπτουν από τις εξελίξεις αυτές.

Επίσης, αυτή οφείλει να εφαρμόσει ελέγχους για την αποτροπή ή τον εντοπισμό σφαλμάτων ή απάτης, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ουσιώδεις ανακρίβειες. Οι έλεγχοι σχεδιάζονται μέσω της διαδικασίας εκτίμησης του κινδύνου, που περιλαμβάνει την ανάλυση των επιχειρηματικών κινδύνων, των εγγενών κινδύνων και των κινδύνων ύπαρξης απάτης. Οι κίνδυνοι μπορεί να αντιμετωπιστούν από την διοίκηση με ένα συνδυασμό των παρακάτω μεθόδων:

- Αναθέτοντας στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου την εκτέλεση ετήσιας αξιολόγησης κινδύνων.
- Εξουσιοδοτώντας τις επιχειρηματικές μονάδες να διενεργούν ετήσιες εκτιμήσεις κινδύνου, με την μορφή αυτοαξιολόγησης.
- Κάνοντας ένα ανώτερο στέλεχος υπεύθυνο για τη διεξαγωγή ανεξάρτητων αξιολογήσεων κινδύνου.
- Δημιουργώντας ένα συμβούλιο διαχείρισης κινδύνων που είναι επιφορτισμένο με την επίβλεψη - αξιολόγηση αυτών.
- Αφήνοντας την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου να ηγείται της διαδικασίας εκτίμησης του κινδύνου για την αποκάλυψη της εταιρικής απάτης.
- Διοργανώνοντας εβδομαδιαίες/μηνιαίες συνεδριάσεις των διευθυντικών στελεχών, με θέμα την συζήτηση για τους σημαντικούς τους επιχειρηματικούς κινδύνους που υπάρχουν στην επιχείρηση.

✓ **Δραστηριότητες Ελέγχου (Control Activities) :**

Οι δραστηριότητες ελέγχου βοηθούν να διασφαλιστεί το γεγονός ότι, οι οδηγίες της διοίκησης εκτελούνται και ότι όλες οι απαραίτητες ενέργειες λαμβάνονται για την αντιμετώπιση των κινδύνων, που σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της οντότητας. Αυτές εμφανίζονται σε όλη την οργάνωση, σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης. Περιλαμβάνουν ένα φάσμα διαφορετικών διεργασιών όπως εγκρίσεις, επαληθεύσεις, συμφωνίες, καθώς και αυτή του διαχωρισμού των καθηκόντων.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Το COSO προβλέπει πολλά είδη ελέγχου, όπως προληπτικούς, κατασταλτικούς, αυτόματους και μη. Η παρακάτω λίστα περιλαμβάνει ορισμένες δραστηριότητες ελέγχου, που συνήθως εκτελούνται από το προσωπικό σε διάφορα επίπεδα και οργανισμούς, όπως υποδεικνύεται από το COSO:

- *Έλεγχοι σε ανώτερα ιεραρχικά επίπεδα.* Εξετάζονται οι πραγματικές επιδόσεις σε σχέση με αυτές που είχαν προβλεφθεί και προϋπολογιστεί, για να μετρηθεί ο βαθμός κατά τον οποίο οι στόχοι επιτεύχθηκαν.
  - *Έλεγχοι των διευθυντών για την επίτευξη των στόχων των τμημάτων τους.*
  - *Έλεγχοι για την επεξεργασία των πληροφοριών.* Στο τμήμα αυτό διενεργούνται πολυποίκιοι έλεγχοι για να εξακριβωθεί η ακρίβεια, η πληρότητα των συναλλαγών, καθώς και ότι για την πραγματοποίησή τους έχουν ληφθεί οι κατάλληλες εγκρίσεις. Επίσης, τα δεδομένα που καταχωρούνται στις εφαρμογές της πληροφορικής, υπόκεινται σε έλεγχο, όπως και η πρόσβαση σε εφαρμογές, αρχεία και προγράμματα.
  - *Έλεγχοι για τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων.* Στο σημείο αυτό διενεργούνται φυσικοί έλεγχοι, απογραφές εξοπλισμού, κινητών αξιών, μετρητών και άλλων περιουσιακών στοιχείων, για να εξασφαλίζεται η συμφωνία του φυσικού αποθέματος με τις αξίες των βιβλίων. Αυτές οι δραστηριότητες ελέγχου συμβάλλουν αρκετά στην καταπολέμηση της απάτης.
  - *Έλεγχοι για το διαχωρισμό των καθηκόντων.*
- ✓ **Πληροφόρηση και επικοινωνία (Information and Communication) :**

Οι συνιστώσες της πληροφόρησης και επικοινωνίας περιλαμβάνουν τα συστήματα που υποστηρίζουν τον εντοπισμό, τη σύλληψη και την ανταλλαγή πληροφοριών κατά τέτοιο τρόπο και σε κατάλληλο χρονικό πλαίσιο, που να επιτρέπουν στους ανθρώπους να ασκήσουν τις δραστηριότητές τους. Το κομμάτι αυτό δεν αναφέρεται μόνο σε ενδογενή δεδομένα, αλλά επίσης σε πληροφορίες για εξωτερικά γεγονότα, δραστηριότητες, καθώς και στις αναγκαίες προϋποθέσεις για την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων.

Η αποτελεσματική επικοινωνία θα πρέπει να ρέει «από πάνω προς τα κάτω» σε όλα τα τμήματα του οργανισμού. Τα ανώτατα όργανα της διοίκησης οφείλουν να δίνουν το μήνυμα σε όλο το προσωπικό, ότι οι ευθύνες του ελέγχου πρέπει να αντιμετωπιστούν σοβαρά. Το προσωπικό πρέπει να κατανοήσει το ρόλο του στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, καθώς και στις επιμέρους δραστηριότητές του που σχετίζονται με την εργασία των άλλων. Αποτελεσματική επικοινωνία πρέπει να υπάρχει και με τα εξωτερικά συμβαλλόμενα μέρη, όπως τους πελάτες, τους προμηθευτές, τις ρυθμιστικές αρχές και τους μετόχους.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Όταν η διοίκηση αξιολογεί αυτή τη συνιστώσα της επικοινωνίας και των πληροφοριών, που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο των διαδικασιών που έχουν να κάνουν με την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων, θα πρέπει να εξετάσει τις μεθόδους που χρησιμοποιεί η εταιρεία για να συσσωρεύει και να διαδίδει πληροφορίες για τα λογιστικά συστήματα, τα εγχειρίδια των πολιτικών της, τις εκθέσεις διαχείρισης, τα ενημερωτικά δελτία, τις ενημερώσεις λογιστικής πολιτικής, τις τεχνικές ενημερώσεις, τις συνεδριάσεις του προσωπικού και την εκπαίδευση.

✓ Παρακολούθηση (Monitoring of controls) :

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να παρακολουθείται, είτε συνεχώς, είτε ανά τακτά χρονικά διαστήματα, για να εξασφαλίζεται η ορθή λειτουργία και αποτελεσματικότητά του. Συνεχής παρακολούθηση θα πρέπει να γίνεται κατά τη διάρκεια των επιχειρηματικών εργασιών και να περιλαμβάνει τόσο τον έλεγχο των τακτικών δραστηριοτήτων της διοίκησης, όσο και των εποπτικών, καθώς και οποιωνδήποτε άλλων ενεργειών, στις οποίες το προσωπικό προβαίνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Η έκταση και η συχνότητα των αξιολογήσεων της διοίκησης θα εξαρτηθεί, κατά κύριο λόγο, από την αξιολόγηση (1) των κινδύνων και (2) της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων διαδικασιών ελέγχου. Οι ανεπάρκειες του εσωτερικού ελέγχου, εφόσον εντοπίζονται, θα πρέπει να γνωστοποιούνται στους ιεραρχικά αρμόδιους και, αν κρίνεται αναγκαίο, να κοινοποιούνται στην ανώτατη διοίκηση και στο διοικητικό συμβούλιο. Το COSO παραθέτει ένα υπόδειγμα, στο οποίο απεικονίζεται η σχέση μεταξύ των παραπάνω πέντε συνιστώσων και των στόχων που επιδιώκει να πραγματοποιήσει, το οποίο παρατίθεται στο Παράρτημα I της εργασίας αυτής.

3.5 Αναλύοντας το εδάφιο 404 του Νόμου ¹⁵

3.5.1 Γενικά

Το εδάφιο αυτό, ουσιαστικά, καθιερώνει την ευθύνη της διοίκησης να ορίσει και να διατηρεί ένα σύστημα επαρκούς εσωτερικού ελέγχου των διαδικασιών που σχετίζονται με την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. Κάθε ετήσια αναφορά που υποβάλλεται στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, οφείλει να περιλαμβάνει μια έκθεση εσωτερικού ελέγχου, στην οποία να αναφέρεται η ευθύνη της διοίκησης. Επίσης, στις εκθέσεις αυτές, θα πρέπει να επισυνάπτεται μια αξιολόγηση της διοίκησης για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κατά την προηγούμενη

¹⁵ "Sarbanes - Oxley section 404", A Guide for Management by Internal Controls Practitioners , The Institute of Internal Auditors.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

διαχειριστική χρήση, η οποία επιπλέον θα κρίνεται και από τους εξωτερικούς ελεγκτές της εταιρείας. Στην ουσία, το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου θα εκτιμάται διπλά, από την ίδια την διοίκηση και από τους εξωτερικούς ελεγκτές.

Σκόπιμος είναι ο διαχωρισμός μεταξύ του όρου της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου, που αναφέρεται σε αυτό το εδάφιο 404, από εκείνον που υπάρχει στο εδάφιο 302, που προαναφέρθηκε. Ο δεύτερος, είναι μία έννοια πιο ευρεία και περιλαμβάνει τον έλεγχο όλων των διαδικασιών της εταιρείας, ενώ ο πρώτος, αναφέρεται μόνο στον έλεγχο της διαδικασίας που σχετίζεται με την προετοιμασία και σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων και σκοπεύει στην παροχή εύλογης βεβαιότητας για την αξιοπιστία αυτών των καταστάσεων, στους χρήστες των οικονομικών πληροφοριών. Οι τύποι των ελέγχων, κάτω από το εδάφιο αυτό, έχουν ως αντικείμενο την εξακρίβωση της εφαρμογής, από την πλευρά της εταιρείας, των γενικά παραδεγμένων λογιστικών αρχών κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Η διοίκηση είναι, δηλαδή, υποχρεωμένη, να υποβάλλει έκθεση αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε τρίμηνο, όπως επιβάλλεται από το εδάφιο 302 και κάθε έτος, όπως ορίζει το εδάφιο 404.

Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου που οριοθετείται, δεν είναι κάτι καινούριο για τις εταιρείες, εφόσον ήδη υπήρχε πριν από την ψήφιση του νόμου, αλλά με το εδάφιο 404 επιτυγχάνονται επιπλέον οι παρακάτω στόχοι:

- ✓ Προσδιορίζονται οι απαιτήσεις για να έχει μια εταιρεία ένα σύστημα επαρκούς εσωτερικού ελέγχου.
- ✓ Πιστοποιείται από τη διοίκηση και τους εξωτερικούς ελεγκτές η αποτελεσματικότητά του.
- ✓ Καθορίζονται οι ρόλοι της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (SEC) και του Συμβουλίου Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB) στην εφαρμογή των απαιτήσεων του νόμου.

3.5.2 Ρόλος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καθώς και του Συμβουλίου Εποπτείας Ελεγκτών Εισηγμένων Επιχειρήσεων (PCAOB) σύμφωνα με το εδάφιο 404

Το εδάφιο 404 απαιτούσε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να αναπτύξει και να εκδώσει οδηγίες και κανόνες στις διοικήσεις των εταιρειών, αναφορικά με τις εκθέσεις αξιολογήσεων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των διαδικασιών, που σχετίζονται με τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων (Internal Control Over Financial Reporting) και συντάσσονται από αυτές. Η Επιτροπή ολοκλήρωσε την έκδοση αυτών των κανόνων το 2003.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος του PCAOB ήταν να θέσει τα πρότυπα για τους εξωτερικούς ελεγκτές που πιστοποιούν τις εκθέσεις της διοίκησης. Οι ελεγκτές, κατά τη διενέργεια της παραπάνω εργασίας, θα πρέπει να ακολουθούν τα ελεγκτικά πρότυπα που είναι αποδεκτά από την επιτροπή και που δημιουργήθηκαν για να ρυθμίσουν τα ζητήματα εσωτερικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων. Μάλιστα το Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 5, που εκδόθηκε από το PCAOB το 2006 και αντικατέστησε το Ελεγκτικό Πρότυπο Νο 2, διευκόλυνε την κατάσταση για τους ελεγκτές, εφόσον επικεντρώθηκε σε έναν έλεγχο πιο ουσιαστικό και βασισμένο σε ανάλυση κινδύνου, σε αντίθεση με το προηγούμενο πρότυπο, που απαιτούσε πλήρη και καθολικό έλεγχο όλων των διαδικασιών ανεξαιρέτως, δημιουργώντας τεράστιο όγκο δουλειάς στις ελεγκτικές εταιρείες και χωρίς αυτό να συνεπάγεται την ουσιαστικότητα του ελέγχου. Το πρότυπο αυτό εγκρίθηκε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και μαζί με τους κανόνες, που το ίδιο είχε εκδώσει, απαιτούσαν:

- ✓ Η διοίκηση να εκτελεί μια επίσημη αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων, καθώς και να πραγματοποιεί δοκιμές (testing), για να επαληθεύει την τήρηση των διαδικασιών και την αποτελεσματικότητα των σημείων ελέγχου, που έχουν τεθεί σε αυτές.
- ✓ Η διοίκηση οπωσδήποτε να συμπεριλαμβάνει στις ετήσιες εκθέσεις της την παραπάνω αξιολόγηση.
- ✓ Οι εξωτερικοί ελεγκτές να υποχρεούνται να δίνουν τρεις γνώμες επί των οικονομικών καταστάσεων της εταιρείας. Η πρώτη γνώμη αφορά την παραπάνω έκθεση αξιολόγησης της διοίκησης, η δεύτερη αποτελεί μια ανεξάρτητη γνώμη για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων και η τρίτη, είναι η παραδοσιακή γνώμη που διατυπωνόταν και πριν από την ψήφιση του νόμου.

Η παραπάνω έκθεση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής, σύμφωνα με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς :

- ✓ Μία δήλωση για την ευθύνη της διοίκησης για τον καθορισμό και την διατήρηση συστήματος εσωτερικού ελέγχου της διαδικασίας που σχετίζεται με την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Αυτή είναι μια πολύ σημαντική ρύθμιση που ο νόμος εισάγαγε, εφόσον προηγούμενες διοικήσεις εταιρειών πίστευαν λανθασμένα, πως αυτή ήταν αρμοδιότητα του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, το οποίο ήταν υπεύθυνο για τυχόν παραλείψεις. Ο νόμος, λοιπόν, διευκρίνισε το θέμα της ευθύνης, αποδίδοντάς το στη διοίκηση της εταιρείας και πιο συγκεκριμένα, στον γενικό διευθυντή και στον οικονομικό διευθυντή.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

- ✓ Μια δήλωση, που να καθορίζει το πλαίσιο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί για τη διεξαγωγή του ελέγχου της αποτελεσματικότητας του παραπάνω συστήματος. Οι περισσότερες εταιρείες, ακολούθησαν το πλαίσιο COSO και μερικές άλλες το χρησιμοποίησαν συνδυαστικά με το COBIT. Το τελευταίο, αναφέρεται στον έλεγχο των πληροφοριακών συστημάτων.
- ✓ Μια αξιολόγηση της διοίκησης, που να αναφέρεται στην τελευταία διαχειριστική χρήση και να περιλαμβάνει τυχόν γνωστοποιήσεις για σημαντικές αδυναμίες που εντοπίστηκαν.
- ✓ Μια δήλωση, πως στον ετήσιο απολογισμό της εταιρείας έχει συμπεριληφθεί έκθεση εξωτερικού ελεγκτή που πιστοποιεί την γνώμη τη διοίκησης.

Το συμβούλιο PCAOB, μαζί με τη επιτροπή SEC, προσδιορίζουν την έννοια του εσωτερικού ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων (Internal Control Over Financial Reporting), όπως την καθορίσαμε και παραπάνω, κατά τον ορισμό με βάση το πλαίσιο COSO. Η διαδικασία αυτή, περιλαμβάνει τις παρακάτω πολιτικές και λειτουργίες - κλειδιά:

- ✓ Διατήρηση αρχείων, που να αντικατοπτρίζουν ακριβοδίκαια και με όλες τις λεπτομέρειες, τις συναλλαγές της εταιρείας και την διάθεση των περιουσιακών της στοιχείων.
- ✓ Παροχή εύλογης διασφάλισης, για την απεικόνιση των συναλλαγών στα βιβλία, με τρόπο σύμφωνο με τις γενικά παραδεδεγμένες λογιστικές αρχές έτσι, που να εξασφαλίζεται πως για την πραγματοποίηση δαπανών και εσόδων έχουν ληφθεί οι κατάλληλες εγκρίσεις από τους αρμοδίους .
- ✓ Παροχή εύλογης διασφάλισης, για την πρόληψη και τον εντοπισμό των παραβάσεων, σχετικών με τη διάθεση των ενεργητικών στοιχείων της εταιρείας.

Τον Μάιο του 2006, το προσωπικό της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, εξέδωσε μια δήλωση για την παραπάνω έκθεση της διοίκησης, όπου ανέφερε πως ο γενικός στόχος της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου επί των οικονομικών καταστάσεων είναι η επίτευξη της αξιοπιστίας των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτές. Μέσα από αυτή, έδινε και έναν ορισμό για τον όρο «αξιόπιστες οικονομικές καταστάσεις» και πως αυτές θα πρέπει να είναι, για να παρέχουν ουσιώδεις και ακριβείς πληροφορίες στον χρήστη τους. Ακόμη, έθετε το σκοπό της αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου από τη διοίκηση, ο οποίος είναι να εντοπίζονται οι σημαντικές αδυναμίες, οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ουσιώδεις ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις.

3.5.3 Η εφαρμογή των διαδικασιών ελέγχου από τη Διοίκηση - Σχεδιασμός και Αξιολόγηση

Η διοίκηση, οφείλει να υιοθετήσει, με βάση την εμπειρία της και χρησιμοποιώντας κριτικά την πληροφόρηση που έχει στη διάθεσή της, ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου που να βασίζεται

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

περισσότερο στην ανάλυση των κινδύνων, ούτως ώστε να μην απαιτείται ο πλήρης έλεγχος όλων των διαδικασιών, που αφορούν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων, αλλά μόνο εκείνων, που η παράλειψη του ελέγχου τους και η μη σωστή τήρησή τους, θα μπορούσε να έχει σημαντική επίπτωση στην εικόνα των οικονομικών καταστάσεων. Η διοίκηση έχει μεγάλη ευελιξία στην επιλογή και το σχεδιασμό του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που επιθυμεί να υιοθετήσει, εφόσον ακόμη και το «Ελεγκτικό Πρότυπο 2», που είναι υποχρεωτικό να ακολουθηθεί από τους εξωτερικούς ελεγκτές και ρυθμίζει θέματα σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο, δεν δεσμεύει τη διοίκηση της εταιρείας ως προς την υιοθέτησή του. Ωστόσο αυτή, θα πρέπει να το έχει κατανοήσει, για να μπορέσει να καταλάβει με ποιο τρόπο θα ελεγχθεί από τους εξωτερικούς ελεγκτές. Η εφαρμογή του εδαφίου 404 για πρώτη φορά σε μία εταιρεία, απαιτεί εμπλοκή των ανώτερων ιεραρχικά στελεχών της, εφόσον το έργο θα επηρεάσει σχεδόν όλα τα τμήματα της επιχείρησης. Ακόμα, θα πρέπει να εξηγηθεί και να κατανοηθεί η διαδικασία στους υπαλλήλους της, για να μην υπάρχουν προβλήματα με την συμμόρφωσή τους και γιατί το έργο αυτό απαιτεί πολύ χρόνο και ανάλωση πόρων της επιχείρησης.

3.5.4 Βήματα που ακολουθούνται για τον σχεδιασμό της αξιολόγησης που απαιτείται από το εδάφιο 404 : ¹⁶

(Τα παρακάτω βήματα στηρίζονται στην υπόθεση πως η εταιρεία χρησιμοποιεί το πλαίσιο COSO).

Στάδιο Πρώτο : Σχεδιασμός συστήματος εσωτερικού ελέγχου - Οριοθέτηση του έργου

Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει την οριοθέτηση του έργου του ελέγχου. Στο παράρτημα II, παρατίθεται και σχετικό διάγραμμα για τα στάδια που ακολουθούνται.

Προσδιορισμός σημαντικών λογαριασμών και γνωστοποιήσεων.

Στο σημείο αυτό, οι εταιρείες καθορίζουν, από τους ενοποιημένους ή μεμονωμένους ισολογισμούς τους, τις γραμμές και συνεπώς και τους λογαριασμούς από τους οποίους αυτές αποτελούνται και που θεωρούνται σημαντικοί. Επίσης, οφείλει να εκτιμηθεί και ο βαθμός σημαντικότητας των σημειώσεων επί των οικονομικών καταστάσεων. Μια σημείωση επί των οικονομικών καταστάσεων ή ένας λογαριασμός, θεωρούνται σημαντικοί, όταν υπάρχουν πολλές πιθανότητες να περιλαμβάνουν ανακρίβειες, που μόνες τους ή αθροιστικά με κάποιες άλλες, μπορεί

¹⁶ July 2004, "Sarbanes Oxley Act: Section 404" Practical Guidance for Management", PriceWaterhouseCoopers

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

να έχουν σημαντική επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις. Ο όρος «σημαντικότητα», δεν αναφέρεται μόνο σε ποσοτικά χαρακτηριστικά, αλλά και σε ποιοτικά, εφόσον κάποιοι λογαριασμοί μπορεί να μην είναι τόσο επουσιώδεις από την άποψη των ποσών που περιλαμβάνουν, αλλά εξαιτίας των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους ή και του γεγονότος πως αντιπροσωπεύουν σημαντικό μέτρο απόδοσης για τους επενδυτές, να κατηγοριοποιηθούν ως σημαντικοί. Η διοίκηση υποχρεούται πρώτα να θέσει τα κριτήρια για το τι θεωρεί σημαντικό και μετά να επιλέξει τους λογαριασμούς, που θα χαρακτηρίσει ως τέτοιους, και συνεπώς θα συμπεριλάβει στον έλεγχό της. Όλη αυτή η διαδικασία γίνεται σε συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές της εταιρείας. Για τα ποσοτικά χαρακτηριστικά, συνήθως καθορίζεται ένα πρώτο ποσοστό, ως επίπεδο σημαντικότητας, που χρησιμοποιείται για όλες τις γραμμές του *ενοποιημένου ισολογισμού των ομίλων (overall materiality)* και ένα δεύτερο, (*planning materiality*), για τους μεμονωμένους λογαριασμούς και γνωστοποιήσεις. Για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά, εξετάζεται η φύση του λογαριασμού, η πολυπλοκότητα των συναλλαγών, ο βαθμός κινδύνου που εσωκλείει και οι αλλαγές που έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτόν, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Προσδιορισμός επιχειρησιακών διαδικασιών / κύκλων και υπό-διαδικασιών / υπό-κύκλων και σύνδεση με τους σημαντικούς λογαριασμούς - Χαρτογράφηση.

Στο στάδιο αυτό, εντοπίζονται οι διαδικασίες μέσα στην επιχείρηση ή οι κύκλοι (ένας κύκλος μπορεί να περιλαμβάνει περισσότερες από μια διαδικασίες), καθώς και οι υπο-διαδικασίες που είναι επουσιώδεις και παράγουν τους σημαντικούς λογαριασμούς. Οι επιχειρηματικές διαδικασίες και κύκλοι και η καταγραφή αυτών, αποτελούν τον θεμέλιο λίθο για την αξιολόγηση του εσωτερικού ελέγχου, εφόσον μελετώντας και κατανοώντας αυτές, η διοίκηση μπορεί να εντοπίσει τα σημεία ελέγχου που πρέπει να τοποθετηθούν σε αυτές, καθώς και τα πιθανά κενά που μπορεί να δημιουργηθούν. Έπειτα, ακολουθεί η χαρτογράφηση των διαδικασιών, κατά την οποία συνδέονται οι σημαντικοί λογαριασμοί με τους κύκλους ή τις διαδικασίες που τους δημιουργούν. Κάθε λογαριασμός πρέπει να σχετίζεται με μια διαδικασία ή κύκλο που επιβάλλεται να ελέγχεται. (Στο Παράρτημα II, παρατίθεται ένα παράδειγμα αντιστοίχισης κύκλων με τους σημαντικούς λογαριασμούς).

Προσδιορισμός των σχετικών ισχυρισμών - διαβεβαιώσεων που σχετίζονται με τις οικονομικές καταστάσεις.

Για κάθε σημαντικό λογαριασμό και γνωστοποίηση, η διεύθυνση της εταιρείας θα πρέπει να προσδιορίσει και να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς της στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς επίσης και να υποβάλλει σε δοκιμασίες τα συστήματα ελέγχου που σχετίζονται με τους εν λόγω ισχυρισμούς. Οι πιο σημαντικοί ισχυρισμοί της διοίκησης περιλαμβάνουν τους παρακάτω, που αναφέρονται:

- Στην **ύπαρξη ή πραγματοποίηση**, ότι, δηλαδή, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που εμφανίζονται στον ισολογισμό, πράγματι υπάρχουν και τα έσοδα και έξοδα που συμπεριλαμβάνονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια της χρήσης.
- Στην **πληρότητα** των οικονομικών καταστάσεων, ότι, δηλαδή, όλα τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις και τα έσοδα έχουν πλήρως συμπεριληφθεί σε αυτές. Επίσης, αφορά και την πληρότητα των παρεχόμενων πληροφοριών στο προσάρτημα.
- Στην **αποτίμηση ή στην κατανομή**, ότι, δηλαδή, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις έχουν απο-τιμηθεί σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο και ότι τα έσοδα και τα έξοδα έχουν κατανεμηθεί μεταξύ των χρήσεων, με βάση την αρχή της αυτοτέλειας.
- Στα **δικαιώματα και στις υποχρεώσεις**, δηλαδή, στο ότι τα περιουσιακά στοιχεία που εμφανίζονται στον ισολογισμό ανήκουν, κατά κυριότητα, στην εταιρεία.
- Στην **παρουσίαση και γνωστοποίηση**, στο γεγονός δηλαδή, ότι τα κονδύλια των λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων έχουν κατάλληλα ταξινομηθεί και έχουν δοθεί όλες οι απαραίτητες πληροφορίες, σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο.

Το PCAOB έχει υποδείξει ότι η Διεύθυνση της εταιρείας μπορεί να βασίσει την αξιολόγησή της σε ισχυρισμούς που διαφέρουν από τους πέντε, που καθορίζονται παραπάνω. Για να προσδιοριστεί κατά πόσο ένας συγκεκριμένος ισχυρισμός είναι κατάλληλος, η διεύθυνση της εταιρείας θα πρέπει να λάβει υπόψη:

- Τη φύση του ισχυρισμού
- Τον όγκο των συναλλαγών ή των δεδομένων που αφορούν τον εν λόγω ισχυρισμό
- Τη φύση και την πολυπλοκότητα των συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριακών συστημάτων, που χρησιμοποιεί η εταιρεία, για να επεξεργάζεται και να ελέγχει τις πληροφορίες που τεκμηριώνουν τον εν λόγω ισχυρισμό.

Εκτέλεση αξιολόγησης κινδύνου στις διαδικασίες και τους κύκλους.

Το επόμενο βήμα, είναι να προσδιοριστούν και να αναλυθούν οι κίνδυνοι που υπάρχουν μέσα στις διαδικασίες και τους κύκλους, οι οποίοι θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε σφάλματα και παραλείψεις στην εικόνα των οικονομικών καταστάσεων. Η ανάλυση του κινδύνου, θα χρησιμοποιηθεί για να καθορίσει το είδος, τη συχνότητα και το εύρος του ελέγχου που θα πραγματοποιηθεί. Για παράδειγμα, μπορεί μια εταιρεία να κατατάξει τους λογαριασμούς των παγίων στοιχείων στους σημαντικούς λογαριασμούς, αλλά σύμφωνα με την ανάλυση του κινδύνου, που θα πραγματοποιήσει στον κύκλο των παγίων, να καταλήξει στο συμπέρασμα πως αυτή δεν εσωκλείει σημαντικό κίνδυνο και έτσι, να μειώσει την συχνότητα ή και την ποσότητα των ελέγχων που πραγματοποιεί. Η αξιολόγηση του κινδύνου, θα πρέπει να γίνεται από τα μέλη εκείνα της διοίκησης που έχουν υψηλό επίπεδο γνώσεων για τις διαδικασίες που εκτελούνται και απαιτείται αυξημένη κριτική ικανότητα από αυτούς. Επίσης, θα πρέπει να είναι σε θέση να γνωστοποιήσουν τη μεθοδολογία την οποία ακολούθησαν για την παραπάνω αξιολόγηση.

Κατάρτιση μιας πλήρους λίστας των επιχειρηματικών μονάδων και των περιοχών προς έλεγχο.

Κατά τον καθορισμό των περιοχών και των επιχειρηματικών μονάδων, που υπόκεινται προς αξιολόγηση, η διοίκηση θα πρέπει να προσδιορίσει όλες τις περιοχές προς έλεγχο. Αν και αυτό μπορεί να φαίνεται μια απλή εργασία, εντούτοις, μπορεί να αποδειχθεί πρόκληση για πολλές πολυεθνικές εταιρείες, λόγω της πολυπλοκότητας των οργανωτικών δομών της. Ο ορισμός της επιχειρηματικής μονάδας, εξαρτάται από την φύση και την οργανωτική δομή της εταιρείας και μπορεί να είναι μια θυγατρική εταιρεία, ένας κλάδος επιχείρησης, ένα εργοστάσιο, ένα γραφείο πωλήσεων κτλ. Η διοίκηση πρέπει να είναι πολύ προσεκτική, όταν οριοθετεί το έργο του ελέγχου και καθορίζει ποιες περιοχές ή επιχειρηματικές μονάδες εμπίπτουν στο πεδίο αυτό.

Προσδιορισμός των περιοχών που θα υπαχθούν σε έλεγχο.

Για να προσδιοριστούν οι περιοχές αυτές, θα πρέπει να αξιολογηθεί η σχέση μεταξύ οικονομικής σημαντικότητας της συγκεκριμένης περιοχής και του κινδύνου που εμπεριέχεται σε αυτή, για τυχόν ύπαρξη παραλείψεων που θα έχουν σημαντική επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις. Πρώτα, προσδιορίζεται ποιες επιχειρηματικές μονάδες ή περιοχές είναι μεμονωμένα σημαντικές και συνεπώς, θα πρέπει να καλυφθούν από το έργο ελέγχου. Ο βαθμός κάλυψης του έργου αυτού, που θα πρέπει να έχει κάθε εταιρεία, δεν προσδιορίζεται από τους κανόνες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, ούτε από

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

αυτούς του PCAOB, ωστόσο οι ελεγκτικές εταιρείες προτείνουν το ελάχιστο ποσοστό του 60% με 70% των δραστηριοτήτων και της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης. Για αυτές που δεν θεωρούνται μεμονωμένα σημαντικές, θα πρέπει να εξετάζεται ο βαθμός του κινδύνου που εμπεριέχουν και αν αυτός κρίνεται σημαντικός, να συμπεριλαμβάνονται στο δείγμα. Για τις υπόλοιπες, που χαρακτηρίζονται ως ασήμαντες και συνεπώς δεν μπορούν να επηρεάσουν τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας, δεν απαιτείται καμία περαιτέρω ενέργεια. Επίσης, η διοίκηση θα πρέπει να ελέγξει και τις εναπομένουσες περιοχές και επιχειρηματικές μονάδες, που συναθροισμένες μεταξύ τους και όχι εξατομικευμένα, μπορούν να θεωρηθούν σημαντικές. Αν ωστόσο έχει αποτελεσματικούς ελέγχους σε επίπεδο εταιρείας (*entity or company level controls*) και δυνατούς, ώστε να καλύψουν και αυτές τις περιοχές, τότε δεν απαιτείται περαιτέρω έλεγχος.

Αντιστοίχιση των περιοχών και επιχειρηματικών μονάδων με τους κύκλους των διαδικασιών που προαναφέρθηκαν.

Το επόμενο βήμα, είναι η τεκμηρίωση και ο έλεγχος των διαδικασιών σε κάθε περιοχή που προσδιορίστηκε και για κάθε κύκλο. Για παράδειγμα, ένα τμήμα διανομής αγαθών μπορεί να είναι υπεύθυνο μόνο για ένα κομμάτι του κύκλου των διεθνών μεταφορών.

Πέρα από τα παραπάνω, η διοίκηση, επίσης, θα πρέπει στο πλαίσιο του εδαφίου 404, να τεκμηριώσει, να ελέγξει και να αξιολογήσει τις πέντε βασικές συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου, όπως αυτές αναλύθηκαν εξηγώντας το πλαίσιο COSO (Περιβάλλον Ελέγχου, Εκτίμηση Κινδύνου, Δραστηριότητες Ελέγχου, Πληροφόρηση και Επικοινωνία, Παρακολούθηση). Επίσης, μέσα στα πλαίσια της αξιολόγησης, θα πρέπει να εξεταστούν και οι «ελέγχοι σε επίπεδο εταιρείας» (*company level controls*). Το PCAOB, δίνει κάποια παραδείγματα των ελέγχων αυτών, χωρίς ωστόσο να έχει διατυπώσει έναν ορισμό και αναφέρει, πως έλεγχοι σε εταιρικό επίπεδο θεωρούνται εκείνοι που έχουν τα εξής χαρακτηριστικά: i) υπάρχουν σε ένα επίπεδο υψηλότερο από αυτό των απλών συναλλαγών που πραγματοποιούνται, ii) θέτουν τους κανόνες για την εκτέλεση των συναλλαγών αυτών και iii) αποτελούν την υποδομή του εσωτερικού ελέγχου. (Στο Παράρτημα II, παρατίθενται τέτοια παραδείγματα ελέγχων σε επίπεδο εταιρείας).

Στάδιο Δεύτερο : Τεκμηρίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Και το εδάφιο 404 του νόμου, αλλά και η επιτροπή κεφαλαιαγοράς, απαιτούν από τη διοίκηση να τεκμηριώσει την άποψη που διατυπώνει για το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου. Η τεκμηρίωση αυτή θα πρέπει να είναι κατάλληλη, ώστε να μπορεί να υποστηρίξει: την απόφαση της διοίκησης σχετικά με την οριοθέτηση του έργου του εσωτερικού ελέγχου, την αξιολόγησή της για το κατά πόσο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, που εφαρμόζει, είναι σε θέση να εμποδίσει ή να περιορίσει σημαντικές παραλείψεις στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και την εξαγωγή συμπεράσματος σχετικού με την αποτελεσματικότητα των δοκιμών που διενεργούνται σε αυτό και τέλος, τον ισχυρισμό της διοίκησης σχετικά με την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων από τις διενεργηθείσες δοκιμές στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Κατά την τεκμηρίωση, θα πρέπει να ακολουθηθούν τα εξής παρακάτω βήματα:

Προσδιορισμός του σκοπού της τεκμηρίωσης.

Στο στάδιο αυτό, καθορίζεται το πεδίο στο οποίο η διοίκηση θα πρέπει καταγράψει - τεκμηριώσει τις διαδικασίες ή κύκλους. Αυτό προσδιορίζεται από τους σημαντικούς λογαριασμούς, τις σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων, τις περιοχές και τους κύκλους, όπως αυτοί προσδιορίστηκαν στην παραπάνω φάση.

Ανάπτυξη τεκμηρίωσης των διαδικασιών (Καταγραφή των διαδικασιών).

Σε αυτή τη φάση, καταγράφονται όλες οι διαδικασίες και η ροή τους, για κάθε σημαντικό λογαριασμό ή σημείωση των οικονομικών καταστάσεων που εμπίπτει στο πεδίο του ελέγχου, έτσι ώστε να προσδιοριστούν εκείνα τα σημεία μέσα σε αυτές, στα οποία θα μπορούσαν να προκύψουν ουσιώδη λάθη, παραλείψεις ή ακόμη και περιπτώσεις διενέργειας απάτης εις βάρος της εταιρείας. Έπειτα, αφού προσδιοριστούν τα σημεία αυτά, θα πρέπει να τοποθετηθούν οι κατάλληλοι έλεγχοι σε εκείνα. Η καταγραφή των διαδικασιών θα πρέπει να μπορεί : α) να δίνει τη δυνατότητα στη διοίκηση να κατανοήσει τις διαδικασίες, που σχετίζονται με τους σημαντικούς λογαριασμούς, από την αρχή ως το τέλος, β) να καλύψει όλη τη ροή των συναλλαγών, από τη δημιουργία, την έγκριση και την κίνησή τους, μέχρι και την καταγραφή τους και τον τρόπο που αυτές αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις. Για παράδειγμα, η διοίκηση θα πρέπει να τεκμηριώνει την όλη διαδικασία των εσόδων, από την αρχική συναλλαγή πώλησης έως την καταγραφή των εσόδων και των εισπρακτέων λογαριασμών της στο γενικό καθολικό. Χωρίς τα έγγραφα που τεκμηριώνουν τις συναλλαγές, θα ήταν

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

δύσκολο να εντοπιστούν τα σημεία στη διαδικασία μέσα στα οποία θα μπορούσε να υπάρχει περίπτωση ανακρίβειας, λόγω σφάλματος ή απάτης και να τοποθετηθούν τα σημεία ελέγχου μέσα στις διαδικασίες.

Η τεκμηρίωση των διαδικασιών θα μπορούσε να λάβει διάφορες μορφές: διαγράμματα ροής (flowcharts), εγχειρίδια ακολουθουμένης πολιτικής της εταιρείας (policy manuals), λογιστικά εγχειρίδια (accounting manuals), αφηγηματικά μνημόνια (narratives), πίνακες αποφάσεων (decision tables), καταγεγραμμένες διαδικασίες (procedural write-ups) και συμπληρωμένα ερωτηματολόγια (completed questionnaires). Δεν υπάρχει μία συγκεκριμένη μορφή τεκμηρίωσης που να απαιτείται. Η έκτασή της μπορεί να ποικίλλει, ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα της εταιρείας. Ωστόσο, η πιο συχνή και αποτελεσματική μορφή είναι αυτή, που καταγράφεται με τα διαγράμματα ροής, και συμπληρώνεται με αφηγηματικές περιγραφές.

Τεκμηρίωση του σχεδιασμού του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τεκμηριωθεί ο σχεδιασμός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου για κάθε μια από τις πέντε συνιστώσες του, όπως περιγράφηκαν παραπάνω στο πλαίσιο COSO. Αυτή η διαδικασία, επιτρέπει στη διοίκηση να εκτιμήσει κατά πόσο οι σχεδιαζόμενοι έλεγχοι, που εφαρμόζονται στις διαδικασίες και στους κύκλους που προσδιορίστηκαν εντός του πεδίου στη φάση της οριοθέτησης του έργου, καλύπτουν τους ισχυρισμούς της σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, η διοίκηση οφείλει να είναι πολύ προσεκτική με την έκταση της τεκμηρίωσης που οφείλει να παράσχει, για να αποδειχθεί η αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού του εσωτερικού ελέγχου. Αν το εύρος της είναι μεγάλο, τότε το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει στην εφαρμογή πολλών δοκιμασιών στο σύστημα που δεν είναι απαραίτητες. Η τεκμηρίωση δεν είναι τίποτε άλλο από την περιγραφή και την στοιχειοθέτηση των ελέγχων που θα εφαρμοστούν στις διαδικασίες. Θα πρέπει αυτή να είναι έτσι καταγεγραμμένη, ώστε να επιτρέπει ακόμη και σε ένα άτομο, που γνωρίζει λίγα για μια διαδικασία και τα σημεία ελέγχου που τίθενται σε αυτή, να μπορεί να σχεδιάσει τις δοκιμές που θα διενεργηθούν σε αυτά τα σημεία, για να διαπιστωθεί η αποτελεσματική λειτουργία των σχεδιαζόμενων ελέγχων.

Η πιο συνήθης πρακτική για την τεκμηρίωση της αξιολόγησης των ελέγχων που έχουν τεθεί στις διαδικασίες, είναι η δημιουργία μιας «μήτρας – ελέγχου» («control matrix»). Η μήτρα ελέγχου είναι ένα πλαίσιο, στο οποίο γίνεται διαχωρισμός των ελέγχων της κάθε διαδικασίας ανά περιοχή και των κινδύνων που υπάρχουν σε αυτές. Συνίσταται να συνδέεται με τα διαγράμματα ροής ή τα

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

αφηγηματικά μνημόνια που αποτυπώνουν τις διαδικασίες. Η τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων ελέγχου σκόπιμο είναι, τουλάχιστον, να δώσει απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις: 1. Ποιος είναι ο κίνδυνος που ελέγχεται; 2. Ποια είναι η δραστηριότητα του ελέγχου; 3. Γιατί γίνεται αυτή; 4. Ποιος (ή ποιο σύστημα) ασκεί τη δραστηριότητα του ελέγχου; 5. Πόσο συχνά ασκείται η δραστηριότητα ελέγχου; 6. Τι μηχανισμός χρησιμοποιείται για να ασκεί τη δραστηριότητά του (εκθέσεις και συστήματα); Η μήτρα ελέγχου θα πρέπει να απεικονίζει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά που θα επιτρέψουν στη διοίκηση να αξιολογήσει την επάρκεια των ελέγχων και να αναπτύξει ένα σχέδιο για την υποβολή τους σε δοκιμές. Με τη χρήση αυτής, μπορεί κάποιος με ευκολία να εντοπίσει εμφανείς κινδύνους σε μια διαδικασία, για τους οποίους δεν έχουν τεθεί σημεία ελέγχου και αν τους αξιολογήσει ως σημαντικούς, να λάβει μέτρα ελέγχου για την μείωση ή την εξάλειψή τους. (Παράδειγμα της «μήτρας ελέγχου», παρατίθεται στο Παράρτημα II της παρούσας εργασίας).

Αξιολόγηση του σχεδιασμού του ελέγχου.

Κατά την αξιολόγηση του σχεδιασμού των ελέγχων, η διοίκηση καθορίζει, εάν τα στοιχεία ελέγχου (π.χ. οι διαδικασίες, οι διεργασίες, οι ακολουθούμενες πολιτικές, και τα συστήματα) λειτουργούν σωστά και παρέχουν εύλογη βεβαιότητα, ότι επιτυγχάνονται οι στόχοι του ελέγχου της διοίκησης έναντι των σχετικών ισχυρισμών της, για όλους τους σημαντικούς λογαριασμούς. Εάν ο σχεδιασμός ενός ελέγχου είναι εσφαλμένος, τότε η εταιρεία δεν θα επιτύχει την επιθυμητή εξασφάλιση, ότι ο έλεγχος αυτός είναι ικανός να αποτρέψει ή να εντοπίσει μια ανακρίβεια και έτσι, θα πρέπει να αντιμετωπίσει την έλλειψη σωστού σχεδιασμού.

Η αξιολόγηση αυτή, θα πρέπει να καλύπτει τους ελέγχους σε εταιρικό επίπεδο, καθώς και εκείνες σε επίπεδο συναλλαγών, για όλες τις εντός πεδίου διαδικασίες. Στη φάση αυτή, καθορίζονται και ποια σημεία ελέγχου, που έχουν τεθεί στις διαδικασίες, θα υποβληθούν σε δοκιμές για να διαπιστωθεί η αποτελεσματικότητά τους. Για την εργασία αυτή, απαιτείται κριτική ικανότητα, εφόσον δεν υπάρχει μια ποσοτική ή κανονιστική φόρμουλα. Οι έλεγχοι που πρόκειται να υποβληθούν σε δοκιμασίες, ορίζονται ως «*βασικοί έλεγχοι*» («*key controls*»), από ορισμένες εταιρείες. Άλλες χρησιμοποιούν ένα σύστημα διαβάθμισης (π.χ. υψηλή / μεσαία / χαμηλή) για να καθορίσουν το βαθμό διασφάλισης, που μπορεί να παρέχει ένα σημείο ελέγχου. Μια εταιρεία μπορεί, για παράδειγμα, να εξετάζει μόνο αυτά που έχουν κατηγοριοποιηθεί ως υψηλής και μέσης διασφάλισης. Ωστόσο, δεν υπάρχει μία και μοναδική μεθοδολογία που να θεωρείται απαραίτητα σωστή.

Στάδιο Τρίτο : Προσδιορισμός της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου - Δοκιμές (testing)

Για να αποδειχθεί η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου των διαδικασιών που σχετίζονται με την σύνταξη των οικονομικών εκθέσεων, η διοίκηση υποχρεούται να διενεργήσει μια αξιολόγηση, όπως συχνά αναφέρθηκε. Αυτό απαιτεί να δοκιμαστούν οι διαδικασίες ελέγχου σε κάθε μία από τις πέντε συνιστώσες που ορίζονται από το πλαίσιο COSO, για όλους τους ισχυρισμούς, για όλους τους σημαντικούς λογαριασμούς και σημειώσεις επί των οικονομικών καταστάσεων και σε κάθε σημαντική περιοχή. Η εταιρεία οφείλει να κρατά ως αποδεικτικά έγγραφα όλα τα τεκμήρια του ελέγχου, στα οποία βασίστηκε για να στοιχειοθετήσει τη γνώμη της διοίκησης. Η φάση αυτή χωρίζεται σε τέσσερα βασικά βήματα:

Προσδιορισμός των ελέγχων που πρέπει να υποβληθούν σε δοκιμές.

Η διοίκηση πρέπει να αποδείξει ότι οι έλεγχοι που εφαρμόζει, καλύπτουν και τις πέντε συνιστώσες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και λειτουργούν αποδοτικά για όλους τους σημαντικούς λογαριασμούς, τις διαδικασίες, και τις περιοχές των οικονομικών καταστάσεων, που είναι εντός πεδίου ελέγχου. Στο στάδιο αυτό, με βάση το απαιτούμενο ποσοστό κάλυψης επί των σημαντικών λογαριασμών, διενεργούνται έλεγχοι σε επίπεδο συναλλαγών, διαδικασιών, αλλά και δοκιμές των διαδικασιών ελέγχου σε επίπεδο εταιρείας.

Καθορισμός των ατόμων που θα εκτελέσουν τις παραπάνω δοκιμές.

Δεν υπάρχει κανόνας ως προς τα άτομα που θα διενεργήσουν τις δοκιμές. Ο έλεγχος μπορεί να γίνει, είτε από εσωτερικούς ελεγκτές της επιχείρησης, είτε από τρίτους συμβούλους ή εξωτερικούς ελεγκτές ή υπαλλήλους της εταιρείας, με τις υποδείξεις της διοίκησης. Σε κάθε περίπτωση, η τελευταία φέρει την ευθύνη για να αξιολογήσει την ικανότητα και το βαθμό της αντικειμενικότητας των ανθρώπων που χρησιμοποιεί, καθώς και για το πώς η διαδικασία αυτή των δοκιμών θα μπορέσει να εξασφαλίσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία για να υποστηρίξουν την εκτίμησή της.

Ανάπτυξη και εκτέλεση ενός πλάνου για την πραγματοποίηση των δοκιμών.

Το πλάνο αυτό θα πρέπει να καλύπτει όλες τις περιοχές που έχουν επιλεγεί προς έλεγχο και σκόπιμο είναι, να διευκρινίζει τους βασικούς ελέγχους που πρέπει να δοκιμαστούν (key control points), τη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί, την έκταση του ελέγχου και τον απαιτούμενο αριθμό

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

των δειγμάτων που θα επιλεγούν, την περιγραφή του ελέγχου, το χρονικό διάστημα που θα εκτελεστεί, τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία που θα πρέπει να συλλεχτούν από εκείνους που θα τον πραγματοποιήσουν και τέλος, θα πρέπει να καθορίζει τις τυχόν εξαιρέσεις από το πεδίο εφαρμογής των δοκιμών.

Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Ο σκοπός της αξιολόγησης, είναι να διαπιστωθεί κατά πόσο το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί αποδοτικά, έτσι, ώστε να μπορεί η διοίκηση να διασφαλίσει αυτά που δηλώνει στις οικονομικές της καταστάσεις. Στην περίπτωση που διαπιστωθούν σημαντικές ελλείψεις και αδυναμίες στο σύστημα, αυτή οφείλει να τις καταγράψει και να δρομολογήσει την λήψη διορθωτικών μέτρων, επανελέγχοντας σε μεταγενέστερη χρονική στιγμή τις διαδικασίες αυτές, για να εξακριβωθεί η πλέον ορθή και αποτελεσματική λειτουργία τους.

Στάδιο Τέταρτο : Αξιολόγηση των ελλείψεων του εσωτερικού ελέγχου και υποβολή εκθέσεως

Οι ελλείψεις που εντοπίζονται στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με το βαθμό βαρύτητάς τους. **Ανεπάρκεια συστήματος εσωτερικού ελέγχου (Internal Control Deficiency)** υπάρχει, όταν ο σχεδιασμός της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου δεν επιτρέπει στην ίδια τη διοίκηση ή στους υπαλλήλους της επιχείρησης, να αποτρέψουν ή να εντοπίσουν τις ανακρίβειες έγκαιρα, κατά τη συνήθη πορεία της εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Τα είδη της ανεπάρκειας διακρίνονται στα εξής :

✓ **Σημαντική ανεπάρκεια (Significant Deficiency)**, η οποία εμφανίζεται όταν εντοπίζεται μια ή περισσότερες ελλείψεις ή ανεπάρκειες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την αξιόπιστα των στοιχείων που εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις. Επίσης, λόγω αυτών των ελλείψεων, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη συμμόρφωση με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές. Στην περίπτωση αυτή, η πιθανότητα να εντοπιστούν και να αποτραπούν ουσιώδεις ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις, είναι πολύ μικρή. Για να κατηγοριοποιηθεί μια αδυναμία σε αυτή την ομάδα, θα πρέπει τα αποτελέσματά της να είναι κάτι περισσότερο από ασήμαντα.

✓ **Σημαντική αδυναμία (Material Weakness)**, η οποία εκδηλώνεται όταν και πάλι εμφανίζονται ανεπάρκειες ή ελλείψεις στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τέτοιες που να καθιστούν την πιθανότητα εντοπισμού ή ανίχνευσης τυχόν ουσιωδών ανακρίβειών στις οικονομικές καταστάσεις

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

απομακρυσμένη. Για να χαρακτηριστεί μια αδυναμία ελέγχου ως σημαντική, θα πρέπει η επίπτωση των λαθών και παραλείψεων που σημειώνονται στις οικονομικές καταστάσεις, να είναι και αυτή σημαντική ποσοτικά. Για παράδειγμα, μια ανεπάρκεια στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου των εσόδων μιας εταιρείας που ισοδυναμεί με μια υπερεκτίμηση αυτών στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως, ποσού 100.000 ευρώ, όταν ο ετήσιος κύκλος εργασιών της είναι 500.000, μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντική αδυναμία, ενώ αν ο κύκλος εργασιών της ήταν 10.000.000 ευρώ, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως σημαντική ανεπάρκεια.

Η διοίκηση θα πρέπει να κατανοήσει το είδος και τη φύση της έλλειψης αυτής που εντοπίστηκε, να αξιολογήσει την πιθανότητα εμφάνισης παράλειψης ή ανακρίβειας στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και να την ποσοτικοποιήσει καθορίζοντας την σημαντικότητά της και τέλος, να την ταξινομήσει σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες. Έπειτα, οφείλει να συλλέξει όλες τις ελλείψεις για να τις αξιολογήσει στο σύνολό τους, λαμβάνοντας υπόψη την τυχόν συγκέντρωσή τους σε συγκεκριμένες επιχειρηματικές διαδικασίες, λογαριασμούς ή ισχυρισμούς. Για παράδειγμα, αν υποθέσουμε ότι μια συγκεκριμένη τοποθεσία έχει τρεις αδυναμίες ελέγχου σε σχέση με την επεξεργασία των εσόδων. Παρά το γεγονός ότι καμία από αυτές δεν μπορεί μεμονωμένα θεωρηθεί σημαντική έλλειψη, αν εξεταστούν συγκεντρωτικά, θα μπορούσαν. Η αξιολόγηση της αλληλεπίδρασης των ελλείψεων είναι πολύ σημαντική.

Μετά από όλα τα παραπάνω βήματα και διαδικασίες, η διοίκηση μπορεί να καταλήξει σε ένα συμπέρασμα, βάση του οποίου θα διατυπώσει την γνώμη της για την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στις εκθέσεις, που υποβάλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (Έντυπο 10-K).

3.6 Δημοσιοποιούμενα έντυπα ¹⁷

Τα έντυπα τα οποία σχετίζονται με τα παραπάνω άρθρα και υποχρεούνται οι εταιρείες, που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο αξιών της Νέας Υόρκης, να δημοσιεύουν, είναι τα παρακάτω:

✓ Έντυπο 10 – Κ

Είναι μια ετήσια έκθεση που κάθε εταιρεία πρέπει να υποβάλλει στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και αποτελεί μια πιο αντικειμενική εκδοχή του ετήσιου απολογισμού της εταιρείας, που περιλαμβάνει: α) Μια «έκθεση εσωτερικού ελέγχου», όπου θα δηλώνεται η ευθύνη της διεύθυνσης για τη δομή και τις διαδικασίες του εσωτερικού ελέγχου, όσον αφορά τα οικονομικά

¹⁷ Jill Gilbert Welytok ,JD, CPA, «Sarbanes Oxley for Dummies»

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

μεγέθη. Επίσης, θα αξιολογείται και η επάρκεια των εσωτερικών ελέγχων για το περασμένο οικονομικό έτος. β) Μια δήλωση, ότι όλες οι διορθώσεις που έγιναν στους απολογισμούς διεζηθήσαν από τους εξωτερικούς ελεγκτές της εταιρείας. γ) Καταγραφή των συναλλαγών εκτός ισολογισμού. δ) Μεταβολές στην ιδιοκτησία μετοχών από μέλη της διεύθυνσης, του διοικητικού συμβουλίου ή μεγαλομετόχους. ε) Πληροφορίες σχετικά με την ύπαρξη κώδικα ηθικής.

✓ Έντυπο 10 – Q

Είναι ένα τριμηνιαίο έντυπο, επιπρόσθετο στο προηγούμενο και περιλαμβάνει συμπληρωματικά στοιχεία στις ετήσιες εκθέσεις. Ουσιαστικά, παρέχει μια πιο επίκαιρη οπτική γωνία της απόδοσης του οργανισμού και αποτελεί και ένα μέτρο σύγκρισης με τις προβλέψεις που ήδη έχουν γίνει.

✓ Έντυπο 8 – K

Συμπληρώνεται για να περιγράψει τα έκτακτα γεγονότα ή τις σημαντικές αλλαγές που σημειώνονται μεταξύ των τριμηνιαίων αναφορών. Ο νόμος SOX διεύρυνε το πεδίο των γεγονότων που απαιτούσαν γνωστοποίηση με το παραπάνω έντυπο. (Πτώχευση, αγορά σημαντικών περιουσιακών στοιχείων, αλλαγές στους ελεγκτές και στις πολιτικές γύρω από οικονομικούς ελέγχους, μεταβολές στον κώδικα ηθικής κ.α).

✓ Έντυπο 20 – F

Αυτή είναι η φόρμα για την συμπλήρωση των ετησίων οικονομικών καταστάσεων, που οι αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες έχουν μετοχές εισηγμένες μετοχές σε χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών, οφείλουν να συμπληρώνουν και υποβάλλεται εντός έξι μηνών από τη λήξη του οικονομικού έτους. Ο στόχος του Εντύπου 20-F είναι, να τυποποιήσει τις απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων των ξένων εταιρειών έτσι, ώστε οι επενδυτές να αξιολογήσουν τις επενδύσεις αυτές παράλληλα με τις εγχώριες.

4. ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ

Η συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του νόμου συνεπάγεται και ένα κόστος για τις εταιρείες. Για τις μεγάλες εισηγμένες και τους πολυεθνικούς ομίλους, η δαπάνη αυτή μπορεί να κυμανθεί από 1\$ έως 10\$ εκατομμύρια δολάρια, ενώ για τις πιο μικρές, από 250 έως 500 χιλιάδες δολάρια. Το κόστος αυτό περιλαμβάνει τις αμοιβές, του προσωπικού, των εξωτερικών συμβούλων, των εξωτερικών ελεγκτών για τις πρόσθετες εκθέσεις που οφείλουν να δίνουν, καθώς και το κόστος της αγοράς συστημάτων λογισμικού εφαρμογών, που θα χρησιμοποιηθούν για την παραπάνω διαδικασία. Μερικές εκτιμήσεις για μεγάλες εταιρείες, αναφέρουν πως απαιτούνταν 20.000 εργατοώρες, που κοστολογικά μεταφράζεται σε μισό εκατομμύριο δολάρια.¹⁸ Έρευνες που έχουν γίνει για το θέμα αυτό, παρατίθενται ακολούθως :

4.1 Έρευνα της “ARC Morgan”¹⁹

Αυτή βασίστηκε σε μελέτη 208 εταιρειών, οι οποίες στις αναφορές τους προς την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή σε διάφορες δημοσιοποιήσεις τους, είχαν γνωστοποιήσει το κόστος συμμόρφωσης με το εδάφιο 404 του νόμου. Πολλές ακόμη εταιρείες, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν την απορρόφηση αυτού του κόστους, ωστόσο δεν επιθυμούσαν να κοινοποιήσουν τα στοιχεία αυτά. Το μεγαλύτερο μέρος του κόστους είχε να κάνει με αμοιβές εξωτερικών συμβούλων, ίσως εξαιτίας του γεγονότος πως αυτό ήταν πιο εύκολα μετρήσιμο, συγκριτικά με εκείνο των εσωτερικά χρησιμοποιούμενων πόρων. Επίσης, λίγες ήταν οι εταιρείες που γνωστοποίησαν την ακριβή αύξηση των ελεγκτικών αμοιβών, που συνεπάγονταν οι νέες απαιτήσεις του νόμου. Τα ευρήματα δείχνουν, πως το κόστος, ως ποσοστό επί του κύκλου εργασιών των εταιρειών, ήταν πολύ μεγαλύτερο για τις μικρότερες εταιρείες (με μικρότερο κύκλο εργασιών από 2 δις δολαρίων), παρά για τις μεγαλύτερες. Δίνοντας μια αναλογία, θα λέγαμε, πως το κόστος ανά δις δολάρια κύκλου εργασιών, ήταν 1 εκατομμύριο για τις μεγάλες εταιρείες, ενώ για τις μικρές 1,8 εκατομμύρια, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι επιπρόσθετες χρεώσεις των ελεγκτικών εταιρειών, το κόστος των ωρών που η διοίκηση δαπανά για την αξιολόγηση, καθώς και αυτό από την χρησιμοποίηση εσωτερικών πόρων της εταιρείας. Αν αυτά αθροιστούν και προστεθούν, εκτοξεύουν τον παραπάνω μέσο όρο για τις μικρές εταιρείες στα 3 με 3,2 εκατομμύρια δολάρια για τον πρώτο χρόνο εφαρμογής. Αξίζει να σημειωθεί, πως το 87% των εταιρειών που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα, είχαν μικρότερο κύκλο εργασιών από 2 δις δολάρια. Παρατίθεται

¹⁸ “The Sarbanes - Oxley Act, Costs, Benefits and business impacts”, Michael F.Holt

¹⁹ «Sarbanes - Oxley Implementation Cost», February 2005, ARC Morgan

σχετικός πίνακας στο Παράρτημα ΙΙΙ (Πίνακας Ι), που περιλαμβάνει στοιχεία κόστους ανά μέγεθος εταιρείας.

4.2 Έρευνα της “Lord & Benoit”²⁰

Σε αυτή μελετήθηκαν 29 μικρές, σε μέγεθος, εισηγμένες εταιρείες, που έκλειναν την χρήση τους στις 15/12/2007 και οι οποίες ακολουθούσαν τις οδηγίες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και το πλαίσιο COSO σχετικά με την εφαρμογή του εδαφίου 404. Όλες είχαν έδρα τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, με μερικές θυγατρικές και σε άλλες χώρες, και είχαν διαφορετικά μεγέθη, μερίδια αγοράς, έσοδα και περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνταν. Τα κόστη που αναφέρονται, περιλαμβάνουν το εσωτερικό κόστος εργασίας του προσωπικού της εταιρείας, των εξωτερικών συμβούλων, των εργαλείων ελέγχου που αγοράστηκαν π.χ. λογισμικά συστήματα υποστήριξης, τεκμηρίωσης και αξιολόγησης κινδύνων, της επανεξέτασης των ελέγχων σε επίπεδο εταιρείας, των συναντήσεων με τις επιτροπές ελέγχου και της καταγραφής των διαδικασιών. Στη μελέτη συμμετείχαν εκπρόσωποι τραπεζών, βιοτεχνολογίας, ενέργειας, μεταφορών, εξορύξεων, τηλεπικοινωνιών κα.

Το μέσο κόστος για την εφαρμογή των κανονισμών του εδαφίου 404(α), που αναφέρεται στην αξιολόγηση της διοίκησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, που σχετίζεται με την διαδικασία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων (Management Assessment Over Financial Reporting), ανήλθε στα \$53,724 και κυμαινόταν από \$15,000 για μια μικρή εταιρεία λογισμικού, έως \$162,000 για μια μεγαλύτερη εταιρεία με πολλές θυγατρικές στις ΗΠΑ. Αυτός ο μέσος όρος, είναι πολύ μεγαλύτερος από αυτόν που είχε αρχικά προβλέψει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, δηλαδή \$91,000. Το μέσο κόστος για την εφαρμογή του εδαφίου 404 (β), προβλέπει την πιστοποίηση της γνώμης της διοίκησης από τον εξωτερικό ελεγκτή που (Auditor Attestation of Internal Control over Financial Reporting) ανήλθε στα \$24,750 και οι αυξήσεις στις αμοιβές των ελεγκτών κυμαίνονταν από \$7,517 έως \$86,417. Το συνολικό κόστος για την εφαρμογή του εδαφίου 404, ανήλθε στα \$78,474. Στο Παράρτημα ΙΙΙ, παρατίθεται σχετικός πίνακας (Πίνακας ΙΙ), από την μελέτη αυτή, ανά κλάδο επιχείρησης, για τα μέσα κόστη που καταγράφηκαν.

Σχετικά με το κόστος από την εφαρμογή του εδαφίου 404 (α), για την αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την πλευρά της διοίκησης, η έρευνα διέκρινε τους κλάδους του

²⁰ January 2008, «The Sarbanes - Oxley Investment, A Section 404 Cost Study for Smaller Public Companies» The Lord & Benoit Report

Πίνακα II σε τρεις ομάδες, (Παρατίθεται Πίνακας III, στο Παράρτημα III με την ομαδοποίηση) και η μελέτη κατέληξε στα αναφερόμενα πιο κάτω συμπεράσματα :

Για την πρώτη ομάδα, που περιελάμβανε τις βιομηχανικές εταιρείες, τις εταιρείες μεταποίησης και διανομής, παρατηρήθηκε πολύ υψηλό κόστος συμμόρφωσης. Αυτές, εξαιτίας της δραστηριοποίησής τους σε πολλές περιοχές, αφού διέθεταν πολυάριθμες θυγατρικές στις ΗΠΑ αλλά και στο εξωτερικό, των αποθεμάτων που διατηρούσαν, των σύνθετων πληροφοριακών συστημάτων που τηρούσαν, του μεγάλου μεριδίου αγοράς που κατείχαν και των κεφαλαίων που χρησιμοποιούσαν, παρουσίασαν αυτό το σχετικά υψηλό κόστος.

Για τη δεύτερη ομάδα, που περιείχε τον τραπεζικό και χρηματοοικονομικό κλάδο, καθώς και αυτόν της εκμετάλλευσης ακινήτων και της εμπορίας τροφίμων και ποτών, αλλά και τις εταιρείες μεταφοράς και τις μεταλλευτικές, παρατηρήθηκε ένα πιο μειωμένο κόστος. Μάλιστα η έρευνα, αναφέρει ως αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, οι τράπεζες ανήκαν σε αυτή την κατηγορία, αφού θα περίμενε κανείς, λόγω της πολύπλοκης δραστηριότητάς τους, να έχουν υψηλότερο κόστος συμμόρφωσης. Ωστόσο, αυτό δε συνέβη, λόγω της εφαρμογής, από την πλευρά τους, ενός συστήματος ελέγχου που βασίστηκε σε ανάλυση κινδύνου και, εστιάστηκε στον έλεγχο των σημαντικών διαδικασιών που σχετίζονται αποκλειστικά με τις οικονομικές καταστάσεις.

Τέλος, για την τρίτη ομάδα, που αποτελούνταν κυρίως από τις εταιρείες λογισμικού, ενέργειας, παροχής υπηρεσιών και βιοτεχνολογίας, τα κόστη ανήλθαν σε χαμηλά σχετικά επίπεδα. Αυτές, συνήθως, είχαν μικρό αριθμό εργαζομένων, καθόλου αποθέματα και ελάχιστες δαπάνες κεφαλαίου και γι' αυτό οι έλεγχοι στις διαδικασίες τους δεν απαιτούσαν πολύ χρόνο.

4.3 Τρόποι μείωσης του κόστους

Η διοίκηση της εταιρείας μπορεί να μειώσει το κόστος ως εξής:

- ✓ Περιορίζοντας τον αριθμό των «σημείων κλειδιών» («*key control points*») που ελέγχει και, υιοθετώντας μια πιο βασισμένη σε ανάλυση κινδύνου προσέγγιση που να επικεντρώνεται στα σημεία που θα αναδείξουν σημαντικά σφάλματα. Οι έλεγχοι που σχετίζονται με διαδικασίες των οποίων η μη τήρηση δεν θα οδηγούσε σε λάθη στις οικονομικές καταστάσεις, δεν θα πρέπει να θεωρούνται «σημεία κλειδιά» και είναι σκόπιμο να συμπεριλαμβάνονται στο κομμάτι της αξιολόγησης, που το εδάφιο 404 επιβάλλει. Κατά τον τρόπο αυτό, μειώνεται το ελεγκτικό κόστος, εφόσον η διαδικασία του ελέγχου περιορίζεται αρκετά.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

- ✓ Μεγιστοποιώντας την εμπιστοσύνη του εξωτερικού ελεγκτή στον έλεγχο που πραγματοποίησε η διοίκηση. Αυτό μπορεί να συμβεί, όταν μέσα στην εταιρεία τα άτομα που ασχολούνται με τον έλεγχο, είναι καταρτισμένα και διαθέτουν εμπειρία στο αντικείμενο. Επίσης, με αυτό τον τρόπο, περιορίζονται οι εργατοώρες που απαιτείται να δαπανήσει η ελεγκτική εταιρεία και συνεπώς και το κόστος.
- ✓ Κάποιες εταιρείες χρησιμοποιούν στους εσωτερικούς ελέγχους εξωτερικούς συμβούλους, για να κάνουν την αξιολόγηση που απαιτεί το εδάφιο 404. Εάν ο οργανισμός έχει τη δυνατότητα να αναθέσει στους δικούς του υπαλλήλους τα καθήκοντα αυτά, αντί να πληρώνει εξωτερικούς λογιστές και συμβούλους, εξοικονομεί μεγάλο μέρος του κόστους. Για να είναι σε θέση να το πετύχει αυτό, θα πρέπει να διαθέτει κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό, που η διατήρησή του δεν κοστίζει τόσο, όσο η χρησιμοποίηση εξωτερικών συνεργατών.
- ✓ Η διενέργεια των ελέγχων να γίνεται σε τέτοιο βαθμό, ώστε το επίπεδο ανοχής των σφαλμάτων που εντοπίζεται, να είναι μηδενικό. Διαφορετικά, αν ο εξωτερικός ελεγκτής τα εντοπίσει, θα πρέπει να αναλώσει ώρες για τον επανέλεγχο και την κατάρτιση πλάνου αποκατάστασης της διαδικασίας, γεγονός, που θα αυξήσει και την ελεγκτική αμοιβή.
- ✓ Ολοκληρώνοντας ένα μεγάλο μέρος των ελέγχων μέχρι τα μέσα της χρονιάς, για να μπορούν οι ελεγκτές να αρχίσουν το έργο τους σχετικά νωρίτερα και να μπορούν να προγραμματίσουν τους πόρους που θα χρησιμοποιήσουν, αυξάνοντας έτσι, και τις χρεώσεις τους προς την ελεγχόμενη εταιρεία.

5. ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

5.1 Μειονεκτήματα - Κόστη

Ένα από τα πιο σημαντικά μειονεκτήματα της εφαρμογής του νόμου, είναι το κόστος της συμμόρφωσης, όπως είδαμε και στις προαναφερόμενες μελέτες. Αυξημένες ελεγκτικές αμοιβές, νέες προσλήψεις προσωπικού, αγορά λογισμικών προγραμμάτων, λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών από εξωτερικούς συνεργάτες συνεπάγονται χιλιάδες ή εκατομμύρια δολάρια δαπανών από τις εταιρείες, χωρίς να έχει προϋπολογιστεί και το κόστος που δεν είναι μετρήσιμο, όπως αυτό της αύξησης του όγκου εργασίας σε όλους τους υπαλλήλους. Το μεγάλο αυτό κόστος, ήταν η αιτία που πολλές αλλοδαπές εταιρείες υπέβαλλαν αίτηση διαγραφής από τις λίστες των χρηματιστηρίων των Ηνωμένων Πολιτειών, αναζητώντας άλλα, όπως του Λονδίνου, που η νομοθεσία τους δεν ήταν τόσο αυστηρή και πολυδάπανη. Την ίδια κίνηση, ωστόσο, ακολούθησαν και πολλές εγχώριες εταιρείες, με αποτέλεσμα η αγορά των ΗΠΑ να απωλέσει ένα σημαντικό κομμάτι από την ανταγωνιστικότητά της. Σύμφωνα με μια μελέτη, ο αριθμός των αμερικανικών εταιρειών που αποχώρησαν από τα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών, σχεδόν τριπλασιάστηκε κατά τη διάρκεια του έτους μετά την ψήφιση του νόμου, ενώ στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης σημειώθηκαν μόνο δέκα νέες ξένες καταχωρήσεις σε όλο το 2004. Η απροθυμία των μικρών επιχειρήσεων και των ξένων εταιρειών να εγγραφούν στο αμερικανικό χρηματιστήριο, είναι εύκολα κατανοητή, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω. Ερευνητική μελέτη, που δημοσιεύθηκε από τον Joseph Piotroski, του «Πανεπιστημίου του Στάνφορντ» και του Suraj Srinivasan, του «Harvard Business School», στην Εφημερίδα της Λογιστικής Έρευνας το 2008, επιβεβαιώνει αυτό που προαναφέρθηκε, ότι δηλαδή, οι μικρότερες εταιρείες έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στα χρηματιστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου.

Αξίζει να σημειωθεί, πως σε πολλές περιπτώσεις, το κόστος επηρεάζει τα κέρδη ανά μετοχή των εταιρειών μειωτικά, εφόσον δεν απορροφάται από την εταιρεία, αλλά μετακυλύεται στον μέτοχο μέσω της αύξησης των εξόδων της χρήσης και της μείωσης των κερδών προς διάθεση, γεγονός που συνεπάγεται μικρότερα μερίσματα για τους μετόχους.

Το συνηθέστερο πλαίσιο εφαρμογής του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που ακολουθείται από τις περισσότερες εταιρείες, είναι το COSO. Αυτό καθιερώνει στην ουσία ένα καθαρά ιεραρχικό μοντέλο ελέγχου, όπου η διοίκηση καθορίζει τις πολιτικές που θα ακολουθηθούν και οι εργαζόμενοι υποβάλλουν σε δοκιμασίες το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, για να διαπιστώσουν αν οι διαδικασίες

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

ακολουθούνται επακριβώς και αν είναι σύμφωνες με τις πολιτικές που εκδόθηκαν από τη διοίκηση. Με αυτό τον τρόπο, στην ουσία εξαλείφεται η πιθανότητα ενδεχόμενης απάτης από την πλευρά των εργαζομένων, αφού δεν αφήνονται σε αυτούς περιθώρια να μην εφαρμόζουν επακριβώς τις οδηγίες της διοίκησης. Για την αντιμετώπιση φαινομένων απάτης που διενεργείται από τα πολύ ανώτερα ιεραρχικά μέλη της διοίκησης, δεν μπορούμε να πούμε ότι ο νόμος συμβάλλει σε ικανοποιητικό βαθμό. Αυτά μπορούν να παρακάμπτουν τις διαδικασίες ελέγχου, όταν το επιθυμούν, ή απλά τις αγνοούν. Ένα ισχυρό παράδειγμα τέτοιας καταστρατήγησης, σύμφωνα με μελέτη του Αμερικανού Erik Lie, του πανεπιστημίου Iowa, ήταν ο τρόπος που πρόσφατα οι διοικήσεις των εταιρειών στην Αμερική “πιάστηκαν” να χορηγούν προχρονολογημένα προγράμματα διάθεσης μετοχών στα στελέχη τους.

Η προχρονολόγηση αυτή, έδινε το δικαίωμα στα στελέχη να επιλέξουν μια προηγούμενη ημερομηνία, κατά την οποία η τιμή αγοράς της μετοχής ήταν ιδιαίτερα χαμηλή σε σύγκριση με την τρέχουσα, διογκώνοντας έτσι, την παρούσα αξία των δικαιωμάτων προαίρεσης. Η προχρονολόγηση των δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών δεν είναι παράνομη στις Ηνωμένες Πολιτείες, με την προϋπόθεση να έχουν ενημερωθεί οι μέτοχοι και να έχει απεικονιστεί η συναλλαγή αυτή στις οικονομικές καταστάσεις, με την αντίστοιχη μείωση των κερδών με την αξία των δικαιωμάτων. Τέλος, θα πρέπει να έχουν πληρωθεί οι αντίστοιχοι φόροι και από την πλευρά της εταιρείας και απ’ αυτήν του ανθρώπου, που τα λαμβάνει. Στο βαθμό που οι επιχειρήσεις συμμορφώνονται με το νόμο, το γεγονός αυτό θα έπρεπε να έχει, σε μεγάλο βαθμό, αναχαιτιστεί. Ωστόσο, η έρευνα αποδεικνύει πως αν και περιορίστηκε, το φαινόμενο είναι ακόμη υπαρκτό.²¹

Ένα ακόμη σοβαρό μειονέκτημα που θα μπορούσε να αναφερθεί, είναι η προσκόλληση του νόμου στον τύπο και στη λεπτομέρεια, κατά την εφαρμογή του ελέγχου, με αποτέλεσμα να μην δίνεται έμφαση στην ουσία. Μάλιστα, πολλοί σχολιαστές του αναφέρουν πως επικεντρώνεται σε δευτερεύοντα ζητήματα, όπως στην πρόσβαση των ατόμων στα κλειδιά του γραφείου, ενώ δεν δίνει την κατάλληλη βαρύτητα στο να εξετάζει ποιοι έχουν πρόσβαση στα οικονομικά στοιχεία. Παρά το γεγονός ότι τον Ιούνιο του 2007, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς εξέδωσε μια ερμηνευτική εγκύκλιο, σύμφωνα με την οποία δίνονταν οδηγίες στις επιχειρήσεις να τον εφαρμόσουν, κατά τη συμμόρφωση με το εδάφιο 404, ένα μοντέλο ελέγχου πιο βασισμένο στην ανάλυση κινδύνου για να αποφευχθεί ο χρονοβόρος και μη ουσιαστικός έλεγχος όλων των διαδικασιών, οι μελέτες υποστηρίζουν, πως πολλοί ελεγκτές αλλά και μέλη της διοίκησης θα συνεχίσουν να εστιάζουν στις λεπτομέρειες, εφόσον θα

²¹ Michel F.Holt, «The Sarbanes Oxley Act, Cost, benefits and business impacts»

θέλουν να διασφαλιστούν από κάθε πλευρά και να αποφύγουν τις ευθύνες σε περίπτωση αποκάλυψης λαθών ή απάτης.²²

5.2 Πλεονεκτήματα - Οφέλη

Η συμμόρφωση με το νόμο, όπως προαναφέρθηκε, ισοδυναμεί με ένα σημαντικό κόστος σε χρόνο, χρήμα και άλλους πόρους από την πλευρά της επιχείρησης, αλλά μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά μακροπρόθεσμα οφέλη. Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα από την εφαρμογή του, είναι η αίσθηση διαφάνειας που δημιουργεί στους επενδυτές, ενισχύοντας την κεφαλαιαγορά και βελτιώνοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών στα δημοσιευόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία. Η συμβολή του νόμου στην ανίχνευση και καταπολέμηση της λογιστικής απάτης είναι μεγάλη και βοηθά την επιχείρηση να αποφύγει μελλοντική δυσφήμιση σε περίπτωση αποκάλυψης αυτής, καθώς και τις τεράστιες αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις που η τελευταία συνεπάγεται. Επιπλέον, δίνεται μεγάλη έμφαση στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και των συμφερόντων των μετόχων. Πολλοί υποστηρίζουν, πως το κόστος αντισταθμίζεται από την αποκάλυψη κακοδιαχειρίσεων και ατασθαλιών που συμβαίνουν στην επιχείρηση και εντοπίζονται μέσα από την διαδικασία αξιολόγησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου των Εσωτερικών Ελεγκτών, που διενεργήθηκε το 2005, από τους Rittenberg και Miller, μετά την εφαρμογή του νόμου βελτιώθηκε σε μεγάλο βαθμό η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και αυξήθηκε η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων. Ένα περιβάλλον πιο δεσμευμένο και εξοικειωμένο με τη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, με την ενεργή συμμετοχή της διοίκησης, της επιτροπής ελέγχου και των μελών του διοικητικού συμβουλίου, με περισσότερη αναλυτική παρακολούθηση της τήρησης των διαδικασιών, με καλύτερη κατανόηση του κινδύνου στις διάφορες περιοχές των οικονομικών καταστάσεων, ήταν εκείνο, που καταδείχτηκε με την έρευνά αυτή. Ο νόμος βοηθά επίσης, στην καλύτερη κατανόηση των κινδύνων που συνδέονται με την διαδικασία του λογιστικού ελέγχου αλλά και της ανάγκης να βελτιωθούν αυτές. Παράλληλα, συμβάλλει στην ορθή τεκμηρίωση και παρουσίαση των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων της διαδικασίας του ελέγχου και στην περαιτέρω συστηματοποίηση της όλης διαδικασίας, αλλά και στην μεγιστοποίηση του οφέλους για όλα τα εμπλεκόμενα και ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι μέτοχοι, οι επενδυτές, οι πιστωτές, οι πελάτες, οι τράπεζες και οι αναλυτές, έδειξαν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις οικονομικές εκθέσεις που δημοσιεύονταν από τις εταιρείες μετά την

---

²² Cheryl L. Wade, «Sarbanes - Oxley Five Years Later: Will Criticism of SOX Undermine Its Benefits?»

εφαρμογή του. Μάλιστα πολλές εταιρείες, αν και δεν ήταν υποχρεωμένες να συμμορφωθούν με αυτόν, υιοθέτησαν τους κανόνες που επιβάλλει για να αυξήσουν και εκείνες την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών τους αναφορών και να βελτιώσουν την εικόνα τους προς τους τρίτους. Πολλές από αυτές τις εταιρείες, επειδή σκόπευαν, είτε να εισαχθούν στο χρηματιστήριο, είτε να συγχωνευτούν ή και να εξαγοραστούν από άλλες μεγαλύτερες, κατανόησαν ότι η μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του νόμου, μπορεί να σταθεί εμπόδιο στους στόχους τους αυτούς και προκειμένου να τους πετύχουν, τον εφάρμοσαν προαιρετικά. Επίσης, οι Skaife / Collins / Kinney / LaFond, σε έρευνά τους το 2006, διαπίστωσαν ότι, το κόστος δανεισμού τείνει να είναι χαμηλότερο από 50 έως 150 μονάδες βάσης (0,5 έως 1,5 ποσοστιαίες μονάδες) για εταιρείες που έχουν βελτιώσει τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Οι διατάξεις αυτού του νόμου αφορούσαν άμεσα τους λογιστές και τους ελεγκτές των εταιρειών, των οποίων ο όγκος δουλειάς, οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες αυξήθηκαν δραματικά. Ως αποτέλεσμα αυτής της αύξησης αρμοδιοτήτων, βελτιώθηκαν και οι αμοιβές τους. Οι ευκαιρίες απασχόλησης στο λογιστικό επάγγελμα σημείωσαν μεγάλη ανάπτυξη εξαιτίας των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν με τις ανάγκες του νόμου. Μάλιστα, το λογιστικό και ελεγκτικό επάγγελμα στην Αμερική, σύμφωνα με δήλωση του υπουργείου εργασίας των ΗΠΑ, αναμένεται να αυξηθεί γρηγορότερα από κάθε άλλο μέχρι το 2014.

Τέλος, μελετώντας την έκθεση Lord και Benoit (2006)²³, η οποία συνέκρινε τις τιμές των μετοχών των εταιρειών που παρουσίαζαν ουσιαστικές αδυναμίες στους εσωτερικούς ελέγχους τους, και αυτών που δεν παρουσίαζαν, συμπεραίνουμε, πως οι εταιρείες που είναι σε θέση να προσδιορίσουν και να διορθώσουν εγκαίρως τις διάφορες αδυναμίες, σημείωσαν μεγαλύτερες αυξήσεις στις αποδόσεις των μετοχών τους συγκριτικά με τις υπόλοιπες. Η έρευνα αυτή κάλυπτε το 50% των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών (πληθυσμός 2.481 εταιρειών). Στο παράρτημα III, παρατίθεται το σχετικό διάγραμμα από την έρευνα για τις αποδόσεις των εταιρειών.

---

²³ The Lord & Benoit Report, May 8 2006, «Do the Benefits of 404 Exceed the Cost? »

6. ΠΛΑΙΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Τα σκάνδαλα στις επιχειρήσεις δεν ήταν αποκλειστικό φαινόμενο των αμερικάνικων αγορών, αλλά απασχόλησαν και την ευρωπαϊκή κοινότητα. Μερικά παραδείγματα των οικονομικών σκανδάλων, ήταν της Royal Ahold, που ανακοίνωσε λογιστικό άνοιγμα 856 εκατομμυρίων δολαρίων σε μία μονάδα της στις Ηνωμένες Πολιτείες, της Ashtead Group PLC, που ανακάλυψε πως τα κέρδη της σε μια θυγατρική της είχαν υπερεκτιμηθεί κατά 11,5 εκατομμύρια στερλίνες, της Parmalat, που αποκάλυψε με τη σειρά της μια διαφορά 4 δισεκατομμυρίων ευρώ στις οικονομικές της καταστάσεις, της Siemens, που ενεπλάκει σε υπόθεση δωροδοκιών, της Volkswagen για κατάχρηση υπέρογκων χρηματικών ποσών και εμπλοκή σε δολιοφθορά και πολλά άλλα. Η Ευρώπη έπρεπε και αυτή να λάβει τα μέτρα της για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τα παραπάνω φαινόμενα και να ενισχύσει το πλαίσιο για την εταιρική διακυβέρνηση. Πολλές ευρωπαϊκές εταιρείες, ήδη, λόγω της εισαγωγής τους στα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, είναι υποχρεωμένες να συμμορφωθούν με το νόμο των Sarbanes - Oxley.

Σε μια προσπάθειά της να εναρμονιστεί, αλλά όχι να ταυτιστεί με το νόμο, η Ε.Ε. εξέδωσε την 8^η οδηγία, η οποία πολλές φορές καλείται ο «Ευρωπαϊκός SOX». Η οδηγία αυτή εισήγαγε μία σειρά από πρότυπα, τα οποία καθορίζουν τις αρμοδιότητες των ελεγκτών, διασφαλίζουν την ανεξαρτησία και δεοντολογία τους, εισάγουν την απαίτηση για εξωτερική πιστοποίηση των λειτουργιών του οργανισμού και υποστηρίζουν τη δυνατότητά του να έχει την εποπτεία των συναλλαγών και πράξεων του οργανισμού. Επιπρόσθετα, η οδηγία διαμορφώνει νέες απαιτήσεις σχετικά με το επάγγελμα των ορκωτών λογιστών και με τις διαδικασίες που επικυρώνουν τα δημοσιοποιούμενα οικονομικά στοιχεία και προωθεί τη συνεργασία μεταξύ των ελεγκτικών σωμάτων – κανονιστικών πλαισίων μεταξύ Ευρώπης και ΗΠΑ. Τα τελευταία χρόνια, διεξάγονται συνεχείς διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ε.Ε. και των PCAOB/SEC, προκειμένου οι ευρωπαίοι ελεγκτές να μη χρειαστεί να εγγραφούν και στο PCAOB και να θεωρηθεί, ότι τα πρότυπα μεταξύ τους συγκλίνουν.

7. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΣΤΟΧΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Σύμφωνα με τον Paul Ron, μέλους του αμερικανικού κογκρέσου, αλλά και με άλλους, όπως τον πρώην κυβερνήτη του Αρκάνσας, Mike Huckabee, ο νόμος των Sarbanes - Oxley ήταν μια περιττή και δαπανηρή κυβερνητική παρέμβαση στην εταιρική διακυβέρνηση, που έθεσε τις αμερικανικές εταιρείες σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση σε σύγκριση με τις αλλοδαπές και οδήγησε πολλές από αυτές να αποχωρήσουν από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σε μια ομιλία του, στις 14 του Απριλίου του 2005, ενώπιον της αμερικανικής Βουλής των Αντιπροσώπων δήλωσε ότι : "Οι κανονισμοί αυτοί είναι επιζήμιοι για τις αμερικανικές κεφαλαιαγορές και παρέχουν κίνητρο στις μικρές επιχειρήσεις των ΗΠΑ και των ξένων εταιρειών, να ζητούν τη διαγραφή τους από τα χρηματιστήρια των ΗΠΑ». Μεγάλη κριτική έχει δεχτεί ο νόμος, αναφορικά με τα υψηλά κόστη που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις για να συμμορφωθούν με αυτόν. Έρευνα της "Korn / Ferry International", σε 500 εταιρείες, ανέφερε πως το κόστος κατά μέσο όρο ανήλθε στα 5,1 εκατομμύρια δολάρια, για δαπάνες συμμόρφωσης κατά το 2004, ενώ μια μελέτη από το δικηγορικό γραφείο του Foley και Lardner σημείωσε, πως το κόστος για να μπορεί μια εταιρεία να είναι εισηγμένη στα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών αυξήθηκε κατά 130% με το νέο νόμο. Οι επικριτές του νόμου τον κατηγορούν ευθέως για την μείωση της επιχειρηματικότητας στις αμερικανικές αγορές, μάλιστα το 2008 στην εφημερίδα της Wall Street σημειώνεται, ότι «ο νόμος δεν κατάφερε να μειώσει την απάτη και να διασφαλίσει τη δικαιοσύνη, αλλά αντίθετα, περιόρισε δραματικά τη δημιουργία νέων εισηγμένων εταιρειών στις Ηνωμένες Πολιτείες, πλήττοντας τα αμερικάνικα χρηματιστήρια και την αμερικανική αγορά κατά περίπου 200 δισεκατομμύρια δολάρια και αυξάνοντας παράλληλα τα έσοδα του χρηματιστηρίου του Λονδίνου».

Η καθηγήτρια Roberta Romano υποστηρίζει, πως η ψήφιση του νόμου ήταν μια σπασμωδική κίνηση του κογκρέσου στην προσπάθειά του να αποτρέψει τα σκάνδαλα, που διαδεχόταν το ένα το άλλο την εποχή εκείνη, χωρίς ωστόσο οι διατάξεις του να είναι καινοτόμες και να μπορούν να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις στο επιχειρησιακό περιβάλλον, που διαπιστώθηκαν στις περιπτώσεις της Enron, της WorldCom και των υπολοίπων. Επίσης, κατά την άποψή του, το κογκρέσο όταν ψήφισε το νόμο, δεν έλαβε υπ' όψη του τις εμπειρικές μελέτες, που υποστήριζαν, ότι ορισμένα από τα πιο σημαντικά τμήματα που αυτός περιλάμβανε, δεν θα βελτιώναν την απόδοση της επιχείρησης ή την ποιότητα των ελέγχων ή ακόμα και την μείωση της λογιστικής απάτης, αναφέροντας σαν παράδειγμα τις διατάξεις περί ανεξαρτησίας, που ο νόμος εισήγαγε. Ακόμη, πολλοί ακαδημαϊκοί και στελέχη

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

επιχειρήσεων υποστηρίζουν ότι κάποιες από τις διατάξεις του νόμου παρέχουν ελάχιστη προστασία προς τους επενδυτές.

Πολλά άρθρα έχουν γραφτεί για να επικρίνουν το νόμο SOX, από την εποχή της ψήφισής του μέχρι και σήμερα. Σύμφωνα με έρευνα που περιλαμβάνεται στο περιοδικό “CFO”, το 94% των στελεχών από 217 εταιρείες που ερωτήθηκαν το 2005, θεώρησαν, ότι το κόστος της συμμόρφωσης ήταν μεγαλύτερο από τα οφέλη²⁴, ενώ άλλη μελέτη έδειξε ότι περισσότερο από το ήμισυ των διευθυντών στην Αμερική επιθυμούσαν την κατάργηση ή την αναθεώρησή του²⁵. Σε άρθρο άλλου περιοδικού, αναφέρεται ότι το 72% των διευθυντών δήλωσαν πως η υποχρέωση για συμμόρφωση με τους κανονισμούς του συγκεκριμένου νόμου, τους έκανε να αντιδρούν πολύ επιφυλακτικά και να περιορίζουν την ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων, που μέχρι τότε αποτελούσαν την κινητήριο δύναμη για την ανάπτυξη της εταιρείας. Επιπρόσθετα, άλλη μελέτη κατέδειξε, ότι το 59% των διευθυντών στην Αμερική έχει απορρίψει προτάσεις για να θέσει στο διοικητικό συμβούλιο των εταιρειών, λόγω του κινδύνου που συνδέεται με την αποτυχία συμμόρφωσης με το νόμο SOX²⁶. Τον Ιανουάριο του 2007, ο κυβερνήτης της Νέας Υόρκης, Eliot Spitzer, ο γερουσιαστής Charles Schumer και ο δήμαρχος της Νέας Υόρκης, Michael Bloomberg, ανησυχώντας για το αντίκτυπο στην αγορά, ζήτησαν να ανακαλεστεί ο νόμος.

Από την άλλη πλευρά, πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι ένθερμα υποστηρίζουν το νόμο και τα οφέλη που αυτός συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις και το επενδυτικό κοινό. Σημαντικός υποστηρικτής του νόμου, υπήρξε ο πρώην πρόεδρος της επιτροπής κεφαλαιαγοράς, Arthur Levitt. Ένας ακόμη οπαδός του, ήταν ο πρώην πρόεδρος του «Federal Reserve Alan Greenspan», που σε μία ομιλία του στο πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνιας, τόνισε την συμβολή του στην αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και ανέφερε, πως η νομοθετική αυτή πράξη ενίσχυσε το βαθμό συνειδητοποίησης της υποχρέωσης από τη πλευρά της διοίκησης, ότι εργάζεται για λογαριασμό των μετόχων, για τη σωστή κατανομή των πόρων της επιχείρησης και για τη βέλτιστη αξιοποίησή τους προς το συμφέρον των μετόχων. Γενικότερα, ο νόμος έχει επαινεθεί από ένα σύνολο οικονομικών εμπειρογνομόνων της βιομηχανίας, οι οποίοι επικαλούνται την βελτίωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και την συνεισφορά του στην επίτευξη αξιοπιστίας και ακρίβειας των δημοσιευόμενων οικονομικών καταστάσεων, καθώς και τα οφέλη από την ανάληψη ευθύνης από τους γενικούς και οικονομικούς

²⁴ Chris Morrison, Feb.2 2007, «Challenging the Validity of Sarbanes - Oxley», FINANCIAL WIRE.

²⁵ Korn/Ferry International, Feb. 23, 2006, «Majority of Board of Directors Feel Sarbanes - Oxley Regulations should be Repealed or Overhauled», Press Release.

²⁶ Chris Evans, Feb.23 2006, «Directors Call for Sarbanes - Oxley Repeal», Accountancy Age.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

διευθυντές και τη ρύθμιση της ανεξαρτησίας των ελεγκτών. Ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Christopher Cox, δήλωσε το 2007: «Ο νόμος Sarbanes - Oxley βοήθησε την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στις αγορές των ΗΠΑ, αυξάνοντας την υπευθυνότητα της διοίκησης, επιταχύνοντας την υποβολή εκθέσεων και καθιστώντας τους ελέγχους πιο ανεξάρτητους».

Μελέτες, όπως αυτή της FEI, που έγινε το 2007²⁷, αλλά και αυτή του Ινστιτούτου των Εσωτερικών Ελεγκτών αναφέρουν, ότι το κόστος από την εφαρμογή του εδαφίου 404 του εν λόγω νόμου έχει μειωθεί σημαντικά σε σχέση με τα τέσσερα προηγούμενα έτη εφαρμογής και ότι η εμπιστοσύνη των επενδυτών στις οικονομικές καταστάσεις, που αποτελεί και πρωταρχικό στόχο της νομοθεσίας, κατάφερε να ανακτηθεί. Η μελέτη του Ινστιτούτου των Εσωτερικών Ελεγκτών επίσης ανέφερε βελτιώσεις στο κομμάτι της δέσμευσης του διοικητικού συμβουλίου, της επιτροπής ελέγχου και των ανώτερων διοικητικών στελεχών στη διαδικασία ελέγχου της χρηματοοικονομική πληροφόρησης, που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις και στη βελτίωση του δημοσιονομικού ελέγχου.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφέρουμε, πως μετά την ψήφιση του νόμου SOX, το φαινόμενο της επαναδιατύπωσης των οικονομικών καταστάσεων αυξήθηκε σημαντικά, καθώς οι εταιρείες αναγκάστηκαν να «καθαρίσουν» τα βιβλία τους. Σε μια έκθεση της εταιρείας «Glass, Lewis & Co LLC», του Μαρτίου του 2006, φαίνονται να έλαβαν χώρα χίλιες διακόσιες πενήντα εννέα επαναδιατυπώσεις στις οικονομικές καταστάσεις του 2005, στις εισηγμένες εταιρείες των αμερικάνικων αγορών, αριθμός σχεδόν διπλάσιος από αυτόν που αφορούσε το 2004. Αυτό, όπως αναφέρει η έκθεση, αντιστοιχεί σε μια αναλογία 1/12 αντί για 1/23 της αναδιατύπωσης για κάθε δώδεκα εισηγμένες, από μια για κάθε είκοσι τρεις, που ήταν η αναλογία του 2004.

Ο νόμος, επίσης, βοήθησε να αποκαλυφτεί από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μια απάτη, το Νοέμβριο του 2009, η οποία αφορούσε την εταιρεία, με έδρα την Νέα Υόρκη, Value Line, και συνέβαινε σχεδόν 20 χρόνια με οικονομικό αντίκτυπο της τάξεως των εικοσιτεσσάρων εκατομμύριων δολαρίων εις βάρος των μετόχων της. Η απάτη αναφέρθηκε, αρχικά, στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς το 2004, από τον διαχειριστή του χαρτοφυλακίου της εταιρείας, ο οποίος κλήθηκε να υπογράψει τον Κώδικα Επιχειρηματικής Ηθικής που υπαγόρευε το νομοθετικό πλαίσιο του νόμου. Συνολικά 34 εκατομμύρια \$ τοποθετήθηκαν σε ένα κοινό ταμείο και επεστράφησαν στους επενδυτές. Πάντως, δεν έχουν κατατεθεί ποινικές διώξεις για το θέμα αυτό.

²⁷ FEI Survey: Average 2007 SOX Compliance Cost

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Πολύς λόγος έχει γίνει στην παρούσα εργασία για τη διαφάνεια την οποία ο νόμος διασφαλίζει. Εύλογο λοιπόν, είναι το ερώτημα, αν ο νόμος συνδέεται με την σημερινή οικονομική κρίση στις αγορές και τα σκάνδαλα στον τραπεζικό τομέα και αν κατάφερε να ελαφρύνει λίγο την κατάσταση της κρίσης, ή αν αυτή αποτελεί τρανταχτό παράδειγμα της αποτυχίας να επιτύχει το σκοπό του. Η κρίση δημιουργήθηκε από την μεγάλη αύξηση των χορηγήσεων δανείων σε φορείς, που όπως αποδείχτηκε, δεν διέθεταν την πιστοληπτική ικανότητα για να τα αποπληρώσουν. Υποστηρίζεται, ότι ο νόμος πέτυχε το σκοπό του στο μέτρο, που η πρόθεση της νομοθεσίας αυτής ήταν να παρέχει μηχανισμούς διασφάλισης της διαφάνειας. Όταν μια εισηγμένη εταιρεία έχει άσχημα οικονομικά μεγέθη, οι επενδυτές έχουν το δικαίωμα να το γνωρίζουν. Στα πρώτα στάδια της οικονομικής κρίσης, ο νόμος χρησίμευσε για να διασφαλίσει πως οι επενδυτές θα λάβουν την κατάλληλη πληροφόρηση μέσω της σωστής απεικόνισης των μεγεθών στις οικονομικές καταστάσεις. Έτσι, κατάφερε να προειδοποιήσει τους επενδυτές, ότι οι εταιρείες είχαν πολύ υψηλό βαθμό μόχλευσης. Το γεγονός ότι οι χρήστες των πληροφοριών επέλεξαν να τις αγνοήσουν, δεν είναι μια αποτυχία του νόμου, αλλά θέμα ανθρώπινης απληστίας.²⁸

Από την άλλη πλευρά, έρευνα του ινστιτούτου των αμερικανικών επιχειρήσεων υποστηρίζει, πως ο νόμος στο κομμάτι του ελέγχου των επιχειρηματικών κινδύνων απέτυχε. Στα πλαίσια της μελέτης αυτής, ζητήθηκε η γνώμη δύο ειδικών του χρηματοοικονομικού τομέα, σχετικών με την επίδραση του νόμου των Sarbanes - Oxley στην οικονομική κρίση. Ο πρώτος, απάντησε πως αυτός δεν είχε καμία επίδραση στην εταιρική συμπεριφορά, και ότι η εμπιστοσύνη που δημιουργήθηκε στο επενδυτικό κοινό, απωλέσθηκε και πάλι με την κρίση. Επίσης, ενδεικτικά ανέφερε παραδείγματα εταιρειών που κλονίστηκαν από την κρίση και όμως, συνέχισαν να εφαρμόζουν το νόμο, όπως οι New Century, GMAC, Fannie Mae, Freddie Mac, IndyMac, Washington Mutual, Wachovia Bank, και Countrywide. Τέλος, επισήμανε, πως οι τέσσερις μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (PwC, KPMG, Ernst & Young, Deloitte), ευρέως γνωστές ως “the big four”, εξάντλησαν τις εργασίες τους στην πιστοποίηση του μαθηματικού μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε για την τιτλοποίηση των χρεογράφων, χωρίς να γνωμοδοτήσουν για τις υποθέσεις που τέθηκαν μέσα στο μοντέλο αυτό, αφού η υπηρεσία αυτή, κατά το νόμο, θεωρείται συμβουλευτική και έτσι απαγορευόταν να δοθεί από τους ελεγκτές. Ο δεύτερος, υποστήριξε πως ο νόμος είχε μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την οικονομική κρίση, αφού κράτησε απασχολημένη τη διοίκηση με τετριμμένες μηχανιστικές διαδικασίες ελέγχου και τους επενδυτές συγκεντρωμένους στις εκθέσεις αξιολόγησής της.

²⁸ «The Role of the SOX Act in the U.S. Economic Crisis», GRC Group alert

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Η μελέτη, ακόμη, αναφέρει πως το νομοθέτημα έδωσε τεράστια σημασία στην έννοια της ανεξαρτησίας (ελεγκτών, επιτροπής ελέγχου κτλ), ωστόσο, λανθασμένα, υποτίμησε την γνώση που απαιτείται για την επίλυση πολλών προβλημάτων. Ένας σύμβουλος μιας εταιρείας ή ένα μέλος μιας επιτροπής ελέγχου, μπορεί να δράσει καλύτερα, όταν έχει βαθιά γνώση για τον οργανισμό παρά, όταν είναι ανεξάρτητος. Το ίδιο ισχύει και με τους ελεγκτές, που εφόσον είναι πολλοί καλοί γνωστές του εταιρικού περιβάλλοντος, μπορούν να προσφέρουν κατάλληλες συμβουλές για διάφορα θέματα. Εξάλλου, όπως η έρευνα καταγράφει, δεν έχει αποδειχτεί πως ένα ανεξάρτητο μέλος μιας επιτροπής ελέγχου είναι καλύτερο σε θέματα εταιρικής διακυβέρνησης από ένα άλλο, που έχει δεσμούς με την επιχείρηση, αλλά ούτε και ότι η ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου μειώνεται, από το γεγονός ότι οι ελεγκτές μπορεί να παρέχουν και συμβουλευτικές υπηρεσίες στους πελάτες τους.

Ολοκληρώνοντας, θα λέγαμε, πως οι διαφωνίες και οι διαμάχες για το εάν τελικά ο νόμος Sarbanes - Oxley είχε θετική ή αρνητική επίπτωση για τα εμπλεκόμενα μέρη, ή αν συνδέεται ή όχι με την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, θα εξακολουθήσουν να υφίστανται, εφόσον η κάθε πλευρά έχει τα δικά της δυνατά επιχειρήματα που τα υπεραμύνεται και τα τεκμηριώνει με διάφορες έρευνες που διενεργούνται.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία, μελετήθηκε ο νόμος των «Sarbanes - Oxley», αναλύθηκαν οι διατάξεις του, καθώς και τα σημαντικότερα στοιχεία του. Μέσα από αυτές τις διατάξεις, κατανοήθηκαν οι καινοτομίες που αυτός εισήγαγε στο σύστημα της εταιρικής διακυβέρνησης και η συμβολή του στην εξασφάλιση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύουν, κυρίως οι εταιρείες εκείνες, των οποίων οι τίτλοι είναι εισηγμένοι στα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών. Για το σημαντικότερο κομμάτι του νόμου, που είναι το εδάφιο 404 και πραγματεύεται την πιστοποίηση από την διοίκηση αλλά και τους εξωτερικούς ελεγκτές, της αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, έγινε εκτενέστερη ανάλυση.

Μέσα από κοστολογικές έρευνες, τις οποίες διεξήγαγαν διάφοροι οργανισμοί, των οποίων τα πορίσματα παρατέθηκαν, αλλά και της ανάλυσης των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων που ο νόμος συνεπάγεται, καθώς και της αναφοράς σε διάφορες κριτικές που έχουν γίνει πάνω σ' αυτόν, έγινε μία προσπάθεια αξιολόγησης της σχέσεως κόστους - οφέλους και της εξαγωγής συμπερασμάτων σχετικά με την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του. Υπάρχουν πολλοί υποστηρικτές και των δύο απόψεων, άλλοι, που κατακρίνουν το νόμο και τον κατηγορούν για τις αρνητικές συνέπειες που έχει για τις αμερικάνικες αγορές και την ανταγωνιστικότητά τους, φρονώντας ότι το υπάρχον σύστημα εσωτερικού ελέγχου επαρκούσε για να καλύψει τα όσα ο νέος νόμος εισήγαγε σαν καινοτομίες, και άλλοι, που τον θεωρούν πανάκεια απέναντι στη διαφθορά, τα εταιρικά σκάνδαλα και εξυμνούν τα θετικά αποτελέσματά του στην ανάκτηση της χαμένης εμπιστοσύνης των επενδυτών και στη δημοσίευση ακριβοδίκαιων και ορθών οικονομικών καταστάσεων. Στην εξαγωγή ενός συμπεράσματος, για το αν τελικά ο νόμος αυτός που εφαρμόστηκε, ωφέλησε ή όχι τις επιχειρήσεις και αν πέτυχε τους στόχους τους, βοήθησε η σχετική έρευνα που διενεργήθηκε σε οχτώ εταιρείες του ελληνικού χώρου, που υπάγονται στις διατάξεις του νομοθετήματος και έχουν συμμορφωθεί με τις απαιτήσεις του, οπότε έχουν και την ανάλογη εμπειρία για να κρίνουν και να καταλήξουν σε ασφαλή συμπεράσματα. Η άποψή τους ήταν, ότι τελικά τα οφέλη από την εφαρμογή ισοσκελίζουν και υπερβαίνουν το αντίστοιχο κόστος, τις αδυναμίες και τα όποια μειονεκτήματα, που αυτή συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις. Η επιχειρηματολογία τους αναπτύχθηκε παραπάνω και είναι επαρκώς τεκμηριωμένη και εκπορευόμενη από την πραγματική λειτουργία της επιχείρησης και όχι βασισόμενη σε θεωρητικά μοντέλα.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Η κατακλείδα αυτής της εργασίας είναι, πως τελικά ο νόμος SOX είναι ένα δυνατό εργαλείο και όπλο στα χέρια των εταιρειών, οι οποίες, αν τον χρησιμοποιήσουν σωστά και αποδοτικά, μπορεί να διαπιστώσουν θετικά αποτελέσματα σε πολλά επίπεδα. Ωστόσο, επειδή τα κόστη για τις μικρές εταιρείες είναι απαγορευτικά, η πρόταση είναι να υπάρχει μια διαβάθμιση ως προς το πεδίο εφαρμογής του νόμου και να είναι προαιρετική η συμμόρφωση των μικρομεσαίων εταιρειών, έτσι ώστε να μπορούν να επιλέξουν οι ίδιες αν θα εφαρμόσουν το νόμο ή όχι, ανάλογα με το αν είναι ικανές να απορροφήσουν το κόστος. Έτσι, αφενός οι αγορές θα ενισχυθούν σημαντικά και αφετέρου οι επικριτές του νόμου θα σταματήσουν να επιζητούν την κατάργησή του.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βιβλιογραφία

Jill Gilbert Welytok, JD, CPA (2008), *Sarbanes Oxley Act for Dummies*

Michael F.Holt (2008), *The Sarbanes – Oxley Act , Costs, Benefits and Business Impact*

Οδηγοί (Professional Guidance's)

Guidance from Allen&Overy, *Sarbanes - Oxley Act of 2002: The most significant corporate governance and securities reform enacted in the US in year*

The Institute of Internal Auditors, *Sarbanes –Oxley Section 404: A Guide for Management by Internal Controls Practitioners*

PriceWaterhouseCoopers (July 2004), *Sarbanes Oxley Act: Section 404 Practical Guidance for Management*

Άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά

Alex Berenson (2001), *A self –Inflicted Wound Aggravates Angst Over Enron*, New York Times

Ανώνυμος (2002), *Το σκάνδαλο της WorldCom κλονίζει τις αγορές*, Ημερησία

Ανώνυμος, (2002), *Νέο λογιστικό σκάνδαλο στην WorldCom*, Καθημερινή

Ανώνυμος, (2002), *Πρόσωπα*, Το Βήμα

Bumiller, Elisabeth (2002), *Bush Signs Bill Aimed at Fraud in Corporations*, New York Times

Andrew Gumbel (2002), *SEC launches investigation into collapse of Global Crossing*, The Independent

Todd R. Weiss (2003), *Peregrine sued by SEC for fraudulent financial reporting*, Computer world Newsletter

Elisabeth Olhетен- Θ. Σουγιάννη (2004), *Ο νόμος Sarbanes – Oxley και τα εταιρικά σκάνδαλα*, Οικονομικός Ταχυδρόμος

Chris Morrison (2007), *Challenging the Validity of Sarbanes-Oxley*, Financial Wire

GRC Group alert, *The Role of the SOX Act in the U.S. Economic Crisis*

Ιατρίδης Γεώργιος, PhD (2008), *Ο νόμος Sarbanes- Oxley: Οφέλη και Επιπτώσεις*, e-λόγος

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Μελέτες - Επιστημονικά Άρθρα

Arrthur Gudikunst Ph.D(2003), *Enron - A study of failures, Who, How ,Why!*

Γρ. Ι. Τιμαγένης, Δικηγόρος, *Εισαγωγή Ναυτιλιακών Επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης*

Larry E. Rittenberg, Ph.D., CIA, CPA, Patricia K. Miller, CIA, CPA, CISA (2005), *Sarbanes-Oxley Section 404 Work Looking at the Benefits*, The Institute of Internal Auditors

A.R.C. Morgan (2005), *Sarbanes-Oxley Implementation Costs, What companies are reporting in their SEC Filings February 2005*

The Lord & Benoit Report (2006), *Do the Benefits of 404 Exceed the Cost?*

Chris Evans (2006), *Directors Call for Sarbanes-Oxley Repeal*, Accountancy Age

Korn/Ferry International (2006), *Majority of Board of Directors Feel Sarbanes-Oxley Regulations should be Repealed or Overhauled*, Press Release

Jonathan Weil (2006), *Getting It Wrong the First Time*, Glass Lewis&Co

FEI Survey (2007), *Average 2007 SOX Compliance Cost*

Cheryl L. Wade (2008), *Sarbanes-Oxley Five Years Later: Will Criticism of SOX Undermine Its Benefits?*

The Lord & Benoit Report (2008), *The Sarbanes-Oxley Investment, A Section 404 Cost Study for Smaller Public Companies*

Denise Dickins, Margaret O'Hara East, John Reisch, *Frameworks for establishing and evaluating internal controls: a primer and case study*, Journal of Case Research in Business and Economics

Ανόνομος, *Frameworks for Evaluating Internal Controls*

Alex J. Pollock (2009), *Sarbanes-Oxley in the Light of the Financial Crisis*, American Enterprise Institute for Public Policy Research

Νομολογία

One Hundred Seventh Congress of the United States of America, *The Sarbanes Oxley Act of 2002*

Interpretation of Securities and Exchange Commission (June 27,2007), *Commission Guidance Regarding Management's Report on Internal Control Over Financial Reporting Under Section 13(a) or 15(d) of the Securities Exchange Act of 1934*

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Πηγές από το Διαδίκτυο

www.wikipedia.com

www.sox-online.com

www.sec.gov/spotlight/Sarbanes-Oxley.htm

www.pcaobus.org

www.fei.org

www.nbg.gr

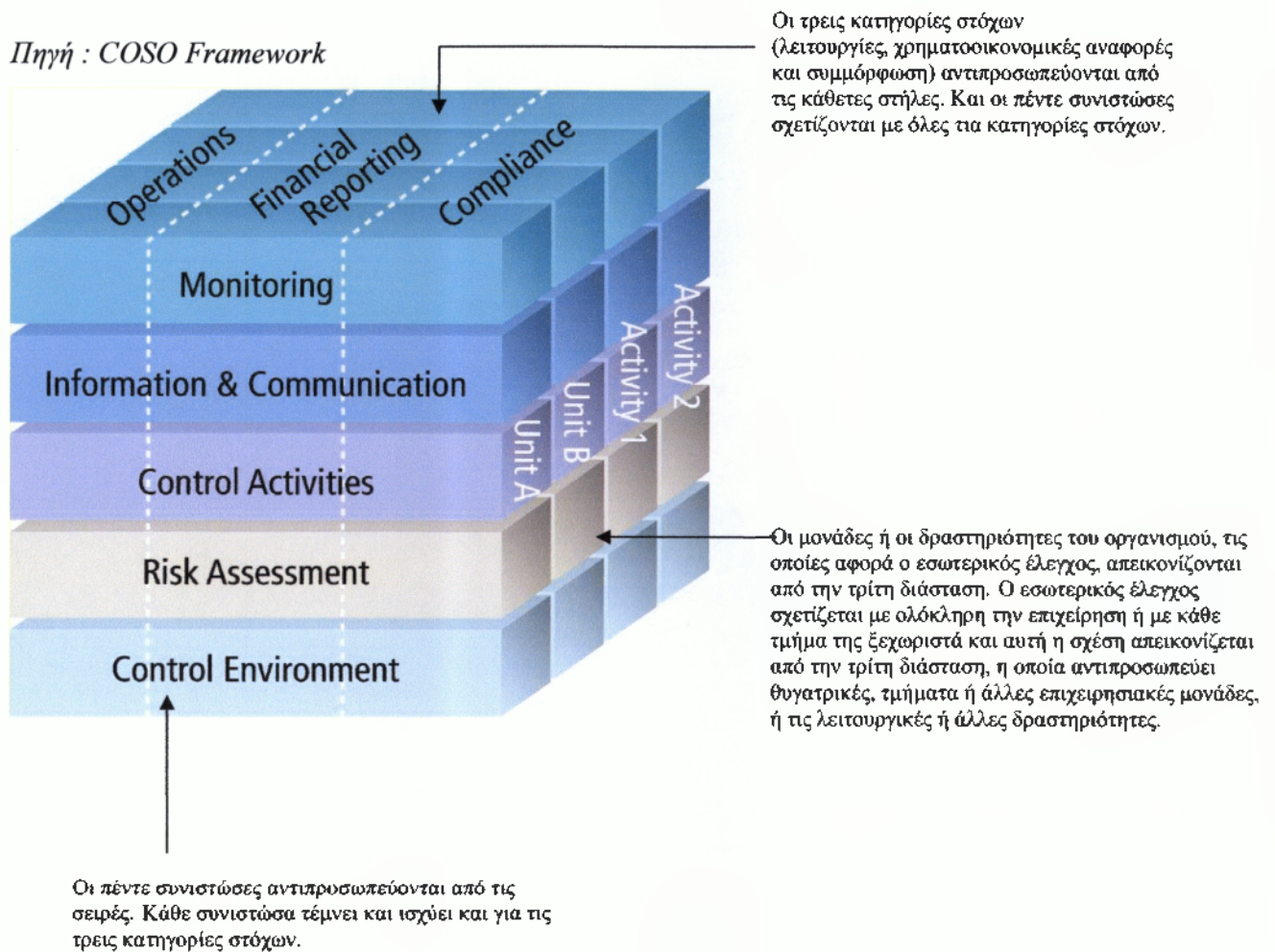
www.coso.org

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31984L0253:EN:HTML>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Υπόδειγμα για την σχέση των συνιστώσων του COSO και των επιδιωκόμενων στόχων του:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Παράδειγμα αντιστοίχισης σημαντικών λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων με τους κύκλους / διαδικασίες:

ΚΥΚΛΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ	ΑΓΟΡΕΣ
Διατήρηση αρχείου αποθεμάτων	Διατήρηση αρχείου προμηθευτών
Διατήρηση αποθεμάτων	Εντολές αγοράς
Έλεγχοι ποιότητας αποθεμάτων	Παραλαβές αγαθών
Έλεγχος για απαξίωση αποθεμάτων	Διαδικασία τιμολόγησης
Δραστηριότητες αποστολής	Πληρωμές
Δραστηριότητες παραγωγής	ΕΣΟΔΑ
Δραστηριότητες παραλαβής	Διατήρηση αρχείου πελατών
Κοστολόγηση αποθεμάτων	Επεξεργασία παραγγελιών και κοστολόγηση
ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ	Τιμολόγηση
Διατήρηση αρχείου εργαζομένων	Πιστώσεις και εισπράξεις
Χρόνοι προσέλευσης στην εργασία και ωράριο	Επιστροφές
Μισθοδοσία	Διαδικασία είσπραξης μετρητών
Συνταξιοδοτικά και μετασυνταξιοδοτικά προγράμματα	Αναγνώριση Εσόδων
Προγράμματα χορήγησης δικαιωμάτων προαίρεσης μετοχών	Προγράμματα Κινήτρων
ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ
Διατήρηση αρχείου παγίων	Προγραμματισμός, προϋπολογισμός, των εκθέσεων της διοίκησης
Αιτήσεις αγοράς παγίων	Διατήρηση γενικού καθολικού
Αποσβέσεις	Εγγραφές Ενοποίησης και διορθωτικές

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Εκποιήσεις παγίων Μισθώσεις	εγγραφές Λογιστικές Πολιτικές και διαδικασίες Υποστήριξη υποσημειώσεων
TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	Αναλύσεις λογαριασμών και συμφωνίες
Δάνεια και συναφείς τόκοι Χρηματικά Διαθέσιμα Επενδύσεις και συναφείς τόκοι Κεφάλαια	Συναλλαγματικές μετατροπές Ενδοομιλικοί λογαριασμοί Υιοθέτηση νέων λογιστικών πρακτικών
Παράγωγα και αντιστάθμιση κινδύνου Αποζημίωση των εργαζομένων και άλλα προγράμματα αυτασφάλισης Ρίσκα από νομικά θέματα	ΦΟΡΟΙ Φόροι εισοδήματος Φόροι πωλήσεων Φόροι περιουσίας
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ
Περιβάλλον ελέγχου Ανάπτυξη προγραμμάτων Τροποποιήσεις προγραμμάτων Προσβασιμότητα στα συστήματα	Προγράμματα αναδιάρθρωσης Προπληρωθέντα και διάφορα άλλα πάγια Λοιπές υποχρεώσεις και προβλέψεις Επενδύσεις σε ίδια κεφάλαια

Αντιστοίχιση κύκλων / διαδικασιών με λογαριασμούς και σημειώσεις του ισολογισμού

ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	ΚΥΚΛΟΣ	ΚΥΚΛΟΣ	ΚΥΚΛΟΣ
<i>ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ</i> <i>χχ/ψψ/ωωωω</i>			
Ενεργητικό			
Χρηματικά Διαθέσιμα και Ισοδύναμα	TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	ΕΣΟΔΑ	ΑΓΟΡΕΣ
Βραχυπρόθεσμες Επενδύσεις	TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ		
Λογαριασμοί Εισπρακτέοι	ΕΣΟΔΑ		

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Προπληρωθέντα Έξοδα και Αναβαλλόμενη Φορολογική Απαίτηση	ΑΓΟΡΕΣ	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	ΦΟΡΟΙ
Ίδια Κεφάλαια και Υποχρεώσεις			
Μετοχικό Κεφάλαιο	ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ		
Λογαριασμοί Πληρωτέοι	ΑΓΟΡΕΣ	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	
Προβλέψεις Εξόδων	ΑΓΟΡΕΣ	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	ΦΟΡΟΙ
Προβλέψεις Μισθών	ΑΓΟΡΕΣ	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ
Υποχρεώσεις αναδιάρθρωσης	ΔΙΑΦΟΡΑ	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	ΚΥΚΛΟΣ	ΚΥΚΛΟΣ	ΚΥΚΛΟΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ			
Έσοδα από υπηρεσίες συντήρησης	ΕΣΟΔΑ		
Έσοδα υπηρεσιών	ΕΣΟΔΑ		
Κόστος Πωληθέντων	ΑΓΟΡΕΣ	ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ	
Μισθοδοσία	ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑ		
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ			
Σημείωση 1: Η εταιρεία Περιγραφή της εταιρείας και των σημαντικών αλλαγών σε αυτή, όπως αποκτήσεις, εξαγορές κ.α.	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ		

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Σημείωση 2: Σημαντικές Λογιστικές Πολιτικές	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ		
Σημείωση 3: Επενδύσεις	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	
Σημείωση 4: Υπεραξία και άλλα άυλα πάγια στοιχεία	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	
Άλλες σχετικές με το 10-K γνωστοποιήσεις	ΧΡΗΜ/ΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	TREASURY ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Παραδείγματα ελέγχων σε επίπεδο εταιρείας:

Examples of Company-Level Controls*														
Components of Internal Control and Anti-Fraud Programs	Human Resources	Enterprise Risk Management	Audit Committee	Internal Audit	Whistleblower	Code of Conduct	Information Technology Environment & Organization	Self-Assessment	Shared Services	Disclosure Committee	Oversight Other Than Audit Committee (Board, Senior Management)	Policies and Procedures Manual	Period-End Reporting	Business Performance Reviews
Anti-Fraud Program	X	X	X	X	X	X					X		X	
Control Environment	X		X		X	X	X				X	X		
Risk Assessment	X	X	X	X	X			X		X	X			
Control Activities									X				X	X
Information & Communication	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	
Monitoring			X	X	X			X		X	X	X		

*The "X's" represent areas within the five components of internal control and a company's anti-fraud program where company-level controls are evidenced.

«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Παράδειγμα «Μήτρας Ελέγχου» («Control Matix»)

Sub-Process	Control Objective	Description and Frequency of Control Activity	Financial Statement Area (1)	Information Processing Objectives (C,A,V,R) (2)	Assertions (CO, EO, RO, VA, PD) – (3)	P or D (4)	A or M (5)
Invoicing	Sales invoices are accurate.	The billing system receives shipped items from the shipping system and compares, line by line, the shipped items to the original order, making changes to the original order to reflect actual quantities shipped. (Multiple times a day)	Sales	C, A, V	CO, EO, VA	P	A
Invoicing	A sales invoice is generated for every shipment or work order.	Before an invoice is processed, shipment information is matched to customer-order information to ensure the information's accuracy and validity. (Multiple times a day)	Sales	A,V	A,C,E/O	P	A
G/L Posting	Sales are recorded in the proper period.	Management monitors sales and margins to ensure that they are aligned with expectations. (Monthly)	Sales	C, A, V	C,E/O	D	M
G/L Posting	Sales are recorded in the proper period. Postings that are made to cost of sales and/or inventory in the general ledger are appropriate.	The finance department reconciles sales in the general ledger with shipments on a weekly basis and follows up any reconciling items. This reconciliation is signed and filed. (Weekly)	Sales	C, A, V	C,E/O	D	M

1. Financial-statement area (F/S area)
2. Completeness (C), accuracy (A), validity (V), and restricted access (R)
3. Completeness (CO); existence or occurrence (EO); rights and obligations (RO); valuation or allocation (VA); and presentation and disclosure (PD)
4. Preventive (P) or detective (D) control
5. Automated (A) or manual (M) control

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Πίνακες για έρευνα κόστους από την εφαρμογή του εδαφίου 404 :

Πίνακας Ι: Μέσο Κόστος Συμμόρφωσης Ανά Μέγεθος Εταιρείας

ΜΕΣΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	
Πωλήσεις (σε US \$)	Μέσο Κόστος εξωτερικών συνεργατών για συμμόρφωση με το εδάφιο 404 (σε US \$)
0-250 εκατομμύρια	1.56 εκατομμύρια
250 -500 εκατομμύρια	1.71 εκατομμύρια
500-750 εκατομμύρια	1.78 εκατομμύρια
750-1 δις	2.03 εκατομμύρια
1-2 δις	2.04 εκατομμύρια
2-7 δις	Ανεπάρκεια Δεδομένων
7-10 δις	10 εκατομμύρια

Πηγή: Έρευνα της "ARC Morgan", 2005

Πίνακας ΙΙ: Μέσο Κόστος Συμμόρφωσης Ανά Κλάδο Επιχείρησης

Type of Industry	Average SOX 404 Compliance Costs			Average Market Cap	Average Revenue
	Management Assessment SOX 404(a)	Audit Fee Increase from SOX 404(b)	Total Cost of SOX 404		
Semiconductor (1)	162,000	35,488	197,488	47,956,000	24,716,000
Mfg (4)	81,250	49,636	130,886	20,245,289	8,977,213
Distributor (2)	65,000	6,637	71,637	19,687,325	1,451,675
Banking & Finance (3)	57,500	19,676	77,176	15,297,387	10,070,210
Real Estate (2)	55,400	25,823	81,223	17,417,025	12,207,600
Food & Bev (1)	55,000	18,692	73,692	16,393,700	18,613,000
Transportation (2)	54,500	37,614	92,114	32,739,074	38,528,100
Mining (1)	48,500	27,941	76,441	13,546,400	0
Software (3)	44,500	27,680	72,180	23,267,567	10,634,463
Energy (3)	38,067	17,473	55,540	71,637,833	2,643,713
Services (3)	30,000	14,972	44,972	12,319,210	7,287,936
Biotech (4)	26,875	14,384	41,259	12,559,150	1,457,683

a)

3

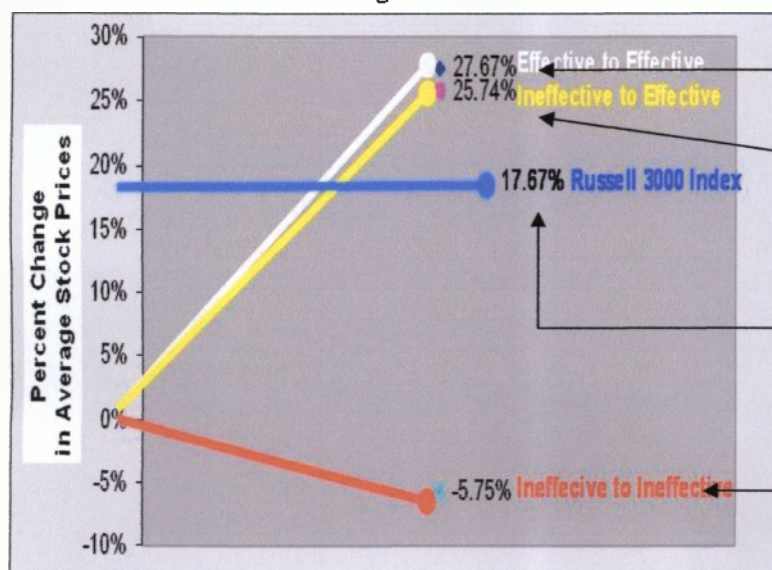
«Ο ΝΟΜΟΣ SOX (SARBANES – OXLEY) ΚΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»

Type of Industry	SOX 404 Costs	
Semiconductor (1)	162,000	} Group 1
Mfg (4)	\$1,250	
Distributor (2)	65,000	
Banking & Finance (3)	57,500	} Group 2
Real Estate (2)	55,400	
Food & Bev (1)	55,000	
Transportation (2)	54,500	
Mining (1)	48,500	
Software (3)	42,167	} Group 3
Energy (3)	37,900	
Services (3)	30,000	
Biotech (4)	26,575	

Source: Lord & Benoit Report — Sarbanes-Oxley Section 404 Cost Study, for Non-Accelerated Filers: © 2008

Διάγραμμα για την μέτρηση των αποδόσεων των εταιρειών σε έρευνα διετούς διαστήματος:

Sarbanes-Oxley Section 404 Internal Controls Yield Highest Returns

Source: Lord & Benoit, LLC

27,67% αύξηση του μέσου όρου των τιμών των μετοχών, για τις εταιρείες που είχαν αποτελεσματικό έλεγχο στα δύο χρόνια (8,92% αύξηση κατά το πρώτο έτος και 18,72% αύξηση στο δεύτερο έτος).

25,74% αύξηση των μέσων τιμών των μετοχών για τις εταιρείες που είχαν αναποτελεσματικό σύστημα ελέγχου κατά το πρώτο έτος, αλλά αποτελεσματικό κατά το δεύτερο έτος (0,6% αύξηση το πρώτο έτος και 25,14% αύξηση στο δεύτερο έτος).

Ο δείκτης Russell 3000, σημείωσε αύξηση 18% κατά την ίδια χρονική περίοδο. Ο δείκτης αυτός, αφορά την κίνηση του συνόλου του κεφαλαίου της αγοράς και δεν είναι συγκρίσιμος με τις μεμονωμένες κινήσεις των μετοχών που πραγματεύεται το διάγραμμα.

5,75% μείωση των μέσων τιμών των μετοχών των εταιρειών που είχαν αναποτελεσματικό έλεγχο και στα δύο έτη (9,85% μείωση κατά το πρώτο έτος αντισταθμίστηκε εν μέρει από 4,11% μείωση στο δεύτερο έτος).